

**3-10 YAŞ ARASI GELİŞİMSEL PROBLEMLERİ
OLAN ÇOCUKLARDA VE EBEVEYNLERİNDE
FİLİAL TERAPİNİN ETKİSİNİN İNCELENMESİ**

Gülçin GÜLER ÖZTEKİN

**Yüksek Lisans Tezi
Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı
Yrd. Doç. Dr. Arzu GÜLBAHÇE
2017**

(Her Hakkı Saklıdır)

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK BİLİM DALI

**3-10 YAŞ ARASI GELİŞİMSEL PROBLEMLERİ OLAN
ÇOCUKLARDA VE EBEVEYNLERİNDE FİLİAL TERAPİNİN
ETKİSİNİN İNCELENMESİ**

(The Examination of the Effectiveness of Filial Therapy on 3-10 Years Old
Children With Developmental Problems and Their Parents)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Gülçin Güler ÖZTEKİN

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Arzu GÜLBAHÇE

**ERZURUM
Mart, 2017**

KABUL VE ONAY

Yrd. Doç. Dr. Arzu GÜLBAHÇE danışmanlığında, Gülçin Güler ÖZTEKİN tarafından hazırlanan “3-10 YAŞ ARASI GELİŞİMSEL PROBLEMLERİ OLAN ÇOCUKLARDA VE EBEVEYNLERİNDE FİLİAL TERAPİNİN ETKİSİNİN İNCELENMESİ” başlıklı çalışma ./ .. / 2017 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalında yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Başkanı : Prof. Dr. Mücahit DİLEKMEN

İmza:

Jüri Üyesi : Yrd. Doç. Dr. Bünyamin ATEŞ

İmza:

Jüri Üyesi : Yrd. Doç. Dr. Arzu GÜLBAHÇE

İmza:

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

23 / 03 / 2017

Prof. Dr. Mustafa SÖZBİLİR

Enstitü Müdürü

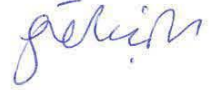
TEZ ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “3-10 YAŞ ARASI GELİŞİMSEL PROBLEMLERİ OLAN ÇOCUKLARDA VE EBEVEYNLERİNDE FİLİAL TERAPİNİN ETKİSİNİN İNCELENMESİ” başlıklı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden olduğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve onurumla doğrularım.

Lisansüstü Eğitim-Öğretim yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

23. / 03 / 2017

Gülçin Güler ÖZTEKİN

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

3-10 YAŞ ARASI GELİŞİMSEL PROBLEMLERİ OLAN ÇOCUKLARDA VE EBEVEYNLERİNDE FİLİAL TERAPİNİN ETKİSİNİN İNCELENMESİ

Gülçin Güler ÖZTEKİN

2017, 147 Sayfa

Bu araştırmanın amacı, Filial Terapinin bir çeşidi olan Çocuk-Ebeveyn İlişki Terapisi eğitiminin 3-10 yaş arası gelişimsel sorunu olan çocuklarda ve ebeveynlerinde etkisi olup olmadığını incelemektir.

Araştırma, Erzurum ilinde gönüllü ailelerin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. 10 haftalık Çocuk-Ebeveyn İlişki Terapisi eğitimine 7 anne katılmıştır. Araştırmaya katılan ebeveynlere Filial Problem Kontrol Listesi, Porter Ebeveyn Kabul Ölçeği ve Yetişkin-Çocuk Etkileşiminde Empati Ölçeği öntest-sontest olarak uygulanmıştır. Bu araştırma öntest-sontest deney gruplu yarı deneysel modeldir. Eğitim ve özel oyun seansları Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesinde düzenlenen eğitim ve oyun odasında yürütülmüştür. Veriler ebeveynlere öntest ve sontest olarak uygulanan ölçeklerden ve oyun seanslarının video kayıtlarından elde edilmiştir. Verilerin analizinde 'Tekrarlanmış ölçümler için t testi' kullanılmıştır.

Analiz sonuçlarına bakıldığında Çocuk-Ebeveyn İlişki Terapisi eğitiminin çocukların problemlerini azalttığı, ebeveynlerin ebeveynsel kabul ve empati düzeylerinin de artmasında etkili olduğu görülmektedir.

Anahtar Sözcükler: Filial Terapi, Çocuk-Ebeveyn İlişki Terapisi, gelişimsel problemler, ebeveynsel kabul, ebeveynsel empati

ABSTRACT

MASTER THESIS

THE EXAMINATION OF THE EFFECTIVENESS OF FILIAL THERAPY ON 3-10 YEARS OLD CHILDREN WITH DEVELOPMENTAL PROBLEMS AND THEIR PARENTS

Gülçin Güler ÖZTEKİN

2017, 147 Pages

The purpose of this study is to examine whether the Child-Parental Relationship Therapy training, a kind of Filial Therapy, is effected on children and their parents with developmental problems between the ages of 3 and 10 years.

The study was conducted with the participation of volunteer families in Erzurum. Seven parents participated in the 10-week Child-Parental Relationship Therapy training. Filial Problem Checklist, Porter Parental Acceptance Scale and Measurement of Empathy in Adult-Child Interactions were administered as pre-test and post-test to the parents participating in the study. This study is quasi-experimental model with pretest-posttest experimental group. Training and special play sessions were carried out in the education and play room organized at Atatürk University Kazim Karabekir Education Faculty. The data were obtained from scales applied as pre-test and post-test to parents and from video recordings of the play sessions. 'Paired sample t test' was used to analyze the data.

According to the results of the analysis, it is seen that Child-Parental Relationship Therapy training is effective in decreasing the problems of the children and increasing the levels of parental acceptance and empathy of the parents.

Key Words: Filial Therapy, Child-Parental Relationship Therapy, developmental problems, parental acceptance, parental empathy

ÖNSÖZ

Yapmış olduğum bu çalışmamda bana yol gösteren, desteklerini esirgemeyen danışman hocam Sayın Yrd. Doç. Dr. Arzu GÜLBAHÇE'ye teşekkürlerimi sunarım. Araştırma sürecinin her aşamasında deneyimlerini benimle paylaşan, bana yol göstererek çalışmamı kolaylaştıran Sayın Doç. Dr. Başaran GENÇDOĞAN'a, yüksek lisans eğitimim boyunca bilgileriyle akademik gelişimime katkı sağlayan hocalarım Sayın Yrd. Doç. Dr. Muhammed ÇİFTÇİ'ye, Sayın Yrd. Doç. Dr. Adem PEKER'e, Sayın Doç. Dr. Mehmet KÖK'e ve Sayın Doç. Dr. İsmail SEÇER'e teşekkür ederim. Uygulama aşamasında bana yardımcı olan, fikirlerini paylaşan arkadaşlarım Arş. Gör. Aynur KARABACAK'a ve Arş. Gör. Şeyma BİLGİZ'e teşekkür ederim.

Yüksek lisans eğitimine birlikte başladığım, bu süreçte desteğini hep hissettiğim değerli arkadaşım Sümeyra CANDAN'a, araştırma grubumu oluştururken yardımcı olan rehber öğretmenlere, araştırma grubumda yer alan, sabırla ve büyük bir istekle eğitimlerime katılan ebeveynlere, araştırmam süresince beni destekleyen, motive eden ve hep yanımda olan eşime ve kızıma teşekkür ederim.

Erzurum-2017

Gülçin Güler ÖZTEKİN

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	i
TEZ ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI	ii
ÖZET.....	iii
ABSTRACT	iv
ÖNSÖZ	v
TABLOLAR DİZİNİ	ix
GRAFİKLER DİZİNİ	xi
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ	xii

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ	1
1.1. Araştırmanın Konusu ve Problemi.....	1
1.2. Araştırmanın Amacı	5
1.2.1. Alt problemler.....	5
1.3. Araştırmanın Önemi.....	6
1.4. Araştırmanın Sayıtları	7
1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları	7
1.6. Tanımlar	8

İKİNCİ BÖLÜM

2. KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	9
2.1. Kuramsal Çerçeve	9
2.1.1. Filial terapi.....	9
2.1.1.1. Aile terapisi olarak filial terapi	10
2.1.1.2. Oyun terapisi olarak filial terapi	11
2.1.2. Kuramsal Arkaplan	14
2.1.2.1. Aile sistemleri kuramı.....	14
2.1.2.2. Psikodinamik kuram	14
2.1.2.3. Hümanistik yaklaşım	14
2.1.2.4. Davranışçı yaklaşım.....	15
2.1.2.5. Kişilerarası ilişkiler kuramı	15

2.1.2.6. Bilişsel kuram	15
2.1.3. Filial terapinin amaçları ve faydaları	16
2.1.4. Filial terapi'nin etkili olduğu problemler	18
2.1.5. Temel filial terapi becerileri	18
2.1.5.1. Yapılandırma	18
2.1.5.2. Empatik dinleme	19
2.1.5.3. Çocuk merkezli hayali oyun	20
2.1.5.4. Sınır (limit) koyma	20
2.1.6. Oyun odasının hazırlanması ve oyuncakların seçimi	22
2.1.7. Filial terapi süreci	23
2.1.7.1. Değerlendirme aşaması	23
2.1.7.2. Ebeveyn eğitimi aşaması	23
2.1.7.3. Süpervizyonlu oyun seansları aşaması	24
2.1.7.4. Ev oyun seansları ve genelleştirme aşaması	24
2.1.7.5. Sonlandırma aşaması	25
2.1.8. Farklı filial terapi uygulamaları	26
2.1.8.1. 10 haftalık çocuk- ebeveyn ilişki terapisi modeli	26
2.2. 10 seanslık Çocuk-Ebeveyn Terapi'si İle İlgili Araştırmalar	32

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. YÖNTEM.....	42
3.1. Araştırmanın Modeli	42
3.2. Araştırma Grubunun Seçimi	42
3.2.1. Araştırmaya katılacak ebeveynler.....	43
3.3. Veri Toplama Araçları	44
3.3.1. Yetişkin-çocuk etkileşiminde empati ölçeği (Measurement of empathy in adult-child interactions – MEACI).....	44
3.3.2. Porter ebeveyn kabul ölçeği (Porter parental acceptance scale - PPAS).....	45
3.3.3. Filial problem kontrol listesi (Filial problem checklist - FPC).....	45
3.4. Verilerin Toplanması	46
3.4.1. İşlem	50
3.5. Verilerin Analizi.....	51

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BULGULAR ve YORUM.....	53
4.1. Porter Ebeveyn Kabul Ölçeğinin güvenilirlik analizleri	53
4.1.1. Porter ebeveyn kabul ölçeğinin ilk on maddelik birinci bölümünün güvenirlik analizleri.....	54
4.1.2. Porter Ebeveyn Kabul Ölçeğinin İkinci Bölümünün Güvenirlik Analizleri	66
4.2. Filial Problem Kontrol Listesinin Güvenirlik Analizleri	82
4.3. Filial Terapi Öncesi ve Sonrası Elde Edilen Verilerin Analizi	102

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	109
5.1. Sonuç.....	109
5.2. Öneriler	110
KAYNAKLAR	111
EKLER.....	119
EK 1. İZİNLER	119
EK 2. YETİŞKİN-ÇOCUK ETKİLEŞİMİNDE EMPATİ ÖLÇEĞİ.....	121
EK 3. FİLİAL PROBLEM KONTROL LİSTESİ.....	123
EK 4. PORTER EBEVEYN KABUL ÖLÇEĞİ	127
ÖZGEÇMİŞ.....	133

TABLolar DİZİNİ

Tablo 3.1. Annelerin Yetişkin-Çocuk Etkileşiminde Empati Ölçeğinden Aldığı Puanlar	47
Tablo 3.2. Annelerin Porter Ebeveyn Kabul Ölçeğinden Aldıkları Puanlar	48
Tablo 3.3. Annelerin Filial Problem Kontrol Listesinden Aldığı Puanlar	49
Tablo 4.1. Porter Ebeveyn Kabul Ölçeğinin “Karşılıksız Sevgi” Boyutuna ait Cronbach Alfa Analizleri	54
Tablo 4.2. Porter Ebeveyn Kabul Ölçeğinin “Karşılıksız Sevgi” Boyutunun Madde-Toplam Puan Korelasyonu	55
Tablo 4.3. KMO and Bartlett Testi	56
Tablo 4.4. “Karşılıksız Sevgi” Boyutunun Anti-İmage Korelasyonları	57
Tablo 4.5. Porter Ebeveyn Kabul Ölçeğinin “Karşılıksız Sevgi” Boyutuna İlişkin Faktör Analizi	58
Tablo 4.6. Porter Ebeveyn Kabul Ölçeğinin “Karşılıksız Sevgi” Boyutunun Tek Boyuta Zorlanmasına İlişkin Faktör Analizi	60
Tablo 4.7. Maddelerin Faktör Yükleri Matriksi	60
Tablo 4.8. Porter Ebeveyn Kabul Ölçeğinin “Karşılıksız Sevgi” Boyutunun Maddeleri	61
Tablo 4.9. Porter Ebeveyn Kabul Ölçeğinin “Karşılıksız Sevgi” Boyutunun İki Yarı Güvenirlik Değerleri	62
Tablo 4.10. Porter Ebeveyn Kabul Ölçeğinin “Karşılıksız Sevgi” Boyutunun Maddelerinin Ayırt Ediciliği	63
Tablo 4.11. Porter Ebeveyn Kabul Ölçeğinin “Karşılıksız Sevgi” Boyutunun Ön Test ve Son Test Puanları Arasındaki Korelasyon	64
Tablo 4.12. Porter Ebeveyn Kabul Ölçeğinin İkinci Bölümüne ait Cronbach Alfa Analizleri	66
Tablo 4.13. Porter Ebeveyn Kabul Ölçeğinin İkinci Bölümünde Yedi Maddesi Atıldıktan Sonraki Cronbach Alfa Analizleri	67
Tablo 4.14. Porter Ebeveyn Kabul Ölçeğinin Madde-Toplam Puan Korelasyonu	68
Tablo 4.15. KMO and Bartlett Testi	69
Tablo 4.16. Anti-İmage Korelasyonları	70
Tablo 4.17. Porter Ebeveyn Kabul Ölçeğine İlişkin Faktör Analizi	71

Tablo 4.18. Porter Ebeveyn Kabul Ölçeğine İlişkin Faktör Analizi	73
Tablo 4.19. Varimax Döndürme Yöntemi Sonrası Ortaya Çıkan Faktör Yükleri Matriksi	74
Tablo 4.20. Porter Ebeveyn Kabul Ölçeğinin İkinci Bölümünün Maddelerinin Faktörlere Dağılımı	75
Tablo 4.21. Porter Ebeveyn Kabul Ölçeğinin İkinci Bölümünün İki Yarı Güvenirlilik Değerleri	76
Tablo 4.22. Porter Ebeveyn Kabul Ölçeğinin İkinci Bölümünün Maddelerinin Ayırt Ediciliği	77
Tablo 4.23. Porter Ebeveyn Kabul Ölçeğinin İkinci Bölümünün ve Alt Ölçeklerine Ait Korelasyon Matriksi	79
Tablo 4.24. Filial Problem Kontrol Listesinin Cronbach Alfa Katsayısı.....	82
Tablo 4.25. Filial Problem Kontrol Listesinin Madde-Toplam Puan Korelasyonu	85
Tablo 4.26. KMO and Bartlett Testi	87
Tablo 4.27. Filial Problem Kontrol Listesine İlişkin Faktör Analizi	88
Tablo 4.28. Filial Problem Kontrol Listesine İlişkin Faktör Analizi	91
Tablo 4.29. Varimax Döndürme Yöntemi Sonrası Ortaya Çıkan Faktör Yükleri Matriksi	94
Tablo 4.30. Filial Problem Kontrol Listesinin Maddelerinin Faktörlere Dağılımı	97
Tablo 4.31. Filial Problem Kontrol Listesinin İki Yarı Güvenirlilik Değerleri	101
Tablo 4.32. Filial Problem Kontrol Listesi ve Alt Ölçeklerine Ait Korelasyon Matriksi	102
Tablo 4.33. Filial Terapi öncesi ve sonrası Annelerin Porter Ebeveyn Kabul Ölçeği Öntest ve Sontest Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması	103
Tablo 4.34. Filial Terapi Öncesi ve Sonrası Annelerin Filial Problem Kontrol Listesi Öntest ve Sontest Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması	105
Tablo 4.35. Filial Terapi öncesi ve sonrası Annelerin Yetişkin-Çocuk Etkileşiminde Empati Ölçeği Öntest ve Sontest Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması	107

GRAFİKLER DİZİNİ

Grafik 4.1. Scree Plot Testi	59
Grafik 4.2. Porter Ebeveyn Kabul Ölçeğinin “Karşılıksız Sevgi” boyutunun DFA Grafığı	65
Grafik 4.3. Scree Plot Testi	72
Grafik 4.4. Porter Ebeveyn Kabul Ölçeğinin ikinci bölümünün DFA Grafığı	81
Grafik 4.5. Scree Plot Testi	91
Grafik 4.6. Filial Terapi öncesi ve sonrası Annelerin Porter Ebeveyn Kabul Ölçeği Öntest ve Sontest Puan Ortalamaları	104
Grafik 4.7. Filial Terapi öncesi ve sonrası Annelerin Filial Problem Kontrol Listesi Öntest ve Sontest Puan Ortalamaları	106
Grafik 4.8. Filial Terapi Öncesi ve Sonrası Annelerin Yetişkin-Çocuk Etkileşiminde Empati Ölçeği Öntest ve Sontest Puan Ortalamaları.....	108

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

DFA	: Doğrulayıcı Faktör Analizi
FPC	: Filial Problem Checklist
KMO	: Kaiser-Meyer-Olkin Testi
MEACI	: Measurement of Empathy in Adult-Child Interactions
PPAS	: Porter Parental Acceptance Scale

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın konusu, amacı, önemi ve problemi ile ilgili bilgiler verilmiştir.

1.1. Araştırmanın Konusu ve Problemi

Bir bireyin hayatında çocukluk dönemi önemli bir gelişimsel dönemdir. Çocukların her açıdan sağlıklı olarak gelişmeleri için aile arasındaki karşılıklı iletişimin kurulması önemlidir. Ersoy'a (1997) göre ise aile ortamı çocuğun ilk sosyal deneyimlerini yaşadığı ve en yoğun etkileşimde bulunduğu yer olması nedeniyle gelişiminde birinci derecede öneme sahiptir. Çocukluk dönemlerinde bireyler zamanlarını aile fertlerinin yanında, onların bakım ve desteğine bağımlı olarak geçirirler. Oktay (2002) ise çocukların toplum yaşamına ayak uydurmasına yardımcı olacak ilk davranış örneklerinin aile ortamında kazanıldığını belirtmiştir. Bu yüzden aile, çocuğun hayatında bakımından ve eğitiminden sorumlu başlıca kurum olarak görülür.

Bir bireyin ilk psikososyal görevi güven duymayı öğrenmektir. Eğer anne-baba ve çocuk arasındaki ilişkide güven duygusu varsa, bu duygu çocuğun ileride kuracağı ilişkilerin de temelinde yer alır (Yavuzer, 2004). Bebeğin ailesine güven duyması ve onları sevmesi onun benlik saygısı geliştirmesini sağlar ve problem çözme yeteneği kazanmasına yardımcı olur. Çocuk büyüdükçe aile içerisindeki ilişkide yetki (otorite) ve özerklik ikilemi görülmeye başlar. Eğitici- yol gösterici role ve güce sahip anne babalar çocukların kendi isteklerine uymalarını beklerler. Çocuklar da buna uyarlar; fakat özerklik kazanmaya başlayınca bazı durumlarda onlara karşı çıkmaya başlarlar. İşte bu karşı çıkma gelecekteki sorunların belirtisi olarak görülebilir (Hortaçsu, 2003).

Aile içindeki bu sorunlarla başa çıkabilme yani problem çözme önemli bir aile işlevidir. Bu sorunların giderilmesi ancak aile içi iletişimin kuvvetli olmasıyla mümkün olmaktadır. Aile üyelerinin birbirlerini anlaması, birbirlerine ilgi göstermesi ve sorunların kimseye zarar vermeden çözülebilmesi olumlu bir iletişim ağının kurulması ile sağlanmaktadır. İletişimde meydana gelen aksaklıklar ailenin bu gibi işlevlerini yerine getirmesine de engel olmaktadır (Duyan, 2000).

Çocuklar, herhangi bir gelişim döneminde sorun yaşarlarsa ve çözümünde başarılı olamazlarsa bu sorunlar sonraki gelişim dönemlerine aktarılır. Bunlara uyum ve davranış bozuklukları denir (Saygılı, 2004). Bu bozukluklar çocuğun iç çatışmalarını davranışlarına aktarması ile kendini gösterir. Yalan söyleme, sinirli olma, hırçın olma, saldırganlık, inat etme, hırsızlık, küfürlü konuşma davranış bozuklukları arasında sayılabilir. Bunların yanında çocukların farklı aile problemleri de görülebilir. Çocuğun korkuları, kaygıları, bağlanma problemleri, karşı gelici davranışları ve kronik tıbbi hastalıkları olabilir. Yas, kayıp, depresyon ve aile içi şiddet gibi problemler de görülebilir (VanFleet ve Guerney, 2003; VanFleet, 2005).

DSM-IV tanı sınıflandırma sistemi içerisinde 3-10 yaş arası çocuklarda genellikle mental retardasyon, okuma, matematik ve yazılı anlatım bozukluğu gibi okuma bozuklukları; sözel anlatım bozukluğu, kekeleme, karışık, dili algılama-sözel anlatım bozukluğu, fonolojik bozukluk gibi iletişim bozuklukları; gelişimsel eşgüdüm bozukluğu gibi devinsel beceriler bozukluğu görülmektedir. Ayrıca otistik bozukluk, asperger bozukluğu, rett bozukluğu, çocukluğun tümleşik olmayan bozukluğu gibi yaygın gelişimsel bozukluklar; dikkat eksikliği/ hiperaktivite bozukluğu, davranım bozukluğu, karşıt olma-karşı gelme bozukluğu gibi dikkat eksikliği ve yıkıcı davranış bozuklukları; pika, geviş getirme, bebeklerde ya da küçük çocuklarda beslenme bozukluğu gibi bebek ya da küçük çocukların beslenme ve yeme bozuklukları; tourette bozukluğu, kronik devinsel ya da sesle ilgili tik bozukluğu, gelip geçici tik bozukluğu gibi tik bozuklukları; enkoprezis, enürezis gibi dışa atım bozuklukları; ayrılma anksiyetesi bozukluğu, seçici konuşmazlık, bebeklik ya da küçük çocukluk döneminin tepkisel bağlanma bozukluğu, basmakalıp davranış bozukluğu gibi de bebeklik, çocukluk ya da ergenliğin diğer bozuklukları görülmektedir. Bu araştırmada sözel anlatım bozukluğu, ayrılma anksiyetesi bozukluğu, dikkat eksikliği, hiperaktivite bozukluğu ve karşıt olma-karşı gelme bozukluğu olan çocuklarla çalışılmıştır.

DSM-IV'e (2001) göre sözel anlatım bozukluğu kullanılan sözcük sayısının çok sınırlı olması, dilbilgisi yönünden zaman seçiminde hatalar yapma, sözcükleri anımsamakta ya da gelişimine göre uygun uzunlukta ve karmaşıklıkta cümle kurmakta güçlük çekme gibi semptomlarla klinik olarak kendini gösterebilir. Sözel anlatım zorlukları okul başarısını, mesleki başarıyı ya da toplumsal iletişimi bozmaktadır.

DSM-IV (2001) tanı ölçütlerine göre ayrılma anksiyetesi bozukluğu olan çocuklar evden ya da bağlandığı kişilerden ayrıldığında ya da böyle bir ayrılık beklendiğinde yineleyici bir biçimde aşırı sıkıntı duyarlar. Bağlandığı kişileri yitireceğine ya da onların başına bir iş geleceğine ve kötü bir olayın bağlandığı kişiden ayrılmasına yol açacağına ilişkin sürekli ve aşırı bir kaygı duyarlar. Ayrılma korkusundan ötürü sürekli olarak okula ya da başka bir yere gitmek istemezler ya da gitmeyi reddederler. Tek başına kalma, evde bağlandığı kişiler olmaksızın kalma ya da kendisi için önemli erişkin insanlar olmadan diğer ortamlarda bulunma konusunda isteksizlik gösterirler ya da bu konuda sürekli ve aşırı bir korku duyarlar. Bağlandığı başlıca kişinin yakınında olmadan ya da evin dışında uyuma konusunda sürekli bir isteksizlik gösterirler ya da uyumayı reddederler. Ayrılma konusunda sürekli kabus görürler. Bağlandığı kişilerden ayrıldığında ya da böyle bir ayrılık beklendiğinde yineleyici bir biçimde fiziksel semptomlardan (baş ağrısı, karın ağrısı, bulantı, kusma vb.) yakınırırlar.

DSM-IV'e (2001) göre dikkat eksikliği olan çocuklar çoğu zaman dikkatini ayrıntılara veremez veya okul ödevlerinde, işlerinde ya da diğer etkinliklerinde dikkatsizce hatalar yaparlar. Aldıkları görevlerde ya da yer aldıkları etkinliklerde dikkatleri dağınık. Doğrudan kendisine konuşulduğunda çoğu zaman dinlemiyormuş gibi görünür. Yönergeleri izlemez, okul ödevlerini ve ufak tefek işleri tamamlayamaz; onları düzenlemekte zorluk çeker. Çoğu zaman mental çaba gerektiren işlerden kaçır ya da onları yapmak için gerekli olan şeyleri kaybeder. Dikkatleri dış uyaranlarla kolaylıkla dağınık ve günlük etkinliklerinde unutkanlırlar.

Hiperaktif çocukların ise çoğu zaman elleri, ayakları kıpır kıpırdır ya da oturdukları yerde kıpırdanıp dururlar. Çoğu zaman sınıfta ya da oturması beklenen diğer ortamlarda oturduğu yerden kalkar. Uygunsuz olan durumlarda koşuşturup durur ya da sağa sola tırmanır. Çoğu zaman sakin biçimde boş zamanları geçirme etkinliklerine

katılma ya da oyun oynama zorluğu vardır. Genellikle hareket halindedirler ya da sanki bir motor takılmış gibi davranırlar, sırasını bekleme güçlüğü vardır. Çok konuşurlar.

DSM-IV (2001) tanı ölçütlerine göre karşıt olma- karşı gelme bozukluğu olan çocuklar ise sık sık hiddetlenir ve büyükleriyle tartışmaya girer. Büyüklerin isteklerine ya da kurallarına uymaya çoğu zaman etkin bir biçimde karşı gelir ya da bunları reddeder. Çoğu zaman isteyerek, başkalarını kızdıran şeyler yapar. Kendi yaramazlıkları için çoğu zaman başkalarını suçlar. Genellikle alıngandır, çabuk darılır ya da başkalarınca kolay kızdırılır. Çoğu zaman içerlemiş, kızgın, gücenik ve kincidir. İntikam almak ister.

Çocuklarda ortaya çıkan bu problemlerin, uyum ve davranış bozukluklarının temelinde yatan nedenlerde hem çevresel koşullar hem de biyolojik yapı etkilidir. Biyolojik yapının içerisine beyin ve merkezi sinir sistemindeki nörolojik anomaliler ve kalıtsal faktörler girebilir. Çevresel faktörlerde ise aile, çocuğun yakın sosyal çevresi, okul ve toplum yer alır (Saygılı, 2004).

Bazen çocukta görülen problemler doğru müdahaleler, ailenin yerinde tutumları ve aile bireylerinin desteği ile kolaylıkla çözülebilmektedir. Bazı zamanlarda ise ebeveynlerin problem çözme becerilerinin işe yaramadığı durumlarla karşılaşılır. Böyle zamanlarda çözülemeyen problem gittikçe büyür ve ortadan kaldırılması zor bir hal alır. İşte bu noktada aileler çocuklarda görülen bu sorunları çözebilmek için ve davranışsal, gelişimsel ve duygusal problemleri ortadan kaldırabilmek için profesyonel bir yardıma ihtiyaç duyarlar. Çocuklar yetişkinler gibi duygularını, düşüncelerini, içlerinde yaşadıkları çatışmaları fark edip anlatamazlar. Onlar için bunun üstesinden gelmenin yolu “oyun”dur. Bu yüzden oyunun terapötik etkisi vardır. 3-10 yaş arası çocuklar kendilerini ifade etmekte zorlanacakları için onları oyun ortamında izlemek, empati kurmak ve problemlerini anlamak bize daha güvenilir bilgiler sağlayacaktır (VanFleet, 2012).

Profesyonel yardım gerektiren durumlarda çocuğu terapiye götürmek, ebeveynler için de çocuk için de güven eksikliği yaratmaktadır; çünkü çocuk kendini ifade etmede zorlanacaktır. Bu nedenle ebeveynler ne kadar bu sürecin içine dahil edilirse, çocuk o kadar kendini güvende hisseder ve başarı elde edilir. Çocuk ve terapist arasında güvenli bir ilişki kurulmuş olabilir; ancak yine de bu ilişki çocuğun

ebeveynleriyle olan ilişkisinden sonra gelmektedir. Aile, terapi sürecinde etkilidir; çünkü aileye hem çocuğu terapiye getirmek hem de çocuğun kendi için yaptığı değişimleri desteklemesi için ihtiyaç duyulur (VanFleet ve Guerny, 2003).

Literatür tarandığında 3-10 yaş arası gelişimsel problemleri olan çocuklarda hem çocukları hem de ebeveynleri terapiye dahil ederek yapılan çalışma sayısı çok azdır. Bu araştırmada sorunları azaltmak, iletişimi güçlendirmek amacıyla terapiye çocuğu ve ebeveyni dahil eden, hem oyun terapisini hem de aile terapisini birleştiren terapötik bir yaklaşım olan Filial Terapi modelinin uygulanması amaçlanmaktadır. Bu araştırmadan elde edilecek bulguların psikolojik danışmanlara, aile danışmanlarına ve uzmanlara katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.2. Araştırmanın Amacı

3-10 yaş arası çocuklarda oyun ve aile önemli etkilere sahiptir. Bu çalışmada bu yaş aralığındaki çocuklarda görülen gelişimsel sorunları azaltma, çocukların aileleriyle olan ilişkilerini güçlendirme, ailelerin ise çocuklarını kabul ve onlarla empati kurma seviyelerini artırma amaçlanmıştır. Filial Terapi’de genel amaç aile ve çocuk arasındaki ilişkiyi sevgi, anlayış, sadakat, aidiyet, şefkat, zevk ve güven sağlayarak daha güçlü hale getirmektir (Cavedo ve Guerny, 1999). Ailelerin bu ihtiyaçları giderildiğinde çocuklardaki problemler de yok olmaya meyillidir. Ayrıca, Filial Terapi ailelere etkili ebeveynlik stillerini, tarzlarını, etkili ebeveyn olma yollarını öğretir (Baumrind, 1971). Bu amaç doğrultusunda ailelere 10 haftalık Çocuk-Ebeveyn İlişki Terapisi Eğitimi verilecektir ve etkililiğini belirlemek amacıyla ‘Filial Problem Checklist’-‘Filial Problem Kontrol Listesi’, ‘Porter Parental Acceptance Scale’-‘Porter Ebeveyn Kabul Ölçeği’ ve ‘Measurement of Empathy in Adult-Child Interaction’-‘Yetişkin-Çocuk Etkileşiminde Empati Ölçekleri’ uygulanacaktır. Bu amaçlar doğrultusunda aşağıdaki denenceler sınanmıştır:

1.2.1. Alt problemler

1. 3-10 yaş arası gelişimsel sorunu olan çocukların problemlerinin azalmasında Filial Terapinin 10 haftalık Çocuk-Ebeveyn İlişki Terapisi modelinin etkisi var mıdır?

2. 3-10 yaş arası gelişimsel sorunu olan çocukların ebeveynlerinin 10 haftalık Çocuk-Ebeveyn İlişki Terapisi eğitiminden sonra 'Ebeveynsel Kabul' düzeyinde anlamlı bir fark olacak mıdır?
3. 3-10 yaş arası gelişimsel sorunu olan çocukların ebeveynlerinin 10 haftalık Çocuk-Ebeveyn İlişki Terapisi eğitiminden sonra 'Ebeveynsel Empati' düzeyinde anlamlı bir fark olacak mıdır?

1.3. Araştırmanın Önemi

Araştırmada uygulanan eğitim modeli; ailelerin çocuk merkezli oyun oynamayı bir eğitim programı doğrultusunda öğrendikleri bir modeldir. Bu terapi modeli ile ebeveynler duygu, ihtiyaç ve içerik yansıtma, aktif dinleme, koşulsuz kabul, sınır koyma gibi birçok beceriyi çocuklarıyla oynayarak öğrenirler. Önce ebeveynler ile yapılan eğitim seanslarını ve sonra ebeveynlerin çocuklarıyla 30 dakikalık özel oyun zamanlarını içeren terapi programı iki açıdan önem taşımaktadır. Eğitim seanslarında ebeveynler yalnız olmadıklarını, diğer ailelerinde kendi yaşadıklarına benzer olumlu ya da olumsuz yaşantıları olduğunu fark ederler. Grup ortamında yaptıkları paylaşımlarla hem kendileri rahatlarlar, hem de verdikleri geribildirimlerle kendilerini geliştirirler. 30 dakikalık özel oyun zamanlarında ise öğrenilen becerilerin günlük hayata aktarılması kolaylaşır ve çocuk ailesi ile oynadığı için uyum süresi kısılır. Bu nedenlerle oyun temelli bu terapi modelinin uygulanmasının hem teorik açıdan hem de uygulama açısından Rehberlik ve Psikolojik Danışma alanına ve alanda görev yapan kişilere önemli katkısı olacağı düşünülmektedir.

Filial Terapi'nin tarihsel gelişimi incelendiğinde Filial Terapi 1950'lerin sonunda ve 1960'ların başında Drs. Bernard ve Louise Guerney tarafından geliştirilmiş ve kariyerleri boyunca da araştırmalara devam edip geliştirmeler yapmışlardır (Guerney, 1964; Guerney, 1983; VanFleet ve Guerney, 2003; VanFleet, 2005, 2006, 2008). İlk başlarda bu yeni yaklaşım heyecan verici olmasa da yaklaşımın zaman içinde gelişmesi ve yaklaşım üzerine deneysel çalışmaların artması bu terapi çeşidini terapistler ve aileler için oyun terapisinin en çok çalışılan çeşitlerinden biri yapmıştır. Bu yaklaşımın güçlendirilmesi ve adapte edilebilirliği dünya çapında ve çok kültürlü toplumlarda

kullanılabilirliğini arttırmıştır. Literatür incelendiğinde Filial Terapi uygulamalarına yönelik çalışmaların son 35 yıl içerisinde arttığı görülmekle birlikte yurtiçinde yapılan araştırma sayısının azlığı göze çarpmaktadır. Bu araştırmanın yurt içindeki literatüre katlı sağlayacağı düşünülmektedir.

On seanslık Çocuk-Ebeveyn İlişki Terapi uygulamasının, 3-10 yaş arası gelişimsel sorunu olan çocuklar ve aileleri üzerindeki etkililiğinin incelenmesi açısından önem taşıdığı söylenebilir. Ayrıca çalışmanın amacına ulaşması durumunda farklı problemlere sahip çocukların ebeveynleriyle, öğretmenlerle ve çocuk bakıcılarıyla da yapılacak uygulamalara katkısı beklenmektedir.

Türkiye’de Filial Terapi eğitiminin etkililiğini ve çocuk-ebeveyn ilişkisini değerlendirmeye yönelik kullanılan ölçeklerin sayısı da sınırlıdır. Bu çalışmada kullanılacak Filial Problem Kontrol Listesi, Porter Ebeveyn Kabul Ölçeği ve Yetişkin-Çocuk Etkileşiminde Empati Ölçeklerinin Türkçeye çevrilip, geçerlik ve güvenirlik çalışmalarının yapılmasının ve 10 seanslık Çocuk-Ebeveyn İlişki Terapi uygulamasının hem alana katkı sağlayacağı hem de Filial Terapi uygulamalarının değerlendirilmesi açısından önemli ölçekler olduğu düşünülmektedir.

1.4. Araştırmanın Sayıtları

1. Araştırma grubunda yer alan ailelerin çalışmada kullanılan ölçme araçlarına objektif olarak ve içtenlikle cevap verdiği varsayılmaktadır.
2. Çalışmada uygulamada yer alan grubun, araştırma grubunu temsil ettiği varsayılmaktadır.
3. Çalışmada uygulamada yer alan grubun, araştırma grubunun duygu ve düşüncelerini yansıttığı varsayılmaktadır.
4. Çalışmada kullanılan ‘Filial Problem Kontrol Listesi’, ‘Porter Ebeveyn Kabul Ölçeği’ ve ‘Yetişkin-Çocuk Etkileşiminde Empati Ölçeği’nin ölçülmek istenen davranışları tam ölçtüğü varsayılmaktadır.

1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

1. Araştırma Erzurum il sınırları içinde 3 – 10 yaş arası gelişimsel sorunları olan çocuklar ve ebeveynleri ile sınırlıdır.

2. Uygulanan eğitim grup formatında olduğundan ve grup sayısının 7 kişi olmasından dolayı, eğitime katılan ebeveyn sayısı sınırlıdır.
3. Veriler öntest ve sontestte elde edilen verilerle sınırlıdır.
4. Ebeveyn eğitimi 10 haftalık eğitim süresi ile sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Filial Terapi: Filial Terapi, 3-10 yaş arasındaki çocuklara uygulanan oyun ve aile terapisinin birleştiği psiko-egitimsel bir yaklaşımdır (VanFleet ve Guernsey, 2003).

Çocuk-Ebeveyn İlişki Terapisi: Haftada bir kez 30 dakikalık bir oyun zamanı içeren, çocuk ve ebeveyn arasındaki ilişkiyi güçlendirmeyi amaçlayan 10 seanslık bir aile eğitim programıdır (Landreth ve Bratton, 2006).

Ebeveynsel Empati: Ebeveynsel empati ebeveynlerin çocuğun duygularını, gelişimini, bağımsızlıklarını ve otonomi ihtiyacını kabul etmesidir (Poon, 1998).

Ebeveynsel Kabul: Ebeveynlerin çocuğun benzersizliğini ve kendi sorumluluğunu alabileceğini kabul etmesidir (Poon, 1998).

İKİNCİ BÖLÜM

2. KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde Filial Terapi ile ilgili kuramsal temeller ve konu ile ilgili yapılan araştırmalara yer verilmektedir.

2.1. Kuramsal Çerçeve

2.1.1. Filial terapi

Filial Terapi 1964 yılında Bernard ve Louise Guerney tarafından geliştirilmiştir. Daha sonra da Dr. Risë VanFleet'in çeşitli ülkelerde yaptığı çalışmalar Filial Terapi yaklaşımında öncü olmuştur. Filial kelimesi, Latin kökenli olup, evlat anlamındadır ve anne-baba ve çocuk arasındaki ilişkiyle ilgilidir (Hack, 2005). Filial Terapi duygusal, gelişimsel bozukluğu olan çocukların tedavisinde kullanılan yeni bir yaklaşımdır ve terapinin etkili olması bu çocukların evdeki oyun seanslarını uygulamayı öğrenen ve terapötik değişimde etkili olan ailelerine bağlıdır (B. Guerney, 1964; B. Guerney, L. Guerney ve Andronico, 1966; Fidler, Guerney, Andronico ve Guerney, 1969; L. Guerney, 1976).

Guerney'in çalışmasından önce, çocuklarının hayatında terapötik değişimde önemli bir kişi olması için ebeveynlere daha önce de verilen eğitimler vardır. 1900'lerin başında Freud (1955), "Küçük Hans" olarak bilinen beş yaşındaki fobik çocuğun babası ile çalıştı. Freud babasına oyun seanslarını evde uygulaması için gerekli bilgileri verdi ve sonra birlikte seanslardaki çocuğun oyununu yorumladılar. Jacobs (1949) ve Baruch (1949) evdeki ebeveyn-çocuk oyun seanslarını iletişimi arttırmak ve ebeveyn-çocuk ilişkisini geliştirmek için desteklediler. Natalie Rogers-Fuchs (Fuchs, 1957) babası Carl Rogers'ın danışmanlığıyla Virginia Axline (1947)'in yazdıklarını dikkate alarak evde oyun seansları uyguladı. Fuchs tuvalet eğitimiyle ilgili duygusal sorunlar yaşayan kızında olumlu değişiklikler olduğunu söyledi. Ayrıca kendinde de olumlu değişiklikler meydana geldiğini ekledi. Moustakas (1959)'ın evde uygulanan oyun

seansları tanımı, ilk tanımlardan biridir. Moustakas, çocuklar için evdeki oyun terapisinin duyguları ifade etme, stresi azaltma ve duyguları bastırmanın bir yolu olduğunu belirtmiştir.

Filial Terapi hem aile hem de oyun terapisinin birleştiği psikoedükatörel bir yaklaşımdır.

2.1.1.1. Aile terapisi olarak filial terapi

Filial terapi; çocuklarla oyun terapi becerilerini kullanarak ilişki kurmak ve ilişkiyi güçlendirmek için ebeveynlerin eğitimine odaklanan bir aile terapisi. Ebeveynlerin eğitimi; çocukların, ebeveynlerin ve ailelerin ihtiyaçlarına terapötik bir şekilde odaklanan güçlü bir araçtır. Kolaylaştırıcı ve eğitici Filial Terapi, süreci daha kabul edilebilir yapabilir. Bu terapide danışmanın görevi ailelere uzmanlık yapmaktan çok kolaylaştırıcı olmaktır. Bu toplulukçu kültürlerde yaşayan insanlar için daha kabul edilebilir bir terapötik müdahale yöntemidir. Bunlara ek olarak; bütün aile bu terapiden yararlanır ve çocuğu etiketleme riskine karşı ‘‘problem odaklı’’ değildir. Etiketleme bütün toplumlarda zarar vericidir.

Profesyonel yardım arayan aileler genellikle hem çocuklarındaki yıkıcı davranışlarla hem de süreç içerisinde artan stresle başa çıkmaya çalışırlar. Çocuklar kendilerini kontrol etme yeteneklerini kaybetmiş olabilirler ya da ebeveynler kontrollerini kaybetmiş hissedebilirler. Hem ebeveynler hem de çocuklar içinde buldukları bu karışık düzeni dengelemek ya da tekrar dengeyi sağlamak için müdahaleye ihtiyaç duyarlar. Günümüzdeki ebeveyn programlarının çoğu davranış yönetimine ya da kontrolüne odaklanır. Çocuklar için davranışsal müdahaleler yararlı olabilir; fakat çocuğun davranışı duygusal karmaşasının ya da karşılanmayan ihtiyaçlarının yansıması olursa davranış kontrolünün uzun süreli bir etkisi olmaz. Ebeveynleri çocukları, kendileri ve ilişkilerindeki değişimde en önemli kişi haline getirirken çocuğun duygularına ve ilişkilerine dokunarak sahip olunan terapötik deneyimi sağlamak çok gereklidir.

Ebeveyni güçlendirme Filial Terapide çok önemli bir noktadır. Mevcut problem bir kurala uymama olduğunda Filial Terapi sürecinin büyük bir kısmı, aile içindeki

rolleri uygun bir şekilde yeniden belirlemeye ayrılır. Ebeveynler sistemde kontrolü tamamen ele almadan ama kontrolü devam ettirerek yönetici olmalıdır.

Ebeveyn eğitim süreci içerisinde, Sweeney (1997) ‘‘İlişki olmadan kurallar isyana eşittir.’’ der. Ebeveynler, ebeveyn olma ve davranış yönetimi ile ilgili en çok araştırılan, en etkili ve gelişimsel olarak en uygun rolü seçebilirler; fakat eğer ebeveyn-çocuk iletişimi zayıf olursa sonuç kurallara biraz uyma ve potansiyel isyan olur. Çocukların duygularını ifade etmesi ve problem çözmesi için gerekli ortamı yaratan ilişkidir. Filial Terapi bu olanağı sağlar.

Filial Terapi hem önleyici, hem de tedavi edici bir yaklaşımdır (Hack, 2005). Filial Terapi ile çocukların sorunlu davranışları azalır, sorunlu olmayan çocuklar ise birçok beceri kazanır. Böylece de aile ve çocuk arasında güçlü bir iletişim gelişir. Diğer bir deyişle, anne babalar Filial Terapi tekniklerini öğrenerek çocuğunun davranış problemlerinin azalmasına yardımcı olur ve gelecekteki problemler daha oluşmadan önlem alınmış olur (VanFleet, 2012).

2.1.1.2. Oyun terapisi olarak filial terapi

Oyun terapisi çocukların yetişkinler gibi iletişim kuramamaları esasına dayanır. Yetişkin iletişimi; sözel beceriler ve soyut düşünme becerileri gerektirir. Çocuklar bu şekilde iletişim kuramazlar. Oyun aracılığıyla iletişim kurarlar. Oyun terapisinin temeli; çocuğu yetişkinlerin sözel dünyasına girmeye zorlamaktansa çocuğun iletişim dünyasına girmeyi esas alır.

Çocuklar için oyun sadece bir şeyler yapmak değildir, kim olduklarının da bir ifade yoludur. Çünkü oyun çocuklar için doğal bir iletişim ortamıdır. Sözlü ifade ile karşılaştırıldığında çocuklar oyun aracılığıyla kendilerini daha rahat ifade ederler. Landreth (2002) deneyimlerini ve duygularını oyunla ortaya çıkaran çocukların en doğal potansiyele ve iyileşme sürecine sahip olduklarını belirtmiştir.

Dr. Rise Vanfleet’e göre oyun terapisinin yararlarından biri çocukların kendilerini ifade edebildikleri, yeni şeyler denedikleri, dünyanın nasıl işlediğini ve sınırlarını öğrendikleri ve sorunlarını çözmeye çalıştıkları güvenli bir hava yaratmasıdır (VanFleet, 1994).

Oyunun önemi ve çocuklar üzerindeki etkisi üzerine yapılan çalışmalar vardır; fakat çocuklarla nasıl oyun oynanması gerektiğinin üzerinde durulmamıştır. Bu terapi ise; anne babaya çeşitli Filial Terapi tekniklerini öğreterek çocuklarıyla nasıl oynayabileceklerini ayrıntılı bir şekilde gösterir ve çocuklarının psikolojisini ve çocuklarını anlamalarına yardımcı olur. Çocuklarını anlayan aile, çocuklarının ihtiyaçlarını daha iyi karşılar ve sorunlar ortadan kalkar (VanFleet, 2009).

Filial Terapi eğitimi süresince ebeveyn-çocuk oyun seansının dinamikleri oyun terapisinin dinamikleriyle aynıdır. Bu yüzden de benzer faydaları vardır. Filial Terapiyi uygulamanın aşağıdaki avantajları ve gerekçeleri Sweeney (1999), Sweeney, Homeyer ve Pavlishina (2000)'dan alınmıştır:

- 1- *Ebeveyn-çocuk oyun seansları sözlü olarak dile getirilmeyen duygusal sorunları ifade etmeye olanak sağlar.* Çocuklar içinde bulunduğu duygusal karmaşayı davranışa dönüştürerek ifade ederler; çünkü bu duyguları ifade edecek başka güvenli bir yere sahip değiller. Oyun çocukların dili olduğu için, ebeveyn-çocuk oyun zamanları çocuklara kendini ifade etmesi için güvenli bir ortam sağlar.
- 2- *Ebeveyn-çocuk oyun zamanları benzersiz duygusal, algısal ve kinestetik özelliklere sahiptir.* Oyun, doğası gereği, algısal ve kinestetiktir. Travma yaşamış çocukların duygusal ve kinestetik terapötik müdahaleye ihtiyaçları vardır; çünkü travmanın doğasında duygu vardır.
- 3- *Ebeveyn-çocuk oyun seansları çocuklar için terapötik bir ara yaratır.* Çocukların acılarını ve duygularını kelimelerle ifade edemedikleri anlar vardır. Duygusal olarak yaralanmış çocukların, acılarını söze dökmek yerine oyundaki benzetmelerle "konuşması" daha kolaydır.
- 4- *Filial Terapi limitler ve sınırlar için bir şans yaratır ve onları öğretir.* Limitler ve sınırlar diğer ilişkiler kadar ebeveyn-çocuk ilişkisini de belirtir. Limitlere çocuklar için güvenli bir dünya yaratmak amacıyla ihtiyaç duyulur; çünkü çocuklar kendilerini güvende hissetmedikleri yerde gelişemezler. Özel limit koyma modeli Filial Terapide öğretilir.

- 5- *Ebeveyn-çocuk oyun seansları terapötik benzetmelerin ortaya çıkması için eşsiz bir ortam yaratır. İfade edilmemiş duygusal ihtiyaçlar oyunun mecazi ve hayali özellikleri sayesinde kolayca ortaya çıkabilir.*
- 6- *Ebeveyn-çocuk oyun zamanları çocuğun direncinin, karşı koymalarının üstesinden gelmede etkilidir. Psikoterapiye katılmaya direnen çocuklar genellikle aileleriyle ‘‘terapötik’’ bir tecrübe yaşamaya daha açıktırlar. Aileleriyle konuşmaya direnen çocuklar genellikle temeli sözlü ifadelere dayanmayan tecrübeleri edinmeye daha açıktırlar.*
- 7- *Ebeveyn-çocuk oyun zamanları, sözel becerileri zayıf çocuklar için ihtiyaç duyulan ve etkili bir iletişim ortamı sağlar. Birçok çocuk, sosyal çevrede ilişki kurarken gelişimsel dil problemleriyle başa çıkmaya çalışır. Oyun seansları bu durumlarda ya da diğer dil problemi yaşanan durumlarda çocukların iletişimini kolaylaştırır.*
- 8- *Bunların aksine; ebeveyn-çocuk oyun zamanları, savunma olarak kullanılan sözel ifadeleri engelleyebilir. Savunma şekli olarak mantığa uygun hale getirme gibi yetişkin becerilerini kullanan, sözel ifadelerin zenginliği yönünden kendini geliştirmiş çocuklar için oyun zamanları bu savunma ifadelerini engelleyebilir.*
- 9- *Ebeveyn-çocuk oyun seansları, çocuğun kendini kontrol etmeyi deneyimlemesi için bir ortam yaratır. Travma yaşamış ya da kriz geçirmiş bir çocuk için birincil sorun kontrolü kaybetmektir. Yönlendirilmişin aksine kolaylaştırıcı oyun zamanları, çocuk için kontrolü tekrar sağlamaya olanak sağlar.*
- 10- *En önemlisi, ebeveyn-çocuk oyun zamanları ebeveyn-çocuk ilişkisini güçlendirir. Filial terapisinin odaklandığı nokta çocuk davranışlarının yönlendirilmesi ve kontrolü olmadığı için ebeveynlerin çocuklarıyla ilişkilerine yatırım yapma şansı vardır.*

2.1.2. Kuramsal Arkaplan

2.1.2.1. Aile sistemleri kuramı

Teorik açıdan bakıldığında Filial Terapide hasta ne çocuk ne de ailedir. Onların arasındaki ilişkidir. Aile içindeki en ufak bir değişiklik bütün aile sistemini etkiler. Bu yüzden Filial Terapiyi uygulayan kişiler mümkün olduğunca bütün aile bireylerini terapi sürecine dahil etmeye çalışırlar. Oyun seansları bir ebeveyn ve bir çocukla gerçekleşmesine rağmen bütün aile bu sürece katılır. Terapistler aile sistemi içerisinde gerçekleşecek değişiklikleri görebilmek için sürecin her aşamasında vardır ve ailenin yaşadığı değişiklikleri (okul, iş, çevre ve kültür gibi) göz önünde bulundurur (Bronfenbrenner, 1979).

2.1.2.2. Psikodinamik kuram

Psikodinamik teoriye göre Filial Terapi bilinçaltı ve savunma mekanizmalarının bireyin kendini anlamasında ve geliştirmesindeki önemine dikkat çeker. Katarsis rahatlama ve iyileşme sağlar. Adler'e göre ise hedef, üstünlük ve sosyal ilgi ihtiyaçlarına vurgu yapar. Filial Terapi sürecinde çocukların oyunları endişelerinin, beklentilerinin yer aldığı iç dünyalarını yansıtır. Oyunlarının sembolik ve anlamlı olduğu düşünülür. Ebeveynler açısından bakarsak, çocukların oyunlarındaki temalar aile dinamiklerini yansıtır. Ebeveyn-çocuk oyun seanslarında oluşan güvenli ortam ebeveynlerin bu dinamikleri görmesine yardım eder. Terapistler ebeveynlerin bu konular üzerinde çalışmasına yardım eder ve böylece hedeflerine ulaşırlar (Cavedo & B.G. Guerny, 1999; Ginsberg, 2003; L.F. Guerny, 1997, 2003; L.F. Guerny & Ryan, 2013; VanFleet, 2009b).

2.1.2.3. Hümanistik yaklaşım

Filial Terapi her aile ferdinin kabul, saygı ve empati ile benlik algısını oluşturmasını hedefler. Çocuklar ebeveynlerinden yönlendirmesiz, çocuk merkezli oyun seansları boyunca olumlu tepkiler alırlar. Ebeveynler çocukların duygu, düşünce ve davranışlarını kabul etmeyi ve empati kurmayı öğrenirler. Aynı zamanda terapistler de bu güven ortamı içerisinde ebeveynlerin duygu, düşünce, çatışma ve beklentilerini fark

ederler. Empati kurabilmek ebeveynlerin sürece etkin katılımını sağlamak için gereklidir ve kabul edebilmek ise ailelerin hayatını daha tatmin edici hale getirmek için gerekli olan zor fakat gerekli değişiklikleri gerçekleştirebilmelerine yardım eder (Cavedo & B.G. Guerny, 1999; Ginsberg, 2003; L.F. Guerny, 1997, 2003; L.F. Guerny & Ryan, 2013; VanFleet, 2009b).

2.1.2.4. Davranışçı yaklaşım

Filial Terapi başarıya ulaşmak için gerekli öğretme metodunu davranışçı yaklaşımdan almıştır. Oyun seansları içerisinde istenmeyen çocuk davranışlarını engellemek için gerekli olan yapılandırma ve limit koyma becerilerinin öğretilmesi önemlidir. Terapist bu yeni becerilerin ebeveynler tarafından kullanılması için destek sağlar. Ebeveynin eğitim süreci davranışçı yaklaşımın ilkelerine dayanır (VanFleet, 2009c).

2.1.2.5. Kişilerarası ilişkiler kuramı

Filial Terapi bireysel davranışların büyük ölçüde kişilerarası deneyimlerden etkilendiği düşüncesini temel alır. Sullivan'ın (1947) kişilerarası ilişki modeli bir kişinin davranışlarının diğer insanların davranışlarından etkilendiğini açıklar. Filial Terapi bu etki tepki olayını değiştirmenin yollarını arar. Ebeveynlere farkındalık kazandırarak farklı yollarla hareket etmelerine yardımcı olur. Oyun seansları boyunca ebeveyn-çocuk ilişkisi hem ebeveynin hem de çocuğun değişiklik için sorumluluk almasını sağlar.

2.1.2.6. Bilişsel kuram

Bilişsel kuram bizim ne düşündüğümüzün nasıl hissettiğimiz ve davrandığımızı etkilediği düşüncesine dayanır. Filial Terapi yönlendirmesiz oyun seanslarının çocuğun kendi, diğer kişiler ve dünya hakkındaki düşünceleri değiştirmesine yardım ettiğini savunur. Bu, çocuğun hayali oyunu boyunca farklı roller oynaması, senaryolar kurması ve farklı duygular ifade etmesiyle olur. Genellikle travma yaşamış çocukların ebeveyn-çocuk oyun seanslarında önceleri kendilerini mağdur kişi rolüne koydukları sonraları ise 'kötü adamları' yenerek kendilerine daha güçlü karakterler seçtikleri gözlemlenir. Filial Terapiyi uygulayan kişiler aynı zamanda ailelere, kendileri ve çocukları ile ilgili farklı

bir şekilde düşünmeleri için yardım eder. Aileler oyun seanslarındaki temalar hakkında konuşurken, terapist onların problemi fark etmesine ve şekillendirmesine yardımcı olur. Örneğin birçok aile terapiye çocuklarının onları kızdırmak için bazı şeyleri kasıtlı yaptığı düşüncesiyle başlarlar, fakat sonra travmanın ve endişelerin çocuklarının hareketlerini nasıl yönettiğini görürler (Cavedo ve B.G. Guerney, 1999; Ginsberg, 2003; L.F. Guerney 2003; VanFleet, 2009b; L.F. Guerney ve Ryan, 2013).

2.1.3. Filial terapinin amaçları ve faydaları

VanFleet Filial Terapi'nin genel amaçlarını;

1. Var olan problemleri kaynağından çözmek,
2. Ebeveyn-çocuk iletişimini geliştirmek,
3. Aile içi iletişimi güçlendirip başa çıkma ve problem çözme becerileri kazandırarak, profesyonel yardıma ihtiyaç duymadan, gelecekte karşılaşacakları problemlerin başarılı bir şekilde üstesinden gelmelerini sağlayacak becerileri geliştirmelerine yardım etmek için bir yol olarak özetlemiştir (VanFleet, 2005).

Filial Terapi'nin altta yatan gerekçesi 'Eğer ailelere terapistin rolüne benzer bir rol üstlenmesi öğretilirse, bir profesyonelden daha etkili olabilir; çünkü aile doğal olarak çocuğun hayatında daha fazla duygusal öneme sahiptir' hipotezine dayanır. Ayrıca aile tutumlarının etkisi altında çocuk tarafından öğrenilen kaygı durumları, kolaylaştırıcı ebeveyn-çocuk koşulları sağlandığında ortadan kaldırılabilir. Aynı zamanda eğer aile tarafından çocuğa zamana, yere ve duruma göre hangi davranışın uygun olduğu hangisinin uygun olmadığı açıkça belirtilirse kişilerarasındaki yanlış beklentilerin de düzeltilebileceği belirtilmiştir (B. Guerney, L. Guerney, ve Andronico, 1966).

Filial Terapinin hem çocuklara hem de ebeveynlere faydaları vardır. VanFleet Filial Terapinin çocuklara kazandıracaklarını şöyle belirtmiştir:

1. Çocuğun duygularını fark etmesini sağlayıp ifade etmesine yardımcı olur.
2. Çocuğa anlaşıldığını fark ettirir.
3. Çocuğun etkili problem çözme ve baş etme becerilerini geliştirmesine yardımcı olur.

4. Çocuğun kendine güvenini artırır.
5. Çocuğun ailesine, ebeveynlerine olan güvenini artırır.
6. Çocuğun problemlerini ve uyumsuz davranışlarını azaltır ya da ortadan kaldırır.
7. Çocukların sosyalleşmesine yardımcı olur.
8. Çocuğun sosyal, duygusal ve davranışsal açıdan olumlu ilişkiler kurmasına yardım eder (VanFleet, 2005).

VanFleet Filial Terapinin ebeveynlere kazandıracaklarını şöyle belirtmiştir:

1. Ebeveynlerin çocuk gelişimi ile ilgili bilgisini artırır.
2. Ebeveynlerin kendi çocuklarını anlamalarını sağlar.
3. Ebeveynlere çocuklarının yaşamlarında oyunun ve duyguların önemini fark etmelerine yardımcı olur.
4. Ebeveynlerin çocuklarıyla ilgili konularda hayal kırıklığına uğrama duygusunu azaltır.
5. Ebeveynlerin çocuk yetiştirme konusunda farklı beceriler öğrenmesine olanak sağlar.
6. Ebeveynlerin ebeveynlik becerilerine olan güvenini artırır.
7. Ebeveynlerin çocuklarıyla olan iletişimlerini güçlendirmelerine yardımcı olur.
8. Ebeveynlerin birlikte, bir takım gibi çalışmasına olanak sağlar.
9. Ebeveynlerin çocuklarına olan güvenlerini arttırmaya yardımcı olur.
10. Ebeveynlerin çocuklarıyla ve ebeveynlik becerileriyle ilgili yaşadıkları sorunlarla baş etmeleri için tehdit edici olmayan bir ortam sağlar (VanFleet, 2005).

Stover ve Guerny (1967) ise Filial Terapinin bazı avantajlarını şöyle açıklamıştır: (a) profesyonel terapistlerin zamanı daha verimli kullanmasını sağlar, (b) ailede, çocuğun onlara bağlılığının azalmasından ve terapistte bağlılığının artmasından dolayı ortaya çıkabilecek korku ve rekabeti ortadan kaldırır, (c) aile probleminin çözümü için bir uzmana başvurma zorunluluğu hissettiğinde ortaya çıkan çaresizlik ve suçluluk duygusunu azaltır, (d) ailelerin çocuklardaki yeni davranışlara uygun tepkileri veremedikleri zaman ortaya çıkabilecek problemleri engeller.

2.1.4. Filial terapi'nin etkili olduğu problemler

Filial Terapi, 3-10 yaş arasındaki çocuklara uygulanan oyun ve aile terapisinin birleştii psiko-eğitimsel bir yaklaşımdır (VanFleet ve Guerny, 2003). Ailelere yönelik ve ailelerin doğrudan çocuklarının davranışları üzerine eğitildiği, çocuk odaklı bir psikoeğitimdir. Hem normal gelişim gösteren hem de duygusal, davranışsal veya gelişim güçlükleri olan çocuklar için kullanılır (VanFleet, 2009).

Filial Terapi genellikle çocuklardaki şu problemlerde başarılı bir şekilde kullanılmaktadır: kaygı ve korku, davranım bozukluğu, depresyon, travma, bağlanma problemleri, dikkat eksikliği bozukluğu, öfke ve saldırganlık, karşı gelici davranışlar, obsesif-kompulsif ve mükemmeliyetçi eğilimler, yas ve kayıp, kronik tıbbi hastalıklar, otizm spektrumundaki çocuklar, aile içi şiddet ve madde kötüye kullanımı gibi aile problemleri (VanFleet, 2005; VanFleet ve Guerny, 2003).

2.1.5. Temel filial terapi becerileri

2.1.5.1. Yapılandırma

Yapılandırma becerisi çocukların oyun seanslarının genel çerçevesini anlamalarına ve potansiyel problemlerden kaçınmalarına yardımcı olduğu için önemlidir. Yapılandırma, çocuklara oyuna davet edici bir atmosfer yaratırken genel sınırlar hakkında da bilgi verir. Çocuklar yapılandırma sayesinde eğer limitlere uymazsa, her ne kadar oyun seansı boyunca serbest olsalar da, otoritenin ebeveynleri olduğunu öğrenirler (VanFleet, 2005).

Filial terapistleri yapılandırma becerileri olarak ebeveynlere aşağıdaki durumlarda ne söyleyeceklerini öğretirler:

Oyun odasına giriş: Ebeveynler çocuğa oyun odasına girmeden önce söyleyecekleri şu mesajı öğrenirler : '(Çocuğun adı), burası özel oyun odası. Burada istediğin her şeyi yapabilirsin. Yapmaman gereken bir şey olursa bunu sana söylerim.'

Tuvalet ihtiyacı: Terapist ebeveynlere oyun seansının bölünmesini engellemek amacıyla çocukların seanstan önce tuvalet ihtiyacının giderilmesini anlatır. Buna rağmen çocuk seans esnasında tuvalete gitmek isterse, ebeveyn çocuğa sadece bir kez

tuvalete gitmek için oyun alanından çıkabileceği bilgisini verir. Çocuk oyun alanına geri döndüğünde, ebeveyn çocuğa ‘Özel oyun odamıza şimdi geri döndün.’ der. Bu cümleler oyun seansı sınırlarını çocuğa anlatır.

Oyun odasından ayrılış: Ebeveyn çocuğa oyun seansının bitimine yaklaşıldığında iki kez hatırlatma yapmayı öğrenir. Oyun seansı bitmeden beş dakika önce ebeveyn çocuğa ‘(Çocuğun adı), bugünkü oyun seansımızın bitmesine 5 dakika kaldı.’ der. Yine oyun seansı bitmeden bir dakika önce ‘(Çocuğun adı), bugünkü oyun seansımızın bitmesine 1 dakika kaldı.’ der. Oyun seansı bittiğinde ebeveyn yumuşak fakat kararlı bir ses tonuyla ‘(Çocuğun adı), bugünkü oyun seansımız bitti. Şimdi oyun odasından ayrılmak zorundayız.’ der.

Filial terapisti aynı zamanda ebeveynlere çocuk odadan çıkmak istemezse ya da çıkmayı ertelemek isterse ne yapacağını öğretir. Ebeveyn önce çocuğun duygusunu yansıtmayı sonra da kararlı bir şekilde oyun seansının bittiğini söylemeyi öğrenir. Ebeveyn ayağa kalkarak oyun seansının bittiğinin mesajını çocuğa iletir. Eğer ihtiyaç duyarsa çocuğu elinden ya da omzundan kibarca tutup dışarı götürebilir. Ebeveyn tavrını çocuğu kabul edicilikten kararlılığa değiştirir (VanFleet, 2005).

2.1.5.2. Empatik dinleme

Filial terapistleri ebeveynlere empatik dinleme becerisini de öğretir. Terapist bu becerinin çocuğa duyarlılıklarını ve çocuğun duygularını ve hislerini kabul ettiklerini iletmelerine yardımcı olduğunu açıklar. Empatik dinleme becerisi aynı zamanda;

- a) Ebeveynin çocuğa olan ilgisini gösterir.
- b) Ebeveynlerin çocuğun duyguları ve hareketleriyle ilgili yanlış anlamalarını ortaya çıkarmak için çocuklara bir fırsat verir.
- c) Çocukların duygularını isimlendirmesini sağlar. Böylelikle çocukların duygularını ifade etme becerileri gelişir.
- d) Çocuk ailesinin kendini kabul ettiğini hissettiği için çocuğun da kendini kabul etmesine yardımcı olur.

Ebeveynler oyun seansı boyunca bütün ilgilerini çocuklarına vermeyi ve çocuğun duygularını ve oyunun içeriğini (çocuğun yaptıklarını) yansıtmayı öğrenirler. Terapist bu becerileri canlandırma yaparak öğretir (VanFleet, 2005).

2.1.5.3. Çocuk merkezli hayali oyun

Birçok ebeveyn çocuğuyla düzenli bir şekilde oyun oynamasına rağmen, onların oyunlarını çoğu kez yönlendirirler. Oyuncak seçimlerine karışabilirler ya da oyunu eğitici hale getirebilirler. Bazı ebeveynler de çocuklarıyla nadiren oynarlar ve oyuna bütün dikkatlerini vererek dahil olamayabilirler. Çocuk merkezli hayali oyun becerisi ebeveynlere çeşitli rolleri nasıl oynayacağını ve çocuğun yönlendirmesini nasıl takip edeceğini öğretir.

Çocuk oyunda hem oyuncu hem de yönetmendir. Ebeveyn ise çocuğun istediği rolü oynayan bir oyuncudur. Çocuk ebeveynin oyuna katılıp katılmayacağına, ebeveynin nasıl bir rol oynayacağına karar verir. Terapist ebeveynlere oyun esnasında çocuğa soru sormaktan kaçınmaları gerektiğini söyler çünkü bu çocuklar için rahatsız edici bir durumdur. Bunun yerine ebeveynlerden çocuğun sözlü ve sözlü olmayan iletişimine bütün dikkatlerini vermeleri ve onlardan bir rol oynaması istendiğinde oyunun içeriğini düşünmeleri istenir. Ebeveynler rollerini oynarken empatik dinleme becerilerini kullanmaya ihtiyaç duymazlar çünkü bu onlar için karışıklık yaratır. Bu iki beceriyi kullanırlarsa da yanlış yapmış olmazlar. Dikkat etmeleri gereken şey çocuğun yönlendirmesini takip etmektir (VanFleet, 2005).

2.1.5.4. Sınır (limit) koyma

Limit koyma becerisinin öneminin ebeveynlere anlatılması önemlidir. Limit koyma çocuklara sınır çizdiği için onların kendilerini güvende hissetmesini sağlar. Çocuklar kendilerini savunmasız hissedersen ebeveynlerin koyduğu limitler sayesinde bu duygudan kurtulurlar.

Limit koymanın amaçları ve terapistin dikkat etmesi gereken noktalar aşağıdaki gibidir:

1. Limit koyma çocuklara yaptıklarının sorumluluğunu almayı öğretir. Eğer çocuk limite uymamayı seçerse sonuçlarının da sorumluluğunu alır.
2. Oyun seansları boyunca ebeveynler mümkün olduğunca az limit koymalıdır. Bu çocuklara duygularını ifade etmek için özgür bir ortam yaratır.

3. Konulacak sınıra karar verirken ebeveynlerin limitin çocuğun güvenliği, başkalarının güvenliği ya da oyuncakların korunması için mi gerekli olduğunu düşünmesi önemlidir.
4. Limitler tutarlı bir şekilde uygulanmalıdır; böylelikle çocuk ebeveynin kararlılığını görmüş olur. Bu da çocuğun ebeveynin davranışlarını test etmesini azaltır (VanFleet, 2005).

Limitler sadece ihtiyaç duyulduğunda ve aşağıdaki dört temel sebepte ortaya çıkmalıdır:

- Çocuk kendine ya da ailesine zarar vereceği zaman onu korumak için
- Değerli eşyaları korumak için
- Ailenin çocuğu kabulünü sağlamak için
- Oyun seanslarında oyun alanı içinde çocuğa ve oyuncaklara limit koyarak oyun seansını zamanında bitirmek için yani tutarlılığı sağlamak için (Landreth ve Bratton, 2006).

Oyun seansı içinde bir limit koymadan önce ebeveynler kendilerine şu soruları sormalıdır:

- “Bu limit gerekli mi?”
- “Ben bu limiti tutarlı bir şekilde uygulayabilecek miyim?”
- “Eğer bu davranışa bir limit koymazsam, bu davranışa tutarlı bir şekilde izin verebilecek miyim, çocuğumu kabul edecek miyim?” (Landreth ve Bratton, 2006)

Terapist ebeveynlere 3 aşamalı limit koyma modelini öğretir. Bu aşamalar şöyledir:

1. Limiti İfade Etme: Eğer çocuk oyun odasında yapmaması gereken bir davranışta bulunursa ebeveyn limiti kısa ve açık bir şekilde söyler. Ses tonu sakin ama kararlı olmalıdır. Limiti şu şekilde ifade eder: ‘(Çocuğun adı), silahla bana ateş etmek istediğini biliyorum. Hatırla, yapmaman gereken bir şey olduğunda bunu sana söyleyecektim. Burada yapmaman gereken şeylerden bir tanesi silah doluyken bana ateş etmek. Bunun dışında istediğin her şeyi yapabilirsin.’

2. Uyarıda Bulunma: Eğer çocuk aynı oyun seansı içerisinde limit konulan davranışı tekrarlırsa, ebeveyn uyarıda bulunur. Ebeveyn limiti tekrarlar ve uymak istemezse ne olacağını söyler. Uyarıyı şu şekilde yapar: '(Çocuğun adı), silah doluyken bana ateş edemeyeceğini hatırla. Eğer bana tekrar ateş edersen bugünkü oyun seansını bitireceğim. Bunun dışında istediğin her şeyi yapabilirsin.'
3. Sonucu Yaşatma: Eğer çocuk aynı oyun seansı içinde konulan sınıra üçüncü kez uymazsa, ebeveyn sonucu yaşatmak zorunda kalır ve odayı terk ederler. Yine sakin ve kararlı bir ses tonu kullanır. Sonucu yaşatmak için şu cümleleri kullanır: '(Çocuğun adı), silah doluyken bana ateş edersen oyun seansının biteceğini söylediğimi hatırla. Ateş etmeyi seçtiğin için şimdi buradan ayrılmak zorundayız.' (VanFleet, 2005).

2.1.6. Oyun odasının hazırlanması ve oyuncakların seçimi

Oyun seansı için seçilecek odanın çocuğun dikkatinin en az dağılacığı ve kırılacak eşyaların en az olduğu, odanın oyun esnasında dağılmasının sorun olmayacağı, çocuğun kendini özgür hissedeceği bir yer olması gerekir. Evdeki terapi seanslarında terapi yapılacak alan iki kişinin ve oyuncakların sığabileceği kadar geniş olmalıdır. Ayrıca oyun sırasında dikkati dağıtacak nesnelere ya da kişilerin önleminin alınması gerekir. Çünkü otuz dakikalık oyun zamanı aile ve çocuk için 'özel zaman' dır (VanFleet, 2009).

Evdeki oyun terapisi için belirli oyuncaklar vardır. Guerny oyuncak bebek, oyuncak ev, kağıt hatta oyuncak silahların olması gerektiğini söyler. Diğer oyuncaklar kuklalar, telefonlar, mutfak seti, boya malzemeleri vb. şeylerdir. VanFleet oyuncak seçiminde oyuncakların çocuğun kendini ifade etmesini sağlayacak ve oyunu yönlendirmeyecek oyuncaklar olması gerektiğini vurgulamıştır. Oyuncak seçerken oyuncaklar arasında oyuncak kılıç gibi kızgınlığı anlatan oyuncakların da olması gerekir. Biberon ve oyuncak bebek gibi çocukların bakım yapabileceği oyuncaklar da olmalıdır. Bunların yanında aile içi durumları ifade edebilecekleri oyuncak ev, kuklalar da önemlidir. Oyun hamuru ve sanat malzemeleri de oyunun ifade ediciliğini destekler. Bütün bu oyuncaklar Filial Terapi uygulamalarında çocukların kendilerini ifade etmelerine yardımcı olur (VanFleet, 1994).

2.1.7. Filial terapi süreci

Ebeveynlere Filial Terapi bireysel olarak ya da grupla öğretilir. Tavsiye edilen format grupla eğitim formatıdır. Sorun yaşayan birçok aile sorunlarıyla mücadele ederken kendini yalnız hissettiği için grup içerisinde, yaşananların paylaşılması çok önemlidir. Bu şekilde bu ebeveynler için diğer grup üyelerinin de benzer sorunlar yaşadığını görmek kaçınılmazdır. Guerny Filial Oyun Terapisi'nin altı ya da sekiz aile içeren gruplarla yapılmasını önermektedir; fakat VanFleet'e göre en etkili aile-çocuk iletişimi tek aile ve çocukla elde edilmektedir (Guerny, 1969; VanFleet, 1994). Aşağıda Filial Terapinin aşamalarıyla ilgili bilgi verilecektir.

2.1.7.1. Değerlendirme aşaması

Bu aşamada terapist sadece ebeveynlerle görüşür. Empati kurarak ebeveynlerin gelme sebebini dinler, var olan problemi anlamaya çalışır ve aile hakkında bilgi edinir. Aynı zamanda da uygulayacağı bir öntest ya da ölçek varsa onları yaptırır. Çocuğun sosyal, fiziksel, duygusal ve bilişsel gelişimiyle ilgili olabildiği kadar çok bilgi edinmeye çalışır.

Bu ilk görüşmenin sonunda terapist ailenin endişelerini, paylaştığı bilgileri özetler ve değerlendirmenin ikinci aşaması olan aile oyun seansı gözlemi aşamasına geçilir. Terapist bu 20-30 dakika sürecek olan oyunda bütün ailenin yer alacağını ve onun da ailenin oyununu ya tek taraflı aynanın ardından ya video kaydından ya da bunlar mümkün değilse oyunun akışını bozmadan odanın bir kenarından izleyeceğini açıklar. Burada amaç terapiye katılacak çocuğun aile bireyleri ile olan ilişkisini, güçlü yönlerini ve sorunlu davranışlarını gözlemlemektir. Bu aşamadan sonra da terapist ebeveynlerle bir görüşme yapar (VanFleet, 2005).

2.1.7.2. Ebeveyn eğitimi aşaması

Değerlendirme aşamasından sonra ebeveynler oyun seanslarında uygulamak için gerekli olan becerileri öğrenmeye hazırdır. Filial terapistleri dört temel beceriyi ebeveynlere öğretir. Eğitim seanslarında Guerny Filial Terapi'nin bir parçası olan rol yapma becerilerini kullanır. Eğitim seanslarının en büyük etkisi ailelerin çocuklarıyla ilgili duygularını ortaya çıkarmasıdır. Filial Terapinin kurallarını belli sınırlar içinde

öğretmek yerine duygu ve düşüncelerin yer aldığı bir ortam yaratılır. Guerney'e göre ailelerle yapılan eğitim seanslarının dört amacı vardır.

- 1- Çocuk kendine ve materyallere zarar vermediği sürece ailelerin müdahalede bulunmadan çocuklarının tercihlerini onaylamasını ve çocuklarının kabulünü sağlamak.
- 2- Ailelerin empati kurmasına ve çocukların oyun esnasında ortaya çıkardığı duygularını anlamasına yardımcı olmak
- 3- Çocukların ailelerinin onları kabul ettiğini anlamasını sağlamak amacıyla ailelerin çocukların tercihlerini kabul ettiğini göstermesini öğretmek.
- 4- Çocuklara tercihlerinin sorumluluğunu almayı öğretmek. Çocuklar eğer oyun seansları içindeki limitlere uymazlarsa olacakların sorumluluğunu alacaklarını bilmek zorundadırlar (Guerney, 1969).

2.1.7.3. Süpervizyonlu oyun seansları aşaması

Ebeveynler eğitim aşamasında öğrendiği dört temel beceri ile yeterince pratik yaptıktan sonra çocuklarıyla 30 dakikalık oyun seanslarına başlarlar. Terapist oyun seanslarını gözlemler. Oyun seanslarını izlerken ebeveynin öğrendiği becerileri kullanımına, çocuğun oynadığı oyunlardaki temalara, bu temaların tekrar edip etmediğine dikkat eder. Notlar alabilir. Gerekli değerlendirmeleri yaptıktan sonra da ebeveynlere geri bildirimlerde bulunur (VanFleet, 2005).

2.1.7.4. Ev oyun seansları ve genelleştirme aşaması

Yeterli sayıda süpervizyonlu oyun seansı yapıldıktan sonra seanslar ev ortamına kaydırılır.

Ebeveynler gerekli oyuncakları ve uygun oyun alanını hazırlarlar. Evdeki terapi seanslarında terapi yapılacak alan iki kişinin ve oyuncakların sığabileceği kadar geniş olmalıdır. Ayrıca oyun sırasında dikkati dağıtacak nesnelere ya da kişilerin önleminin alınması gerekir. Çünkü otuz dakikalık oyun zamanı aile ve çocuk için 'özel zaman'dır (VanFleet, 2009). Ayrıca oyun seansları her hafta aynı gün ve aynı saatte olmalıdır. Tüm bu hazırlıklar yapıldıktan sonra ebeveynler oyun seanslarını evde uygulamaya başlarlar. Filial terapistleri her seanstan sonra ebeveynlerle görüşme yaparlar (Guerney,

1969). Terapist ebeveynlerden seanstan sonra bir form doldurmasını ister. Oyun seansı becerilerinde ebeveynin güçlü yönlerini, zayıf yönlerini, çocuğun davranışlarını, oyun temalarını ve onların anlamlarını tartışırlar. Terapist burada dikkati daha çok oyun temalarına ve temadan yorumlanan problemin çözümüne çeker. Aile bilgilendirme ve tartışma esnasında terapist Filial Terapi teknikleri ile birlikte çocuk merkezli yaklaşımı uygular (VanFleet, 2009).

Ev oyun seanslarından sonra genelleştirme aşamasına geçilir. Terapist ebeveyni çocuğu günlük hayatta yaşadığı bir olayı anlatırken empati kurarak dinlemesi için cesaretlendirir. Bir hafta içerisinde birkaç kez çocuğunu empati kurarak dinleme ve sonuçlarını not etme ödevini verir. Ayrıca günlük hayatta karşılaştıkları bir durumda sınır koyma metodunu uygulamasına yardım eder. Bunu da ödev olarak vermesi genelleştirme aşamasını hızlandırır (VanFleet, 2005).

2.1.7.5. Sonlandırma aşaması

Öğrenilen beceriler günlük hayatta kullanılmaya başlandığında, terapist ve ebeveynler çocuğun problemini, süreç içerisinde yaptıklarını değerlendirmeye başlarlar. Terapist uygulayacağı bir sontest ya da ölçek varsa onları yaptırır ve sonuçlarını paylaşır. Yaptıkları değerlendirmede;

1. Aile oyun seanslarına ilgi göstermiyorsa,
2. Yaşanan problemler büyük ölçüde ortadan kalktıysa ya da çözüldüyse,
3. Çocuğun ilgisi, oynadığı oyunun yoğunluğu ve temaları azaldıysa,
4. Ebeveynler Filial Terapi sürecini ve ebeveynlik becerilerini yeterince anladıysa sonlandırma aşamasına geçilir.

Terapilerin sonlandırılmasına karar verildikten sonra terapist ebeveynlere kurulan iletişimi sürdürmek ve gelecekte karşılaşılabilecek problemleri önlemek amacıyla oyun seanslarına devam etmelerini önerir. 4 ya da 6 hafta sonraya bir buluşma ayarlayabilir. 3 ya da 6 ay sonraya bir telefon görüşmesi planlanabilir. Ebeveynlere ihtiyaç duydukları anda tekrar terapist desteği alabilecekleri bilgisini vererek terapi sonlandırılır (VanFleet, 2005).

2.1.8. Farklı filial terapi uygulamaları

Filial terapinin farklı uygulama metodları vardır. Bunlardan ilki Guernsey'in Grup Filial Terapi modelidir. 18 ya da 24 seans sürer. VanFleet'in bireysel olarak uyguladığı Filial Terapinin süreci Guernsey'in Grup Filial Terapi modeline çok benzer. Wright-Walker Grup Filial Terapi modeli ise 13 haftalık bir terapi sürecini içerir. Bir diğeri, Pernet Caplin'in 12 haftalık modelidir. Landreth ve Bratton'ın 10 haftalık Çocuk-Ebeveyn İlişki Terapisi modeli ise hala birçok araştırmada kullanılan diğeri bir filial terapi modelidir. Bu çalışmada 10 haftalık Çocuk-Ebeveyn İlişki Terapisi modeli kullanılacaktır.

2.1.8.1. 10 haftalık çocuk- ebeveyn ilişki terapisi modeli

Çocuk-Ebeveyn İlişki (Ç-E-İ) Eğitimi haftada bir kez 30 dakikalık bir oyun zamanı içeren, çocuk ve ebeveyn arasındaki ilişkiyi güçlendirmeyi amaçlayan 10 seanslık bir aile eğitim programıdır. Oyun çocuklar için önemlidir çünkü çocukların iletişime geçmesinin en doğal yolu oyundur. Oyuncaklar çocukların kelimeleri gibidir, oyun ise onların dilidir. Yetişkinler yaşadıkları, düşündükleri ve hissettikleri hakkında konuşurlar. Çocuklar deneyimlerini keşfetmek, düşüncelerini ve nasıl hissettiklerini ifade etmek için oyuncakları kullanırlar; bu yüzden ailelere, evlerinde çocuklarıyla dikkatli bir şekilde seçilmiş oyuncaklar kullanılarak oynanan özel yapılandırılmış 30 dakikalık oyun oynama becerileri öğretilir. Aileler çocuklarının hissettiklerine empati kurarak nasıl cevap vereceklerini, çocuklarda benlik saygısını nasıl oluşturacaklarını, çocuklarına kendilerini kontrol etmeyi ve kendi sorumluluğunu almayı öğrenirken nasıl yardım edeceklerini, oyun zamanı içerisinde terapötik limitleri nasıl koyacaklarını öğrenirler (Landreth ve Bratton, 2006).

Çocuk her hafta 30 dakika ailenin dünyasının merkezinde bulunur. Bu özel oyun zamanında, aile çocuğun korkularını, sevdiği şeyleri, sevmediği şeyleri, isteklerini, kızgınlığını, yalnızlığını, sevincini ve başarısızlık duygusunu oyun aracılığıyla ifade edebileceği, çocuğun kendini tamamen güvende hissettiği, kabul edici bir ilişki yaratır. Bu alışlagelmiş bir oyun zamanı değildir. Bu, çocuğun yön verdiği, ailenin de izlediği özel bir oyun zamanıdır. Bu özel ilişkide:

+ azarlamalara

- + eleştirmelere
- + değerlendirmelere
- + zorunluluklara (bir resmi belli bir teknikle yapmak, vb.)
- + yargılara (oyunun ya da çocuğun iyi ya da kötü, doğru ya da yanlış olması gibi) yer yoktur (Landreth ve Bratton, 2006).

Bu model Filial Terapi eğitimini grup ortamında yönetmeyi temel alır. Bireysel olarak uygulama yapılırsa genellikle altı hafta sürer. Bireysel uygulama Landreth'in ilk deneyimidir. Eğitim süresi ebeveyn sayısı az olduğu için daha az olsa da eğitimin süpervizyonunun yapılması çok önemlidir.

Bireysel olarak da yapılsa, grup ortamında da yapılsa, eğitimde tartışma ve etkileşim çok önemlidir. Aileler 'uzman'dan cevap almaya çok istekli olsalar da Filial terapistleri yönlendirme ve tavsiye verme yerine kolaylaştırıcı becerilere odaklanmalıdır. Bu grup üyelerinin beyin fırtınası yapmasına ve çocuklarının problemlerine çözüm yolları bulmalarına yardımcı olur. Her seansta ödev verilmeli ve diğer seansta kontrol edilmelidir. Ödevler çocukların duygularını fark etme; yansıtıcı dinleme ve limit koyma çalışmaları; filial oyuncak çantasında bulunması gereken oyuncak listesi; oyun zamanı hazırlıklarının nasıl olacağına dair yönergeler; oyun seansının uygulanmasıyla ilgili yönergeler ve limit koyma kurallarıdır. Ebeveynler soru sormaya ve not almaya cesaretlendirilmelidirler.

Aşağıda 10 haftalık Ebeveyn-Çocuk İlişki Terapisinin seansları ile ilgili bilgi verilmektedir.

Seans 1

Ebeveynler kendilerini tanıtır, aileleri hakkında bilgi verir. 10 haftalık eğitim süresince odaklanacakları çocukları hakkında konuşurlar, onlarla yaşadıkları tecrübeleri paylaşırlar. Terapist bunları not alır ve 10 seans boyunca bu notlara başvurur. Ebeveynler bilgi verirken ya da çocukları hakkında konuşurken, diğer grup üyelerinin de benzer paylaşımlarda bulunması, ebeveynin bu problemleri yaşayan tek kişi olmadığını ona gösterir ve suçluluk duygusundan uzaklaşmasına yardım eder. Eğer bu süreçte diğer grup üyelerinden bir paylaşım gelmezse terapist 'Çocuğuna kızan başka kimse var mı?' gibi sorularla bunu sağlayabilir.

Tüm seanslar aynı ebeveyn tarafından yönetilir; çünkü eğer oyun seansının birini anne birini baba uygularsa bu karışıklığa neden olur ve tutarlılığı etkiler. Aynı zamanda tüm seanslar tek bir çocuk ile uygulanır. Aileler bütün çocuklarını dahil etmek isterler; fakat daha sonra özel oyun seanslarını sürdürmekte zorlanırlar.

İlk seansta Filial terapistleri eğitimin amaçlarını açıklamalıdır. İlk amaç olan çocuğun duygularını fark edip, duygu yansıtmasının yapılması anlatılır. Etkili dinleme ve empatik cevap verme becerilerinin gösterilmesi için bir video izlettirilebilir. Rol canlandırması tekniğiyle pratik yapılması sağlanır. Daha çok mutlu olma, üzgün olma, kızgın olma ve şaşırma duygularının üzerine odaklanılır. ‘Buradayım.’, ‘Seni tanıyorum.’, ‘Seni anlıyorum.’ ve ‘Seninle ilgileniyorum.’ gibi yanında olma ifadeleri de ayrıntılı bir şekilde anlatılır. Terapist, ebeveynlerden birini çocuk rolüne geçirip bu ifadelerle rol canlandırması yapar. Daha sonra da ebeveynler ikili gruplar halinde bu ifadelerle çalışırlar. Ev ödevi olarak duyguları gösteren yüz şekillerinin yer aldığı çalışma kağıdı verilir ve üzerine bu duyguları içeren durumların ve empatik cevapların yazılması istenir.

Seans 2

İkinci seansa ödev kontrolüyle başlanır. Empatik cevaplar kontrol edildikten sonra terapistin bu becerileri içeren bir videosu izlenebilir. Oyun seansının temel prensipleri ayrıntılı bir şekilde anlatılır ve amaçlar hatırlanması için gözden geçirilir.

Bu bilgiler verildikten sonra ebeveynlere oyuncak listesi verilir. Terapist her oyuncakı gösterir ve oyun alanında yer alma nedenini anlatır. Ebeveynlerin çocuk oyuncakla oynarken nasıl yansıtma yapacağını gösterir. Oyuncakların yeni olmaması gerektiği, sadece özel oyun zamanı içerisinde kullanılmasının önemli olduğu gibi bilgileri paylaşır. Ev ödevi olarak listedeki oyuncakların temin edilmesi, özel oyun zamanı için uygun bir yer ve zaman ayarlanması istenir.

Seans 3

Üçüncü seansa da ev ödevleriyle başlanır. Ebeveynler oyuncakların temin edilmesi, bir sonraki hafta başlayacak olan oyun seansları için ayarladıkları uygun yer ve zaman hakkında bilgi verirler.

Ödevler üzerine konuşulduktan sonra terapist; duygu, düşünce, davranış ve ihtiyaç yansıtmaları üzerinde tekrar durur. Empatik cevapları içeren videolar gösterebilir. Oyun odasında yapılması gerekenler ve yapılmaması gerekenler (Landreth; 2002, L. Guerney, Stover, B. Guerney: 1972) hakkında ayrıntılı bir şekilde açıklamalar yapar. Bu kurallar şöyledir:

Yapılması Gerekenler:

1. Oyun alanını düzenleyin.

- a. Oyun seansından önce oyun alanını ayarlayın
- b. Oyuncakları oyun alanının içine uygun bir şekilde yerleştirin.
- c. Çocuğunuza sözlerinizle özel oyun zamanı içerisinde özgür bir şekilde davranabileceğini anlatın.
- d. Çocuğunuza yansıtma yaparak, sorumluluğu ona vererek liderlik yapmasına olanak sağlayın.

2. Çocuğunuza liderlik yapması için izin verin.

Çocuğun oyun seansı boyunca liderlik yapmasına izin vermek, onun dünyasını ve size hangi konularda ihtiyaç duyduğunu daha iyi anlamana yardımcı eder. Sözlerinizle çocuğunun yönlendirmesini izlemeye ne kadar istekli olduğunuzu ifade edin. Çocuğunuz sizden bir rol oynamasını istediğinde fısıltı tekniğini kullanın.

3. Çocuğun oyununa onun liderliğini izleyici olarak aktif bir şekilde katılın.

Çocuğun oyununa aktif bir şekilde katılarak, tepkilerinizle ve davranışlarınızla onun liderliğinde onu izlemeye ne kadar istekli olduğunuzu gösterin.

4. Çocuğun oyununu sözlü olarak izleyin (Gördüğünüzü anlatın).

Sözlü bir şekilde çocuğun oyununu izlemek, çocuğa dikkatinizin onda olduğunu, onunla ilgilendiğinizi ve oyuna dahil olduğunuzu göstermenin bir yoludur.

5. Çocuğun duygularını yansıtın.

Çocuğun duygularını sözlü olarak yansıtmak; onun kendini anlaşılabilir hissetmesine ve duygu ve ihtiyaçlarını kabul ettiğinizi iletmenize yardım eder.

6. Kararlı ve tutarlı limitler koyun.

Tutarlı limitler çocuklar için güvenli ve tahmin edilebilir bir çevre yaratır. Çocukların kendilerine ya da size zarar vermesine asla izin vermemeliyiz. Limit koyma çocuklarınıza kendi kontrollerini sağlaması ve kendi sorumluluğunu alması için fırsat yaratır.

7. Çocuğunuzun yeteneklerine saygı duyun ve çaba göstermesi için cesaret verin.

Çocuğunuza çaba göstermesi için cesaret verme ve gösterdiği çabayı sözlü olarak fark ettiğinizi gösterme; öz saygı ve güven yaratır ve çocuğunuzun kendini motive etmesini sağlar.

8. Sözlü olarak aktif olun.

Sözlü olarak aktif olmak; çocuğunuza onunla ilgilendiğiniz ve onun oyununa dahil olduğunuz mesajını iletir. Eğer sessiz kalırsanız, çocuğunuz izlendiğini hissedecektir.

Yapılmaması Gerekenler:

1. Hiçbir davranışı eleştirmeyin.
2. Çocuğunuzu övmeyin.
3. Yönlendirici sorular sormayın.
4. Seanslar süresince müdahalelere izin vermeyin.
5. Bilgi vermeyin ya da öğretmeyin.
6. Tavsiye vermeyin.
7. Yeni aktiviteler başlatmayın.
8. Pasif ya da sessiz olmayın.

Kurallar anlatıldıktan sonra terapist oyun seansı prosedür kontrol listesini dağıtır ve oyun seansından önce, oyun seansının başında, oyun seansı boyunca ve oyun seansının sonunda yapılması gerekenleri söyler. Ev ödevi olarak çocuğuna bir randevu kartı vermesi ve ‘Özel Oyun Saati – Rahatsız Etmeyiniz!’ kartını çocuğuyla birlikte

hazırlaması istenir. Gönüllü bir ya da iki ebeveynden oyun seansını videoya çekip bir sonraki hafta izlemek üzere eğitim alanına getirmesi istenir.

Seans 4

Dördüncü seansa ebeveynlerin özel oyun zamanı içerisindeki tecrübelerinin paylaşımıyla başlanır. Grubun diğer üyeleri de bu paylaşımlara geribildirimde bulunabilirler. Terapist bu aşamada ebeveynin yaşadığı deneyimle ilgili duygularına odaklanır, yansıtımlar yapar. Sonra çekilen videolar izlenir. Bu esnada terapistin olumlu geribildirimler yapması önemlidir; çünkü ebeveynler oyun seanslarının videoya alınmasına isteksiz olabilirler.

Videolar izlendikten sonra Çocuk-Ebeveyn İlişki Eğitimi becerilerinden biri olan limit koyma hakkında bilgi verilir, örneklerle ve rol canlandırması tekniğiyle becerinin pratik yapılması sağlanır. Ev ödevi olarak çocuklarında hafta içerisinde limit koymayı gerektirecek bir durumu yazıp, sınır koyma metodunun aşamalarını uygulamaları istenir. Ayrıca gönüllü bir ya da iki ebeveynden oyun seansını videoya çekip bir sonraki hafta izlemek üzere eğitim alanına getirmesi istenir.

5 – 9. Seanslar

Bu seanslar 4. seanstaki formata benzer. Ebeveynler oyun seansları içerisindeki tecrübelerini paylaşırlar, videolar izlenir, terapist süpervizyon sağlar ve diğer grup üyeleri geribildirim verir. On haftalık eğitim boyunca her ebeveynin en az bir defa videoya alınıp geri dönüt alması gerekmektedir.

5. ve 6. seanslarda K-İ-H limit koyma metodu ayrıntılı bir şekilde anlatılır. Becerinin geliştirilmesi için rol yapma bu seanslarda da devam eder. 7. seansta olumlu kişilik özellikleri üzerinde durulur. Öz saygı geliştirici ifadelerle pratik yapılır. 8. seansta cesaret verici kalıplara odaklanılır, çalışmalar yapılır. 9. seansta ise limit koyma metodunun genellenmesi ve yapılandırılmış bebek oyunu tekniğinden bahsedilir.

Terapist bu seanslarda ebeveynlerin yaşantılarına odaklanarak çocuk yetiştirme konusunda yaşadıkları olumlu ya da olumsuz durumlarda yalnız olmadıklarını görmelerine yardımcı olur. Bu da onların rahatlamalarına olanak sağlar.

Seans 10

Çocuk-Ebeveyn İlişki Eğitiminin son seansı yine oyun seanslarının anlatımıyla başlar. Çekilen videolar izlenir, geribildirimler verilir. Eğitim sürecinin değerlendirilmesi yapılır. Terapist ilk seansta ebeveynlerin anlattıklarından oluşan notlarını paylaşır ve değişimin ortaya çıktığı noktaları vurgular. Bu ebeveynler için önemli bir aşamadır; çünkü anlattıklarının olumsuz şeyler olduğunu fark ederler. Birçok ebeveyn sadece çocuğunun değil kendilerinin de değiştiğinin farkına varır. Ebeveynlerden özel oyun zamanlarına devam etmesi istenir. Daha fazla yardıma ihtiyacı olan çocuklar için ayrı bir program yapılır.

Landreth'in 10 haftalık modeli en çok tercih edilen modeldir. Diğer filial terapi modelleri daha uzun olduğu için aileler 10 haftadan fazla zaman ayırma konusunda sorun yaşarlar. En az 10 hafta tercih edilmelidir çünkü önemli materyeller içeren bir eğitimidir. Ayrıca süre önemlidir; çünkü aileler becerilerle ilgili yeterli süpervizyonu almalıdırlar ve ebeveyn becerileri yönünden duygusal sorunlar yaşayan ailelere yeterli destek verilmelidir.

2.2. 10 seanslık Çocuk-Ebeveyn Terapi'si İle İlgili Araştırmalar

Filial Terapi ve Filial Terapi'nin uygulama şekillerinden biri olan 10 seanslık Çocuk-Ebeveyn Terapi'si gerek yurt içi, gerekse yurt dışında çeşitli araştırmalara konu olmuştur.

Ray'in (2003) çalışmasına 3-10 yaş arası bağlanma problemi olan çocuğu bulunan 50 aile katılmıştır. Ailelerden 25'i kontrol, 25'i ise deney grubunda yer almıştır. Deney grubuna haftada iki saatlik 10 haftalık Çocuk-Ebeveyn İlişki Terapi eğitimi verilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre, deney grubundaki ailelerde ailenin çocuğu kabul seviyesinde anlamlı bir artış görülmüştür. İstatistiksel olarak anlamlı bulunmamasına rağmen aileler tarafından ailelerin stres seviyesinde ve çocukların davranışsal problemlerinde azalma olduğu belirtilmiştir.

Stover ve Guerny'in 1967'de yaptıkları çalışmada Filial Terapi eğitimi alan ailelerin yansıtıcı ifadelerinde artış, yönlendirici ifadelerinde azalma olduğunu ve ebeveyn-çocuk ilişkisinde ve çocukların duygusal gelişiminde ifadelerine göre olumlu yönde bir değişim olduğunu bulmuşlardır (Akt: VanFleet, 2005).

Guerney'in 1975'te yaptığı 3 yıl süren çalışmasına 42 aile katılmıştır ve anlamlı sonuçlar elde edilmiştir. Bu ailelerin 32'sinde olumlu değişim devamlılık göstermiştir. 5 ailede gerileme ve kötüleşme görülmüştür. 5 aile ise eğitimi tamamlamamışlardır. Eğitimden 3 yıl sonra eğitimin etkisinin devam edip etmediğini anlamak amacıyla tekrar bir görüşme yapılmıştır ve olumlu değişimin devam ettiği ifade edilmiştir. (Akt: VanFleet, 2005) .

Tew, Landreth, Joiner ve Solt (2002) kronik hastalığı olan ve hastanede yatarak tedavi gören çocuğa sahip 23 aile ile 10 haftalık Çocuk-Ebeveyn İlişki Terapisi eğitimi uygulamışlardır. Ailelerin 11'i kontrol grubunda, 12'si ise deney grubunda yer almıştır. Araştırmada elde edilen sonuçlara göre kontrol grubuna kıyasla eğitim alan 12 ailenin çocuklarında görülen davranış problemlerinde ve ailedeki stres seviyesinde istatistiksel olarak anlamlı bir azalma, ailelerin çocuklarını kabulünde ise anlamlı bir artış ortaya çıkmıştır.

Wall araştırmasını oyun terapistleri, Filial Terapi eğitimi almış aileler ve eğitim almamış aileler üzerinde yapmıştır. Bu çalışmada Çocuk-Ebeveyn İlişki Terapisi eğitimi almış aileler ile eğitilmiş terapistlerin kıyaslanması amaçlanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, Wall, anne babaların terapistlere göre çocuğun olumsuz duygularını kabul ve empatik olarak yanıtlama becerisinin çocuk üzerinde daha güçlü bir etkiye sahip olduğu ortaya çıkmıştır. FT eğitimi almış aileler, aile ile çocuk arasındaki empatik iletişimi geliştirmiştir (Wall, 1979).

Ferrell yaptığı çalışmada bir gruba 10 oturumluk haftada 90 dakika Çocuk-Ebeveyn İlişki Terapisi eğitimi bir gruba ise haftada 4 saatlik, Cumartesi tüm gün 4 oturumluk Çocuk İlişki Terapisi eğitimi uygulanmıştır. 2 grupta toplam 26 aile bulunmaktadır. Anne baba stres düzeyi, anne baba kabulü ve çocuklarına karşı empati kurma düzeyinde, çocuklarda ise davranış problemlerinde 2 grup arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. 10 haftalık eğitime katılan anne babalar etkin dinlemede, 4 haftalık eğitime katılan anne babalar ise grup bağlılığında daha başarılı olmuşlardır (Ferrell, 2003).

Jang'ın (2000) Koreli aileler ile yapılan öntest sontest kontrol gruplu çalışmasına 14 deney (2 anne ayrılmıştır) ve 16 kontrol grubu olmak üzere 3-9 yaş arası çocuğu olan 30 aile katılmıştır. Ailelere 8 haftalık Çocuk-Ebeveyn İlişki Terapi eğitimi verilmiştir.

Araştırmanın sonucunda kontrol grubuna kıyasla ailelerin çocukları ile oynadıkları oyun ortamlarındaki empatik etkileşimlerinde artış, çocukların problemleri davranışlarında ise azalma görülmüştür.

Lebovitz (1982) Çocuk-Ebeveyn İlişki Terapisinin etkililiğini üç grupta incelemiştir. Birinci gruptaki anneler Çocuk-Ebeveyn İlişki Terapisi eğitimi almıştır, ikinci gruptaki anneler, Ebeveyn-Çocuk İlişki Terapisi eğitimi almadan çocukları ile oyun oturumlarına katılmışlardır. Kontrol grubundaki anneler eğitim almamışlardır. Çocuk-Ebeveyn İlişki Terapisi grubundaki anneler, diğer gruplarla kıyaslandığında anne babalık becerilerine daha çok güvendikleri belirlenmiştir. Oyun oturumundaki ve Çocuk-Ebeveyn İlişki Terapisi eğitimi alan gruptaki annelerin çocuklarının davranış problemlerinde, kontrol grubundakilere göre azalma görülmüştür. Çocuk-Ebeveyn İlişki Terapisi eğitimine katılan annelerde, eğitim almayan ve oyun oturumundaki annelere göre duyguların kabulünü ifade etmede, çocuğun kendini yönetmesine izin vermede ve çocuğa ilgi göstermede anlamlı farklılık bulunmuştur.

Haris ve Landreth'in (1997) çalışmasında deney grubunda 3-10 yaşları arasında çocuğu olan, hapse girmiş 12 anne, kontrol grubunda ise 10 anne yer almaktadır. Deney grubuna haftada iki oturum olmak üzere, 5 haftalık Çocuk-Ebeveyn İlişki Terapi eğitimi uygulanmıştır, kontrol grubuna ise bir uygulama yapılmamıştır. Anne ve çocuğun oyun oturumları iki haftada bir çocukların annelerini ziyaret saatlerinde 30 dakika olmak üzere uygulanmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre eğitim alan annelerin, çocukları ile empatik etkileşimlerinde ve kabul düzeyinde artış, çocukların problem davranışlarında azalma saptanmıştır.

Landreth ve Lobaugh (1998) yaptığı çalışmaya 4-9 yaş aralığında çocuğu olan hapisteki 32 babayı dahil etmiştir. 16 baba kontrol grubunda, 16 baba ise deney grubunda yer almaktadır. Deney grubuna 10 haftalık Çocuk-Ebeveyn İlişki Terapisi eğitimi uygulanmıştır. Baba ve çocuğun oyun oturumları çocukların haftalık ziyaret saatlerinde yapılmıştır. Araştırmanın bulgularına göre eğitim almayan kontrol grubuna kıyasla Çocuk-Ebeveyn İlişki Terapisi eğitimi alan babaların çocuklarını kabulünde artış, çocuğu ile ilişkisinde yaşadığı stres düzeyinde ise azalma bulunmuştur. Çocukların ise kendilerine olan saygılarında artış tespit edilmiştir.

Smith (2000) çalışmasına 4-10 yaş arası aile içi şiddet yaşamış çocuğu olan 22 aileyi dahil etmiştir ve öntest-sontest uygulayarak 12 oturumluk Çocuk-Ebeveyn İlişki Terapi uygulamasını 3 haftada tamamlamıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre kontrol grubuna kıyasla deney grubunda yer alan 11 annenin çocuklarında var olan davranış problemlerinde anlamlı düzeyde bir azalma olduğunu görmüşlerdir. Annelerin ise çocukları ile empatik etkileşimlerinde, çocuğu kabul ve koşulsuz sevgi düzeyinde anlamlı bir artış ve stres düzeyinde anlamlı bir azalma bulunmuştur.

Glazer-Waldman, Zimmerman, Landreth ve Norton (1992) yaptığı çalışmada 4-8 yaşları arasında çocuğu olan 5 anneyi dahil ederek haftada iki saat süren 10 haftalık Çocuk-Ebeveyn İlişki Terapi eğitiminin kronik hastalığı olan çocuklar üzerindeki etkililiğini araştırmışlardır. Araştırmanın sonuçlarına göre annelerin çocuklarını kabul düzeyinde artış belirlenmiştir. Aileler çocuklarının rahatsızlıklarına odaklanmak yerine çocukları ile olan etkileşime odaklandıkları sonucuna ulaşmıştır.

Beckloff'un çalışmasında 3-10 yaş arası yaygın gelişimsel problemi olan çocukların aileleri (11'i kontrol grubunda, 12'si deney grubunda olmak üzere) yer almaktadır. Ailelere haftada iki saat süren 10 haftalık Çocuk-Ebeveyn İlişki Terapi eğitimi uygulanmıştır. Aileler 7 oyun seansını da evde çocukları ile birlikte uygulamışlardır. Öntest ve sontest puanlarına göre deney grubundaki annelerde çocuğun özgürlük ve özerklik ihtiyacını kabulde istatistiksel olarak anlamlı anlamlı bir artış izlenmiştir. Çocukların öfke problemlerinde, depresif/kaygı belirtilerinde iyileşme görülmüştür; ancak istatistiksel olarak anlamlı bulunamamasına rağmen, aileler çocuklarını kabullenme seviyelerinde artış olduğunu belirtmişlerdir (Beckloff, 1998).

Bratton ve Landreth'in (1995) çalışmasında 3-7 yaş aralığındaki çocuğunu yalnız yetiştiren 43 anne baba ile yaptıkları çalışmada 10 Haftalık Çocuk-Ebeveyn İlişki Terapisinin etkililiğini araştırmışlardır. 21 ebeveyn kontrol grubunda, 22 ebeveyn ise deney grubunda yer almaktadır. Deney grubu 10 hafta boyunca haftada 2 saatlik bir eğitim almıştır ve çocuklarıyla haftada 30 dakikalık oyun seansı uygulamasında bulunmuşlardır. Uygulamanın sonucunda kontrol grubuyla kıyaslandığında deney grubunda yer alan anne babaların çocuklarını kabul düzeyinde ve empatik iletişim becerilerinde artış olduğu görülmektedir. Aynı zamanda ebeveyn-çocuk ilişkisinden kaynaklanan stres düzeyinde ve çocukların davranışsal problemlerinde de azalma bulunmuştur.

Guerney ve Stover'ın 1971'de yaptıkları çalışmada 51 anne ve çocukları yer almıştır. Çalışmada kontrol grubu yoktur. Çocuk-Ebeveyn İlişki Terapisi eğitiminin etkililiğini incelemişlerdir. Çocuklarda öfke ifade becerisi gelişmiştir. Ailelerin ise duyguları yansıtma, çocuğun önderlik etmesine izin verme ve duygusal ifade becerilerinde olumlu bir değişim bulunmuştur (Akt: Landreth ve Bratton, 2006).

Costas ve Landreth (1999) ailesi dışında cinsel istismara maruz kalmış, 5-9 yaş arasındaki 26 çocuğun aileleri ile haftada iki saat olmak üzere 10 haftalık Çocuk-Ebeveyn İlişki Terapisi uygulaması yapmışlardır. Ailelerin 12'si kontrol grubunda, 14'ü ise deney grubunda yer almıştır. Araştırmanın sonunda elde edilen verilere göre kontrol grubuna kıyasla deney grubunda yer alan ebeveynlerin empatik etkileşimlerinde, ailelerin çocuklarını kabul düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bir artış; çocuk-ebeveyn ilişkisinden doğan stres düzeyinde ise anlamlı bir azalma bulunmuştur. İstatistiksel olarak anlamlı bulunamamasına rağmen, aileler çocuklarının davranış problemlerinde, kaygı düzeylerinde ve benlik algılarında bir gelişim olduğunu belirtmişlerdir.

Kale ve Landreth (1999) 5-10 yaş arası öğrenme güçlüğü olan 22 çocuğun ailelerine 10 haftalık Çocuk-Ebeveyn İlişki Terapi eğitimi uygulamıştır. Ailelerin 11'i kontrol grubunda, 11'i ise deney grubunda yer almıştır. Yapılan çalışmanın sonucunda elde edilen verilere göre, kontrol grubuna kıyasla eğitim alan ailelerin çocuklarını kabul düzeyine anlamlı bir artış, ebeveyn-çocuk ilişkisinden doğan stres seviyesinde de azalma bulunmuştur.

Holden'ın 1998'de yaptığı çalışmada çocuğuna fiziksel şiddet uygulamış İspanyol, Kafkas ve Afrika kökenli 4-9 yaş arası çocuğu olan 50 anne yer almıştır. Annelere 10 haftalık Çocuk-Ebeveyn İlişki Terapisi eğitimi verilmiştir ve anne çocuk etkileşimi video ile kaydedilmiştir. 6 ay sonra da izleme çalışması yapılmıştır. Elde edilen verilere göre annelerin istismara yönelik davranışlarında, sözel öfkesinde ve çocukların davranış problemlerinde azalma olduğu tespit edilmiştir (Akt: Eggert, 2005).

Glover ve Landreth (2000) çalışmalarını 3-10 yaş aralığında çocuğu olan ve Montana'da yaşayan Amerikan yerlileri ile yapmıştır. Çalışmaya 11 deney ve 10 kontrol grubu olmak üzere 21 anne baba katılmıştır. Deney grubuna 10 haftalık Çocuk-Ebeveyn İlişki Terapi eğitimi verilmiştir. Aileler çocukları ile evde 7 seans oyun

oturumlarını uygulamışlardır. Uygulamada eğitim uygulamasından önce ve sonra ailenin çocuğu kabul ölçeği ve stres ölçekleri kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda anne babaların çocukları ile empatik etkileşimlerinde ve çocukların aileleri ile istedik oyun davranışlarında kontrol grubuna kıyasla anlamlı artış bulunmuştur. Sonuçlar istatistiksel olarak anlamlı bulunmamasına rağmen aileler, ailenin çocuğu kabul düzeyinde artış, ailelerdeki stres düzeyinde ise azalma ve çocukların kendilik algılarında da olumlu yönde anlamlı bir değişiklik olduğunu belirtmişlerdir.

Lee ve Landreth'in (2003) çalışmasında Amerika Birleşik Devletlerinde yaşayan, çocukları 2-10 yaş aralığında olan 32 Koreli göçmen aile ile haftada iki saat olmak üzere 10 haftalık Çocuk-Ebeveyn İlişki Terapi uygulaması yapılmıştır. Ailelerden 15'i kontrol, 17'si ise deney grubunda yer almaktadır. Kontrol grubuna herhangi bir eğitim uygulanmamıştır. Elde edilen sonuçlar kontrol grubu ile karşılaştırıldığında, eğitim alan ailelerin çocukları ile empatik etkileşimlerinde ve ailenin çocuğu kabul düzeyinde anlamlı artış ve ebeveyn-çocuk ilişkisinden kaynaklanan stres düzeyinde ise azalma bulunmuştur.

Kidron (2010) yaptığı çalışmada İsrail'de yaşayan, 13 anne ve 1 baba deney grubuna ve 13 anne kontrol grubuna olmak üzere 4-11 yaş aralığında çocuğu olan 27 İsraili aile katılmıştır. Haftada iki saat olmak üzere 10 haftalık Çocuk-Ebeveyn İlişki Terapi uygulaması yapılmıştır. Öntest ve sontest uygulamalarıyla yapılan analizlerde elde edilen verilere göre kontrol grubu ile kıyaslandığında ebeveyn-çocuk ilişkisinden kaynaklanan stres düzeylerinde ve çocukların dışsal davranış problemlerinde (Öfke, aşırı hareketlilik ve kendini yönetme) azalma ve ailelerin çocukları ile oynadıkları oyun ortamındaki empatik etkileşimlerinde artış belirtilmiştir.

Edwards, Ladner ve White (2007) 4 yaşında çocuğu olan bir Jamaikalı göçmen anne ile Çocuk-Ebeveyn İlişki Terapi uygulaması yapmıştır. Anne eğitim ve oyun oturumları dahil olmak üzere 8 hafta eğitim almıştır. Araştırmanın sonucuna göre, annenin empati becerisini kullanmada, çocuğunun gereksinimlerine yönelik farkındalığının artmasında ve çocuğu ile ilişkinin güçlenmesinde olumlu etkisinin olduğu tespit edilmiştir; fakat anne, oyun oturumlarında sınır koyma ve çocuğu izleme konusunda sıkıntılar yaşadığını ifade etmiştir.

Grskovic ve Goetze (2008) yaptıkları araştırmaya 15 anne deney grubunda ve 18 anne kontrol grubunda olmak üzere 33 Alman anne ve çocuğu katılmıştır. Alman annelerde Çocuk-Ebeveyn İlişki Terapisinin etkisi belirlenmeye çalışılmıştır. Anneler iki haftada beş kez çocuklarıyla oyun seansı uygulamasında bulunmuşlardır. Araştırmada veriler “Çocuk Davranış Ölçeği, Demografik bilgi formu, Anne baba Stili Ölçeği, Anket: Nasıl tepki gösterirsin?” ile elde edilmiştir. Oyun kayıtlarında elde edilen verilere göre eğitim alan annelerin oyun davranışlarında anlamlı değişiklikler olmuştur. Filial Terapi eğitimi alan ailelerin çocuklarının bütün davranışlarında ve problemlerinde iyileşme görülmüş, ailelerin çocukları ile ilgili düşüncelerinde anlamlı bir değişim görülmüştür.

Ceballos ve Bratton’ın (2010) çalışmasına 24’ü kontrol grubunda, 24’ü ise deney grubunda olmak üzere düşük gelirli, çocuklarında davranışsal problemler bulunan 48 göçmen İspanyol aile katılmıştır. Deney grubuna haftada iki saat kültürel olarak uyarlanmış 11 haftalık Çocuk-Ebeveyn İlişki Terapisi uygulanmıştır. Araştırma sonuçları, kontrol grubuyla kıyaslandığında, çocukların içsel ve dışsal davranış problemlerinde ve aile ile çocuk ilişkisinden kaynaklanan stres düzeyinde azalma olduğunu göstermiştir. Filial Terapi ile deney grubunda yer alan çocukların %85’inde klinik seviyesinde ya da sınırda olan davranış problemlerinin normale döndüğü ve ailelerin de %62’sinin klinik seviyesinde olan stres düzeylerinin normale döndüğü belirlenmiştir. Bu sonuçlarda Çocuk-Ebeveyn İlişki Terapisinin kültüre uyarlanmasının etkisi olduğu düşünülmektedir.

Yuen, Landreth ve Baggerly’nin (2002) çalışmasına 18 deney (15 anne ve 3 baba) ve 17 kontrol (11 anne ve 6 baba) grubu olmak üzere Kanada’da yaşayan 3-10 yaş arası çocuğu olan 35 Çinli göçmen anne baba katılmıştır. 10 haftalık Çocuk-Ebeveyn İlişki Terapi eğitiminde anne babalara öntest ve sontest olarak Ailenin çocuğu kabul ölçeği ve stres ölçekleri ve problem kontrol listesinden yararlanılmıştır. Araştırmanın sonucunda kontrol grubuna kıyasla ailelerin çocukları ile oynadıkları oyun ortamlarındaki empatik etkileşimlerinde ve çocuklarını kabul düzeylerinde artış, stres düzeylerinde ve çocukların problemleri davranışlarında da azalma görülmüştür.

Hacker’ın (2009) çalışmasına 2-8 yaş arası 30 çocuk ve 30 koruyucu aileyi dahil etmişir ve Çocuk-Ebeveyn İlişki Terapisinin çocukların bağlanma sorunlarına olan

etkisini incelemiştir. Kontrol grubunda 15 çocuk ve 8 koruyucu aile, deney grubunda ise 15 çocuk ve 15 koruyucu aile araştırmaya katılmıştır. Deney grubuna haftada üç saat olmak üzere beş haftalık Çocuk-Ebeveyn İlişki Terapisi eğitimi verilmiştir. Aileler çocuklarla birlikte altı oyun seansı uygulamışlardır. Araştırma sonucuna göre, istatistiksel olarak gruplar arasında anlamlı bir fark bulunamamasına rağmen, aileler çocuklarda bağlanma probleminden dolayı ortaya çıkan sorunlarda anlamlı bir değişiklik olduğunu ifade etmişlerdir (Hacker, 2009).

Holt'ın (2011) yaptığı çalışmaya 2-10 yaş arası evlat edinilmiş çocuğu olan 61 aile, 29'u kontrol grubunda, 32'si ise deney grubunda olmak üzere dahil edilmiştir. Deney grubuna haftada iki saat olmak üzere 10 haftalık Çocuk-Ebeveyn İlişki Terapisi eğitimi verilmiştir. Aileler çocuklarla birlikte yedi oyun seansı uygulamışlardır. Öntest ve sontest sonuçlarına göre, kontrol grubuna kıyasla, eğitim gören evlat edinen ailelerin çocuklarıyla olan ilişkisinden kaynaklanan stres seviyesinde azalma, evlat edinilen çocukların ise dışsal davranış problemlerinde anlamlı bir iyileşme bulunmuştur.

Sheely-Moore ve Bratton'ın (2010) çalışmasına davranış problemlerine sahip çocuğu bulunan 23 düşük gelirli Afrikalı Amerikan aile katılmıştır. Ailelerden 10'u kontrol, 13'ü ise deney grubunda yer almıştır. Deney grubuna haftada iki saatlik 10 haftalık Çocuk-Ebeveyn İlişki Terapi eğitimi verilmiştir. Aileler çocuklarla birlikte yedi oyun seansı uygulamışlardır. Araştırmanın sonuçlarına göre, kontrol grubuna kıyasla, eğitim gören ailelerin çocuklarıyla olan ilişkisinden kaynaklanan stres seviyesinde azalma, çocukların ise davranış problemlerinde anlamlı bir iyileşme bulunmuştur.

Chau ve Landreth'in (1997) çalışmasında 18 deney (14 anne, 4 baba) ve 16 kontrol (13 anne, 3 baba) grubunda Çin kökenli Amerika Birleşik Devletlerinde yaşayan, 2-10 yaş aralığında çocuğu olan 34 anne baba yer almıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre, oyun seanslarında aile ile çocuk arasındaki empatik etkileşim düzeyinde anlamlı bir artış bulunmuştur. Öntest ve sontest sonuçlarına göre ailelerin çocuğun kabul seviyesinde anlamlı bir artış tespit edilirken, ebeveyn-çocuk ilişkisinden kaynaklanan stres seviyesinde anlamlı bir azalma bulunmuştur.

Smith ve Landreth (2004)'in çalışmasına 2-6 yaş arası okul öncesi öğrencilerinden sağır veya duyma güçlüğü çeken öğrencilerin öğretmenleri dahil edilmiştir. Kontrol grubunda 12, deney grubunda 12 olmak üzere 24 öğretmen

araştırmaya katılmıştır. Deney grubundaki öğretmenlere haftada iki saatlik 10 haftalık Çocuk-Ebeveyn İlişki Terapi eğitimi verilmiştir. Öğretmenler öğrencileri ile birlikte yedi oyun seansı uygulamışlardır. Araştırma sonuçlarına göre, öğrencilerin davranışsal problemlerinde anlamlı azalma, sosyal-duygusal işlevselliklerinde ise artış olduğu görülmektedir. Kontrol grubundaki öğretmenlerle kıyaslandığında, eğitime katılan öğretmenlerin öğrencileri ile olan empatik etkileşiminde ve öğrencilerini kabul derecesinde istatistiksel olarak anlamlı bir artış olduğu belirlenmiştir.

Villarreal'ın (2008) yaptığı çalışmada 4-10 yaş arası çocuğu olan 13 İspanyol aile yer almaktadır. Ailelerin 7'si kontrol grubunda, 6'sı ise deney grubundadır. Deney grubuna haftada 1,5 saatlik 10 haftalık Çocuk-Ebeveyn İlişki Terapi eğitimi verilmiştir. Aileler çocuklarla birlikte yedi oyun seansı uygulamışlardır. Öntest ve sontestten elde edilen verilere göre kontrol grubuna kıyasla, çocukların içsel problemlerinde anlamlı bir azalma belirlenmiştir. Eğitim alan aileler, istatistiksel olarak anlamlı bulunmamasına rağmen, çocukların dışsal problemlerinde de azalma olduğunu ifade etmişlerdir.

Akgün (2008) Anne Çocuk İlişisini Oyunla Geliştirme Eğitiminin, 4-6 yaş arasında çocuğu olan annelerin çocukları ile etkileşim düzeyi üzerindeki etkisini incelemek amacıyla bir çalışma yapmıştır. Araştırma, deney, plasebo ve kontrol gruplu ön-test, son-test ve izleme modeline dayalı deneysel bir çalışmadır. Araştırmada 10 anne deney, 8 anne plasebo ve 9 anne kontrol grubunda yer almıştır. Araştırmada veriler Çocuk Anababa İlişki Ölçeği, Anababa Çocuk Oyun Kayıt Kodlama Formu, Annelerin çocukları ile ilişkilerini anlattıkları kompozisyonlar ve eğitim programını değerlendirdikleri odak grup görüşme kayıtlarından elde edilmiştir. Deney, plasebo ve kontrol grubuna Çocuk Anababa İlişki Ölçeği ön test olarak verilmiş, ayrıca eğitim öncesinde deney ve plasebo gruplarının anne çocuk oyunları video kamera ile kaydedilmiştir. Deney grubuna, araştırmacı tarafından uyarlanan 12 haftalık Anne Çocuk İlişisini Oyunla Geliştirme Eğitim Programı uygulanmıştır. Plasebo grubuna 6 haftalık kuramsal anne eğitim programı uygulanmıştır. Kontrol grubuna bir eğitim çalışması yapılmamıştır. Son testlerde, deney, plasebo ve kontrol grubuna Çocuk Anababa İlişki Ölçeği verilmiş ve çocukları ile ilişkilerini anlatan bir sayfalık yazı yazmaları istenmiştir. Ayrıca eğitim sonrasında deney ve plasebo gruplarının anne çocuk oyunları video kamera ile kaydedilmiştir. Bunun yanında deney grubundaki anneler ile yapılan odak grup görüşmesinde eğitim programını değerlendirmeleri video

kamera ile kaydedilmiştir. İzleme ölçümünde deney, plasebo ve kontrol grubundaki annelere Çocuk Anababa İlişki Ölçeği eğitimin tamamlanmasından ve son test uygulamasından 3 ay sonra uygulanmıştır. Deney, plasebo ve kontrol gruplarına yapılan analizler sonucunda, deney grubundaki annelerin çocukları ile ilişkisindeki gelişme anlamlı bulunmuştur.

Tüm bu araştırma sonuçları Filial Terapi ve Çocuk- Ebeveyn İlişki Terapisi uygulamalarının ailelerdeki farklı problem durumlarında, çocuklardaki farklı problem durumlarında, farklı kültürlerde oldukça etkili olduğunu göstermektedir. Ülkemizde yapılan çalışmaların azlığı dikkat çekmektedir. Bu nedenle ülkemizde, Çocuk- Ebeveyn İlişki Terapisi uygulamasının 3-10 yaş gelişimsel problemleri olan çocuklarda ve ailelerinde etkilerini görmek amacı ile bu çalışma planlanmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, araştırma grubunun seçimi, veri toplama araçları ve verilerin toplanmasına ilişkin bilgiler verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışma 10 haftalık Çocuk-Ebeveyn İlişki Terapisi modelinin etkilerini belirlemeye yönelik “öntest-sontest” deney gruplu, yarı deneysel bir araştırmadır. Yarı deneysel yöntem eğitim araştırmalarında sıklıkla kullanılmakta ve iç geçerliliği tehdit edebilecek, tarih, test etme ve araç gibi kaynaklardan gelen hatalar ya da değişkenler, deney ve kontrol grubunda aynı etkiye sahip olacağından, güçlü olarak kontrol edilebilmektedir. Bilimsel değer bakımından gerçek deneysel yöntemden hemen sonra gelen bu yöntem, eşitlenmemiş gruplara yalnızca son test uygulanması, tek bir gruba ön test ve son test uygulanması ve eşitlenmemiş gruplara ön test ve son test uygulanması gibi farklı şekillerde uygulanabilir (Çepni, 2005).

3.2. Araştırma Grubunun Seçimi

Araştırma Erzurum ilinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmada yer alacak ebeveynleri belirlemek amacıyla bir açıklama ve bilgi mektubu hazırlanmıştır. 3-10 yaş arası çocukların eğitim gördüğü dört okulun rehber öğretmenleriyle görüşülüp gelişimsel problemlili çocuğu olan, gönüllü bir şekilde araştırmada yer alabilecek, araştırmada devamlılığı sağlayacak ailelere bu mektup gönderilmiştir. Araştırmaya katılmayı kabul eden aileler araştırmacı tarafından telefonla aranarak uygun gün ve saate randevu verilmiştir. Eğitim hakkında gerekli bilgiler aktarılmış ve ailelerden de gerekli bilgiler alınmıştır. Eğitimin süresi 10 hafta olduğundan ve devamlılık programın etkililiğı açısından önemli olduğundan eğitime annenin mi babanın mı katılacağı belirlenmiştir. Daha sonra araştırmacının değerlendirmeleri sonucunda eğitime katılacak yedi anne belirlenmiş ve gerekli bilgilendirme yapılmıştır.

3.2.1. Araştırmaya katılacak ebeveynler

Porter Ebeveyn Kabul Ölçeğinin Genel Bilgi (Ebeveyn Bilgisi) bölümünden edinilen bilgilere göre;

1. Katılımcı Anne: 1979 doğumlu, ilkokul mezunu, ev hanımı, 13 yıllık evli ve tek çocuk annesidir. Eşi satış koordinatörüdür ve orta gelirli bir ailedir. Araştırmaya 7 yaşındaki ilkokul 1. sınıfa giden kızı için katılmak istemiştir. Kızında sözel anlatım bozukluğu ve dikkat eksikliği/hiperaktivite bozukluğu vardır.

2. Katılımcı Anne: 1980 doğumlu, doktorasını bitirmiş, üniversitede öğretim üyesi olarak çalışan, 5 yıl evli kalmış ve 5 yıl önce boşanmış, tek çocuk annesidir. Boşandığı eşi veteriner hekim olarak çalışmaktadır ve ikinci evliliğini yapmıştır. Bu evlilikten de bir çocuğu vardır. Orta gelirli bir ailedir. Araştırmaya 8 yaşındaki ilkokul 2. sınıfa giden kızı için katılmak istemiştir. Kızında ayrılma anksiyetesi bozukluğu ve karşıt olma-karşı gelme bozukluğu vardır.

3. Katılımcı Anne: 1980 doğumlu, doktorasını bitirmiş, üniversitede öğretim üyesi olarak çalışan, 11 yıllık evli ve 2 çocuk annesidir. Eşi doktordur ve yüksek gelirli bir ailedir. Kızı 5 yaşında, oğlu ise 10 yaşındadır. Araştırmaya 10 yaşındaki ilkokul 4. sınıfa giden oğlu için katılmak istemiştir. Oğlunda kardeş kıskançlığı ve karşıt olma-karşı gelme bozukluğu vardır.

4. Katılımcı Anne: 1985 doğumlu, lise mezunu, ev hanımı, 12 yıllık evli ve üç çocuk annesidir. Eşi bir firmada bölge sorumlusudur ve orta gelirli bir ailedir. 2 yaşında bir kızı, 5 ve 10 yaşlarında da 2 oğlu vardır. Araştırmaya 10 yaşındaki oğlu için katılmak istemiştir. Oğlunda kardeş kıskançlığı ve karşıt olma-karşı gelme bozukluğu vardır.

5. Katılımcı Anne: 1987 doğumlu, üniversite mezunu, çocuk eğitimcisi olarak çalışan, 3 yıl evli kalmış ve 6 yıl önce boşanmış, tek çocuk annesidir. Boşandığı eşi maliye müdürü olarak çalışmaktadır. Başka bir şehirde yaşamaktadır ve tekrar evlilik yapmamıştır. Orta gelirli bir ailedir. Araştırmaya 8 yaşındaki ilkokul 2. sınıfa giden kızı için katılmak istemiştir. Kızında ayrılma anksiyetesi bozukluğu ve karşıt olma-karşı gelme bozukluğu vardır.

6. Katılımcı Anne: 1976 doğumlu, üniversite mezunu, eczacı olarak çalışan, 15 yıllık evli ve üç çocuk annesidir. Eşi mühendistir ve yüksek gelirli bir ailedir. 10 yaşında bir kızı, 12 ve 5 yaşlarında da 2 oğlu vardır. Araştırmaya 5 yaşındaki kreşe giden oğlu için katılmak istemiştir. Oğlunda sözel anlatım bozukluğu, dikkat eksikliği/hiperaktivite bozukluğu ve karşıt olma-karşı gelme bozukluğu vardır.

7. Katılımcı Anne: 1981 doğumlu, üniversite mezunu, özel bir kreşi olan, 10 yıllık evli ve iki çocuk annesidir. Eşi muhasebecidir ve yüksek gelirli bir ailedir. 4 ve 9 yaşlarında olan iki kızı vardır. Araştırmaya 4 yaşındaki kreşe giden kızı için katılmak istemiştir. Kızında dikkat eksikliği/hiperaktivite bozukluğu vardır.

3.3. Veri Toplama Araçları

3.3.1. Yetişkin-çocuk etkileşiminde empati ölçeği (Measurement of empathy in adult-child interactions – MEACI)

MEACI ebeveynlerin ve öğretmenlerin, yetişkin-çocuk oyun seanslarında empatik davranışlarını değerlendirir. MEACI ölçeği Guerney, Stover ve DeMeritt'in 1968'de annelerin çocuklarıyla spontane bir şekilde oynarken anne-çocuk etkileşimi esnasındaki empati derecesini ölçtüğü çalışmasında ortaya çıkmıştır. Stover, Guerney ve O'Connell 1971'de ölçeği yeniden gözden geçirmiş ve geçerlik, güvenilirlik çalışmalarını yapmıştır. Bratton 1993'te Stover, Guerney ve O'Connell'in 1971'de yaptığı çalışmadan elde ettiği verilerden ve 12 Nisan 1992'de Louise Guerney ile yaptığı görüşmeden yararlanarak bugünkü MEACI değerlendirme ölçeğini geliştirmiştir. MEACI empatik davranışı üç temel alanda değerlendirir: çocuğu kabulü iletme, çocuğun kendini yönlendirmesine olanak sağlama ve oyuna katılım. Empatik davranışlar ebeveyn-çocuk oyun seansları incelenirken üç dakikalık aralıklarla değerlendirilir (Landreth ve Bratton, 2006).

Bu ölçeğin her bir alt boyutunun puanları 6 ve 30 arasındadır. Ölçeğin toplam puanları ise 18 ve 90 puan aralığındadır. Puanlardaki azalma ebeveynlerin empati düzeyindeki gelişimi gösterir.

Araştırmada bu ölçeğin puanlanmasının yapılması için çocuk ebeveyn oyun seanslarının video kayıtları kullanılmıştır. Kayıtlar üç puanlayıcı tarafından izlenmiştir

ve değerlendirmeler yapılmıştır. Sonra da puanların ortalamaları alınmıştır.

3.3.2. Porter ebeveyn kabul ölçeği (Porter parental acceptance scale - PPAS)

PPAS 1954 yılında Blaine Porter tarafından geliştirildi ve yine Porter tarafından 2005 yılında gözden geçirildi. PPAS empatiyi iletmede temel unsur olan ve çocuğun olumlu özsaygı geliştirmesini kolaylaştırmak için gerekli temel koşul olan ailenin çocuğu kabulünü ölçer (Bratton, Landreth; 1995). PPAS ailenin çocuğu kabulünü 4 alt boyutta ölçer. Bu alt boyutlar şunlardır: çocuğun duygularına saygı duymak, çocuğun benzersiz olduğunu takdir etmek, çocuğun otonomi ihtiyacının farkında olmak ve karşılıksız sevgidir (Landreth ve Bratton, 2006).

Ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik analizlerinin yapılması amacıyla ölçek 200 ebeveyne uygulanmıştır. Sonuçları bulgular bölümünde verilen geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarına göre 40 maddeden oluşan bu ölçekten 7 madde çıkarılmıştır. Ölçeğin alt boyutlarının puan aralıkları şöyledir: 9 maddelik ‘Çocuğun duygularına saygı duymak’ boyutu 9 ve 45 puan aralığındadır; 6 maddeden oluşan ‘Çocuğun benzersiz olduğunu takdir etmek’ boyutu 6 ve 30 puan aralığındadır; 8 maddeden oluşan ‘Çocuğun otonomi ihtiyacının farkında olmak’ boyutu 8 ve 40 puan aralığındadır; 10 maddeden oluşan ‘Karşılıksız sevgi’ boyutu 10 ve 50 puan aralığındadır. Ölçeğin toplam puanları ise 33 ve 165 puan aralığındadır. Puanlardaki artış ebeveynlerin çocuklarını kabul düzeylerindeki gelişimi gösterir.

3.3.3. Filial problem kontrol listesi (Filial problem checklist - FPC)

FPC 1974’te Pensilvanya Devlet Üniversitesi Birey ve Aile Danışma Merkezi’nde Peter Horner tarafından Filial Terapi’nin problemlili davranışın azalmasındaki etkisini ölçmek amacıyla geliştirilmiştir. FPC problemin şiddetini gösterecek, ailenin derecelendireceği, 108 problemlili çocuk davranışı içeren bir ölçektir. Ölçekte toplam puan elde edilir ve ailelerin çocuğunun davranışındaki değişikliği algılamasını karşılaştırmak amacıyla öntest ve sontest olarak uygulanır (Landreth ve Bratton, 2006).

Ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik analizlerinin yapılması amacıyla ölçek 500 ebeveyne uygulanmıştır. Sonuçları bulgular bölümünde verilen geçerlik ve güvenilirlik

çalışmalarına göre 108 maddeden oluşan bu ölçeğin dört alt boyutu vardır. Ölçeğin alt boyutlarının puan aralıkları şöyledir: 30 maddelik 'Problemler Davranışlar' boyutu 0 ve 90 puan aralığındadır; 24 maddeden oluşan 'Duygu Kontrol Güçlüğü' boyutu 0 ve 72 puan aralığındadır; 27 maddeden oluşan 'Kendine Güvensizlik ve Olumsuz Duygular' boyutu 0 ve 81 puan aralığındadır; 27 maddeden oluşan 'Problemler Sosyal Davranışlar' boyutu 0 ve 81 puan aralığındadır. Ölçeğin toplam puanları ise 0 ve 324 puan aralığındadır. Puanlardaki azalma çocukların problemler davranışlarındaki azalmayı gösterir.

3.4. Verilerin Toplanması

Veriler araştırmada yer alan yedi ebeveyne Filial Problem Kontrol Listesi, Porter Ebeveyn Kabul Ölçeği ve Yetişkin-Çocuk Etkileşiminde Empati Ölçeği öntest ve sontest olarak uygulanarak elde edilmiştir. Bu puanlar Tablo 3.1, Tablo 3.2 ve Tablo 3.3'te gösterilmiştir.

Tablo 3.1.

Annelerin Yetişkin-Çocuk Etkileşiminde Empati Ölçeğinden Aldığı Puanlar

Alt Boyutlar	Katılımcılar	Öntest	Sontest
Çocuğu Kabulu İletme	1	13	11 (-2)
	2	12	10 (-2)
	3	15	13 (-2)
	4	15	10 (-5)
	5	17	11 (-6)
	6	15	12 (-3)
	7	13	10 (-3)
Çocuğun Kendini Yönlendirmesine Olanak Sağlama	1	15	13 (-2)
	2	11	10 (-1)
	3	17	12 (-5)
	4	19	12 (-7)
	5	20	9 (-11)
	6	19	11 (-8)
	7	16	13 (-3)
Oyuna Katılım	1	8	6 (-2)
	2	14	7 (-7)
	3	12	8 (-4)
	4	11	9 (-2)
	5	13	6 (-7)
	6	19	15 (-4)
	7	14	12 (-2)
Toplam Puan	1	36	30 (-6)
	2	37	27 (-10)
	3	44	33 (-11)
	4	45	31 (-14)
	5	50	26 (-24)
	6	53	38 (-15)
	7	43	35 (-8)

Tablo 3.2.

Annelerin Porter Ebeveyn Kabul Ölçeğinden Aldıkları Puanlar

Alt Boyutlar	Katılımcılar	Öntest	Sontest
Çocuğun Duygularına Saygı Duymak	1	32	36 (+4)
	2	23	42 (+19)
	3	31	37 (+6)
	4	34	38 (+4)
	5	27	29 (+2)
	6	36	43 (+7)
	7	33	33 (0)
Çocuğun Benzersiz Olduğunu Takdir Etmek	1	20	24 (+4)
	2	23	29 (+6)
	3	25	25 (0)
	4	18	26 (+8)
	5	19	23 (+4)
	6	27	30 (+3)
	7	20	23 (+3)
Çocuğun Otonomi İhtiyacının Farkında Olmak	1	28	30 (+2)
	2	29	38 (+9)
	3	30	37 (+7)
	4	27	35 (+8)
	5	26	36 (+10)
	6	27	36 (+9)
	7	26	36 (+10)
Karşılıksız Sevgi	1	40	44 (+4)
	2	34	42 (+8)
	3	30	44 (+14)
	4	12	42 (+30)
	5	38	40 (+2)
	6	42	44 (+2)
	7	28	38 (+10)
Toplam Puan	1	120	134 (+14)
	2	109	151 (+42)
	3	116	143 (+27)
	4	91	141 (+50)
	5	110	128 (+18)
	6	132	153 (+21)
	7	107	130 (+23)

Tablo 3.3.

Annelerin Filial Problem Kontrol Listesinden Aldığı Puanlar

Alt Boyutlar	Katılımcılar	Öntest	Sontest
Problemlı Davranışlar	1	31	19 (-12)
	2	21	20 (-1)
	3	26	17 (-9)
	4	26	13 (-13)
	5	52	40 (-12)
	6	31	29 (-2)
	7	9	2 (-7)
Duygu Kontrol Güçlüğü	1	12	12 (0)
	2	10	10 (0)
	3	58	40 (-18)
	4	52	29 (-23)
	5	53	37 (-16)
	6	36	26 (-10)
	7	16	9 (-7)
Kendine Güvensizlik ve Olumsuz Duygular	1	17	13 (-4)
	2	13	4 (-9)
	3	37	19 (-18)
	4	38	7 (-31)
	5	51	38 (-13)
	6	9	6 (-3)
	7	11	1 (-10)
Problemlı Sosyal Davranışlar	1	6	5 (-1)
	2	4	2 (-2)
	3	33	16 (-17)
	4	15	6 (-9)
	5	17	10 (-7)
	6	20	20 (0)
	7	6	2 (-4)
Toplam Puan	1	66	49 (-17)
	2	48	36 (-12)
	3	154	92 (-62)
	4	131	55 (-76)
	5	173	125 (-48)
	6	96	81 (-15)
	7	42	14 (-28)

3.4.1. İşlem

Programın hazırlanma aşamasında araştırmacı kendi gelişimi amacıyla Psikoaktif Eğitim Merkezi (İzmir) tarafından 2015 yılının Mayıs ayında düzenlenen Oyun Terapisi eğitimi programının teorik ve uygulamalı eğitiminin devam ve başarı koşullarını yerine getirerek ‘Oyun Terapisi Uygulayıcı Sertifikası’ almaya hak kazanmıştır.

Filial Terapi uygulaması için gerekli olan sertifikayı aldıktan sonra araştırmada ebeveynlere verilecek 10 seanslık Çocuk-Ebeveyn İlişki Terapisi eğitiminde kullanılacak ölçekler ve seanslar için araştırmacı tarafından Sue C. Bratton, Garry Landreth, Theresa Kellam ve Sandra R. Blackard’ın Child Parent Relationship Therapy (CPRT) kitabının çeviri ve uygulama iznini almak amacıyla 12.09.2015 tarihinde kitabın yayınevi olan Taylor & Francis Group’un izin koordinatörü Diana Taylor’a mail atılmıştır. 14.09.2015 tarihinde ölçeklerin ve uygulama formlarının çeviri izni 2017 yılının temmuz ayına kadar araştırmacıya verilmiştir.

İzin işlemleri tamamlandıktan sonra araştırmacı uygulayacağı 10 seansın çevirisini yapmış ve iki İngilizce öğretmene daha çevirisini kontrol ettirmiştir. Ölçeklerin de çevirileri bittikten sonra geçerlik ve güvenirlik testleri için Filial Problem Kontrol Listesini 3 ve 10 yaş arası çocuğu bulunan 500 kişiye, Porter Ebeveyn Kabul Ölçeğini ise 200 kişiye uygulamıştır. Elde ettiği verilerin analizini SPSS for Windows 22.00 istatistik paket programı ile yapmıştır. Analizler bittikten sonra ölçeklerde gerekli düzenlemeleri yapıp uygulamaya hazır hale getirmiştir.

Ebeveynlere verilecek eğitimin yerinin ve oyun odasının hazırlanması için bir BAP Projesi hazırlanmıştır. 2015/211 no’lu ‘3-10 yaş arası gelişimsel problemleri olan çocuklarda oyun terapisinin ve filial terapinin etkisi’ adı altında Atatürk Üniversitesi BAP Projesi tarafından desteklenmiştir. Proje kabul edildikten sonra Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi’nin 107 nolu dersliği hem oyun odası hem de eğitim alanı olarak düzenlenmiştir. Oyun odası düzenlenirken Çocuk-Ebeveyn İlişki Terapisi modelinin standartlarına uymak için üst düzeyde dikkat edilmiştir. Oyun odasında yer alacak oyuncakların yerleştirildiği dolapların çocukların kolayca ulaşabileceği, onların boyunda kapaksız dolaplar olmasına, masa ve sandalyelerin çocuklara göre olmasına özen gösterilmiştir. Çocukların rahat bir şekilde oyun

oyunmalarına olanak sağlayacak iki adet halı yere serilmiştir. Oyuncaklar da seçilirken Çocuk-Ebeveyn İlişki Terapisi kitabında yer alan oyuncak listesi kullanılmıştır. Oyuncakların eksiksiz tamamlanması sağlanmıştır. Oyun seansları esnasında çocukların tuvalet ihtiyaçlarının giderilmesi amacıyla odanın kenarına çocukların rahatça kullanabileceği, onların boyuna göre tuvalet ve lavabo yaptırılmıştır.

Oyun odası ve eğitim alanı hazırlandıktan sonra uygulamaya katılacak ebeveynleri belirlemek amacıyla bir açıklama ve bilgi mektubu hazırlanmıştır. 3-10 yaş arası çocukların eğitim gördüğü dört okulun rehber öğretmenleriyle görüşülüp gelişimsel problemleri çocuğu olan, gönüllü bir şekilde araştırmada yer alabilecek, araştırmada devamlılığı sağlayacak ailelere bu mektup gönderilmiştir. Araştırmaya katılmayı kabul eden aileler araştırmacı tarafından telefonla aranarak uygun gün ve saate randevu verilmiştir. Eğitim hakkında gerekli bilgiler aktarılmış ve ailelerden de gerekli bilgiler alınmıştır. Eğitimin süresi 10 hafta olduğundan ve devamlılık programının etkililiği açısından önemli olduğundan eğitime annenin mi babanın mı katılacağı belirlenmiştir. Daha sonra araştırmacının değerlendirmeleri sonucunda eğitime katılacak yedi anne belirlenmiş ve gerekli bilgilendirme yapılmıştır.

Eğitim başlamadan önce eğitime katılacak annelerle bir görüşme ayarlanmış ve Filial Problem Kontrol Listesi ve Porter Ebeveyn Kabul Ölçeği öntest olarak yaptırılmıştır. Aynı zamanda da eğitim esnasında annelerin kendilerini rahat ve güvende hissetmeleri için bir tanışma ortamı yaratılıp paylaşımında bulunmalarına olanak sağlanmıştır.

Eğitim 27 Şubat 2016 tarihinde belirlenen yedi annenin katılımıyla başlamıştır. Araştırmacı Yetişkin-Çocuk Etkileşiminde Empati Ölçeğini öntest ve sontest olarak kullanmak için 30 dakikalık özel oyun seanslarını annelerin bilgisi dahilinde kamera ile kaydedip puanlama yapmıştır. Çocuk-Ebeveyn İlişki Terapisi Eğitiminin 10. seansı da 7 Mayıs 2016 tarihinde yapılmıştır ve Filial Problem Kontrol Listesi ve Porter Ebeveyn Kabul Ölçeği sontest olarak yaptırılıp veri toplama süreci tamamlanmıştır.

3.5. Verilerin Analizi

Çalışma kapsamında toplanan verilerin analizinde 12 farklı istatistiksel analiz uygulanmıştır. Analizlerin ilk dokuzu bilgisayarda SPSS for Windows 22.00 istatistik

paket programı ile son analizleri ise Lisrel 8.8 paket programı ile yapılmıştır. Bu analizler:

1. Cronbach Alfa katsayısı
2. Korelasyon Analizi
3. Student t Testi
4. KMO (Kaiser-Meyer Olkin) Örneklem Yeterliği analizi
5. Barlett's Örneklem Büyüklüğü Testi
6. Anti-imaj korelasyon analizi
7. Açıklayıcı faktör analizi olarak (exploratory factor analysis) Principal Component (Temel Bileşenler)
8. Varimax Dik Döndürme
9. Scree Plot testi
10. Shapiro-Wilks testi
11. Kolmogorov-Smirnov testi
12. Yapısal eşitlik modellemesi (YEM) (structural equations modelling)

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BULGULAR ve YORUM

Bu bölümde araştırmada toplanan verilerin istatistiksel analizleri sonucu elde edilen bulgular ve yorumlara yer verilmiştir. İlk olarak araştırmada kullanılan ölçeklerin Türkçe geçerlik ve güvenilirlikleri yapılmış, ikinci aşamada, araştırmanın yapılması sonucu elde edilen verilerin istatistiksel analizleri verilmiştir.

Araştırmada 1-Porter Ebeveyn Kabul Ölçeği, 2- Filial Problem Kontrol Listesi ölçekleri kullanılmıştır. Bu yüzden araştırmada kullanılan bu ölçeklerin geçerlik ve güvenilirlikleri sırasıyla verilmiştir. Tüm ölçeklerin güvenirliliği için Cronbach Alfa katsayısı güvenirliliği ile Madde-Toplam puan korelesyonları incelenmiştir. İkinci olarak ölçeklerin yapı geçerliği için faktör yapıları incelenmiştir. Bu amaçla öncelikle örneklem yeterliği için KMO (Kaiser-Meyer Olkin) Örneklem Yeterliği analizi ve örneklem büyüklüğü içinde Barlett's Test of Sphericity değerleri hesaplanmıştır. Sonra da Açıklayıcı faktör analizi yapılmıştır. Bunun için Principal Component (Temel Bileşenler) yöntemi ve döndürme yöntemleri olarak da Varimax yöntemleri uygulanmıştır. Faktör analizi sonucu ortaya çıkan faktör yapısına ilişkin olarak daha ileri analizlere geçmeden önce Scree Plot grafiği ile değerlendirmeler yapılarak öz değerleri 1.00 üstünde olan madde sayısı belirlenmeye çalışılmıştır.

4.1. Porter Ebeveyn Kabul Ölçeğinin güvenilirlik analizleri

Porter Ebeveyn Kabul Ölçeğinin ilk on maddesiyle likert tipi skala ile değerlendirme yapılırken sonraki maddeleri çoktan seçmeli soru şeklinde yapılandırılmıştır. Bu nedenle ilk önce Porter Ebeveyn Kabul Ölçeğinin ilk 10 maddelik birinci bölümünün geçerlik ve güvenilirlik analizleri yapılmış daha sonra ikinci bölümünün geçerlik ve güvenilirlik analizleri yapılmıştır.

4.1.1. Porter ebeveyn kabul ölçeğinin ilk on maddelik birinci bölümünün güvenirlik analizleri

Porter Ebeveyn Kabul Ölçeğinin ilk 10 maddelik birinci bölümü “Karşılıksız Sevgi” boyutu olarak adlandırılmış olup iç tutarlığının ve homojenliğinin bir göstergesi olarak Cronbach Alfa katsayısı hesaplanmıştır (Tablo 4.1).

Tablo 4.1.

Porter Ebeveyn Kabul Ölçeğinin “Karşılıksız Sevgi” Boyutuna ait Cronbach Alfa Analizleri

MADDE NO	Aritmetik ortalama	Standart sapma	Madde silinirse ölçeğin ortalaması	Madde silinirse ölçeğin varyansı	Düzeltilmiş Madde-Toplam puan korelasyonu	Madde silinirse ölçeğin Cronbach Alfa katsayısı
Madde 1	3,17	1,61	28,0200	63,155	,370	,717
Madde 2	2,92	1,71	28,2700	61,193	,416	,710
Madde 3	3,61	1,53	27,5800	64,707	,334	,722
Madde 4	3,03	1,65	28,1600	59,994	,492	,698
Madde 5	2,38	1,60	28,8100	67,522	,198	,743
Madde 6	3,64	1,47	27,5500	65,726	,309	,726
Madde 7	2,69	1,63	28,5000	60,854	,462	,703
Madde 8	3,45	1,65	27,7400	61,641	,422	,709
Madde 9	3,61	1,45	27,5800	62,697	,456	,705
Madde 10	2,69	1,66	28,5000	60,090	,485	,699

ÖLÇEĞİN	Aritmetik ortalama	Varyans	Standart sapma	Madde sayısı	Cronbach Alfa	Ranj
	31,1900	75,260	8,67526	10	,735	38

Tablo incelendiğinde Porter Ebeveyn Kabul ölçeğinin “Karşılıksız Sevgi” boyutunda sorunlu bir maddenin olmadığı ve ölçeğin Cronbach Alfa katsayısının 0,74 olduğu görülmektedir. Ölçeğin olması gereken ranjı 40, hesaplanan ranjının 38 olduğu görülmektedir. Tüm bu bulgular Porter Ebeveyn Kabul ölçeğinin “Karşılıksız Sevgi” boyutunda sorunlu bir maddenin olmadığını göstermektedir.

Porter Ebeveyn Kabul Ölçeğinin “Karşılıksız Sevgi” boyutunun her bir maddesinin ölçeğin toplam puanına etkisini bulmak amacıyla Madde-Toplam puan korelasyonu hesaplanmış ve bulgular Tablo 4.2’de verilmiştir.

Tablo 4.2.

Porter Ebeveyn Kabul Ölçeğinin “Karşılıksız Sevgi” Boyutunun Madde-Toplam Puan Korelasyonu

	r	p
Madde 1	,525**	,000
Madde 2	,572**	,000
Madde 3	,486**	,000
Madde 4	,629**	,000
Madde 5	,371**	,000
Madde 6	,459**	,000
Madde 7	,603**	,000
Madde 8	,572**	,000
Madde 9	,583**	,000
Madde 10	,624**	,000

** p< 0.01

Tablo incelendiğinde Porter Ebeveyn Kabul Ölçeğinin “Karşılıksız Sevgi” boyutundaki maddelerinin Madde-Toplam puan korelasyonlarının hepsi p<0.01 önem düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Madde-Toplam puan korelasyonu bir maddenin tümünün ölçtüğü özelliği ölçüp ölçmediğinin bir göstergesidir. Bir maddenin testin tümü ile tutarlılığının göstergesi olabilecek en düşük değer 0,20 olarak verilmektedir (Aiken, 1994). Buna göre Tabloda görüldüğü gibi bulunan korelasyon değerleri madde analizi için kabul edilebilir düzeydedir. Bu bulgular Porter Ebeveyn Kabul Ölçeğinin “Karşılıksız Sevgi” boyutunun sorunlu maddesinin olmadığını göstermektedir.

Porter Ebeveyn Kabul Ölçeğinin “Karşılıksız Sevgi” boyutunun faktör yapısını ortaya çıkarmak amacıyla açıklayıcı faktör analizi uygulanmıştır.

Açıklayıcı Faktör Analizi

Faktör analizlerinin bir veri setine uygulanabilmesi ile ilgili çeşitli ölçütlerden biri örneklem büyüklüğü ile ilgilidir. Örneklem büyüklüğü faktör analizi sonuçlarının genellenebilirliği ve kararlılığı açısından oldukça önemli bir kriter niteliği taşımaktadır ve güvenilir faktör sonuçları için değişken başına on gözlem (1:10) oranı önerilmektedir. Faktör analizi yapılırken yeterli örneklem büyüklüğü için “50 çok zayıf, 100 zayıf, 200 orta, 300 iyi, 500 çok iyi ve 1000 mükemmel” olarak belirtilmektedir (Çokluk, Şekercioğlu, Büyüköztürk, 2010). Bunun yanında faktör analizi sonuçlarının genellenebilir olması amacıyla değişken başına gözlem oranının önerilen 1:10 veya 1:20

oranlarında olması önerilmektedir (Hair, 1998). Bu çalışmada: 200 kişi/10 madde=20 olarak bulunmuştur.

Bu bulgu da çalışma için gerekli olan örneklem büyüklüğünün sonuçların genellenebilirliği açısından uygun olduğunu göstermektedir.

Verilerin faktör analizinin uygulanabilirliğini belirlemek için Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) testi ve analiz edilecek değişkenler arasındaki ilişkilerin anlamlı ve sıfırdan farklı olup olmadığını belirlemek için de Bartlett testi uygulanmıştır ve bulgular Tablo 4.3’de verilmiştir.

Tablo 4.3.

KMO and Bartlett Testi

Kaiser-Meyer-Olkin Testi (KMO)		,777
Bartlett's Test of Sphericity	Ki-kare	353,807
	S.d.	45
	p	,000

Tablo incelendiğinde KMO katsayısının 0,777 olduğu görülmektedir. Bu değer 0,70’e eşit veya bu orandan büyük olması beklenir (Hair vd., 1998). 0 ile 1 arasında değer alabilen KMO değeri;

0.5 ile 0.7 arasında normal,

0.7 ile 0.8 arasında iyi,

0.8 ile 0.9 arasında çok iyi ve

0.9’un üzerinde ise mükemmel olarak yorumlanmaktadır (Field, 2005).

Yukarı gösterilen bulgular örneklem büyüklüğünün faktör analizi için uygun olduğunu göstermektedir. Ayrıca tabloda Bartlett testine ilişkin Ki-kare değerinin $p < 0.05$ önem düzeyinde anlamlı olduğu görülmektedir. Akgül (1997) Bartlett’s testinin korelasyon matrisinin birim matris olup olmadığını test etmek amacı ile kullanıldığını ve sonucuna göre de faktör modelinin kullanılmasının uygun olup olmadığını belirlendiğini belirtmektedir. Bunun yanında Bartlett’s Sphericity testinin anlamlı

çıkması örneklem büyüklüğünün faktör analizi için iyi ve korelasyon matrisinin uygun olması şeklinde yorumlanmaktadır (Field, 2005; Büyüköztürk, 2002; Tabachnick & Fidell, 1996). Bu bilgilere göre elde edilen bulgular verilerin faktör analizi uygulanabilirliği olduğunu göstermektedir.

Ölçek maddelerinin anti imaj korelasyonlarına bakıldığında tüm anti imaj korelasyon değerlerinin pozitif ve anlamlı olduğu görülmektedir (Tablo 4.4).

Tablo 4.4.

Karşılıksız Sevgi” Boyutunun Anti-İmage Korelasyonları

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Anti-image 1	,790^a									
Correlation 2	-,069	,791^a								
3	,082	,013	,745^a							
4	-,109	-,154	-,046	,822^a						
5	,129	-,119	,025	-,061	,664^a					
6	-,168	,048	-,154	-,046	-,112	,793^a				
7	-,167	,052	-,100	-,173	-,060	-,016	,836^a			
8	-,055	-,101	-,325	,007	,133	-,094	-,071	,723^a		
9	-,120	-,090	-,102	-,033	-,092	-,057	-,078	-,340	,793^a	
10	-,087	-,287	,012	-,286	-,160	,016	-,188	-,011	,027	,764^a

a. Measures of Sampling Adequacy(MSA)

Yukarıdaki bulgulara dayanarak 10 maddeden oluşan Porter Ebeveyn Kabul Ölçeğinin “Karşılıksız Sevgi” boyutunun açıklayıcı faktör analizi olarak temel bileşenler yöntemi ve varimaks dönüştürmesi uygulanmış ve bulgular Tablo 4.5’te verilmiştir.

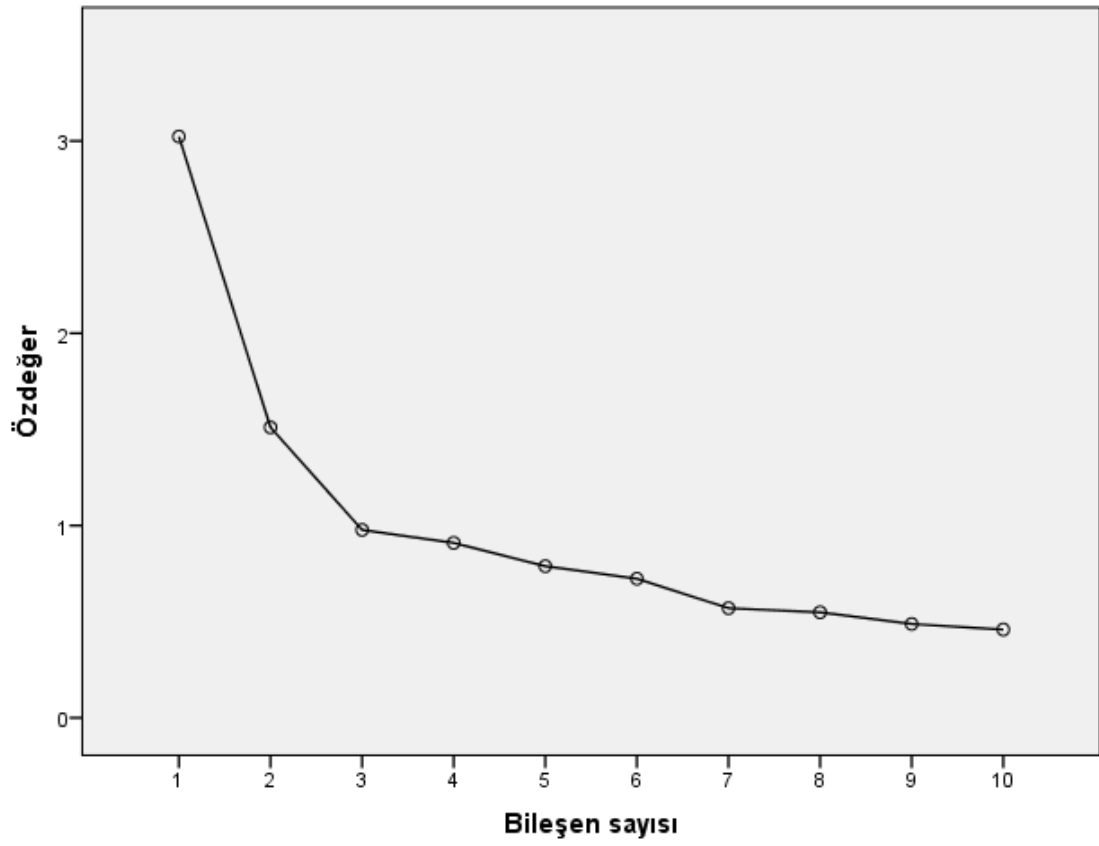
Tablo 4.5.

Porter Ebeveyn Kabul Ölçeğinin “Karşılıksız Sevgi” Boyutuna İlişkin Faktör Analizi

Bileşenler	Başlangıç Özdeğerleri			Yüklerin Kareler Toplamı			Döndürme Sonrası		
	Toplam	Varyansın	Yığmal	Toplam	Varyansın	Yığmal	Toplam	Varyansın	Yığmal
		%	%		%	%		%	
1	3,023	30,230	30,230	3,023	30,230	30,230	2,282	22,817	22,817
2	1,511	15,107	45,337	1,511	15,107	45,337	2,252	22,520	45,337
3	,977	9,774	55,111						
4	,910	9,100	64,211						
5	,789	7,887	72,098						
6	,723	7,234	79,333						
7	,570	5,704	85,036						
8	,549	5,490	90,526						
9	,488	4,882	95,408						
10	,459	4,592	100,000						

*Extraction Method: Principal Component Analysis.

Tabloda görüldüğü gibi 10 maddeden oluşan Porter Ebeveyn Kabul Ölçeğinin “Karşılıksız Sevgi” boyutunun faktör analizi sonrası toplam varyansın 45’ini açıklayan özdeğeri 1.00’in üzerinde olan iki faktörlü bir yapı ortaya çıkmıştır. Maddeler dağılacağı ve yorumlanamayacağı ve orijinal ölçeğe de uymayacağı için böyle durumlarda Scree Plot test yapılması ve grafik eğrisinin eğiminde oluşan ilk ani değişikliğe kadar olan faktörlerin seçilmesi önerilmektedir (Kline, 1994). Aşağıda Grafik 4.1’de Scree Plot test sonucu verilmiştir.

Grafik 4.1. Scree Plot Testi

Scree Plot test sonucu elde edilen grafikte ilk ani değişiklik birinci faktörde olmuştur. Scree Plot test sonucuna dayanarak tek faktörle sınırlandırılarak varimax döndürme yöntemine göre faktör analizi tekrar yapılmıştır. Faktör analizi sonrasında faktörlere ait özdeğer, varyans ve toplam varyansı açıklama yüzdeleri ile maddelere ait faktör yükleri Tablo 4.6'da gösterilmiştir.

Tablo 4.6.

Porter Ebeveyn Kabul Ölçeğinin “Karşılıksız Sevgi” Boyutunun Tek Boyuta Zorlanmasına İlişkin Faktör Analizi

Bileşenler	Başlangıç Özdeğerleri			Yüklerin Kareler Toplamı		
	Toplam	Varyansın %	Yığılmalı %	Toplam	Varyansın %	Yığılmalı %
1	3,023	30,230	30,230	3,023	30,230	30,230
2	1,511	15,107	45,337			
3	,977	9,774	55,111			
4	,910	9,100	64,211			
5	,789	7,887	72,098			
6	,723	7,234	79,333			
7	,570	5,704	85,036			
8	,549	5,490	90,526			
9	,488	4,882	95,408			
10	,459	4,592	100,000			

Extraction Method: Principal Component Analysis.

Tabloda görüldüğü gibi tek faktörle sınırlandırılan Porter Ebeveyn Kabul Ölçeğinin “Karşılıksız Sevgi” boyutunun faktör analizi sonrası toplam varyansın 30’unu açıklayan özdeğeri 1.50’nin üzerinde olan tek faktörlü bir yapı ortaya çıkmıştır. Maddelerin faktör yükleri Tablo 4.7’de verilmiştir.

Tablo 4.7.

Maddelerin Faktör Yükleri Matrisi

	Bileşen
Madde 4	,645
Madde 10	,631
Madde 7	,620
Madde 9	,607
Madde 8	,588
Madde 2	,566
Madde 1	,532
Madde 3	,481
Madde 6	,432
Madde 5	,422

Büyüköztürk (2002)'e göre faktör analizinde faktör yüklerinin 0,30 ve üzerinde olması kabul edilebilir bulunmaktadır (Büyüköztürk, 2002). Burada da tüm maddelerin faktör yükü 0,30'un üstündedir. Bu bulgular ölçeğin yapı geçerliğinin uygun olduğunu göstermektedir. Ölçeğin maddeleri aşağıdaki Tablo 4.8'de verilmiştir.

Tablo 4.8.

Porter Ebeveyn Kabul Ölçeğinin “Karşılıksız Sevgi” Boyutunun Maddeleri

	1
1. Çocuğum itaatkar olduğunda	,532
2. Çocuğum benimle olduğunda	,566
3. Çocuğum özel misafirlerimin önünde yaramazlık yaptığında	,481
4. Çocuğum istenmeyen sevgi gösterisi yaptığında. Örneğin 'Sen tüm dünyanın en iyi annesinin (babasının).'	,645
5. Çocuğum benden uzaktayken	,422
6. Çocuğum insanların içinde gösteriş yaptığında	,432
7. Çocuğum en yüksek beklentilerime göre davrandığında	,620
8. Çocuğum bana öfke ve nefret dolu şeyler ifade ettiğinde	,588
9. Çocuğum yapmasını ummadığım şeyler yaptığında	,607
10. Çocuğumla bir şeyleri birlikte yaparken	,631

Porter Ebeveyn Kabul Ölçeğinin “Karşılıksız Sevgi” boyutunun iki yarı güvenilirliği ile ilgili Bulgular

Porter Ebeveyn Kabul Ölçeği Tutum ölçeğinin “Karşılıksız Sevgi” boyutunun iç tutarlık güvenilirlik katsayısı için ölçek iki yarıya ayrılmış ve iki yarıya ilişkin tutarlılık değerleri Tablo 4.9'da verilmiştir.

Tablo 4.9.

Porter Ebeveyn Kabul Ölçeğinin “Karşılıksız Sevgi” Boyutunun İki Yarı Güvenirlik Değerleri

	Birinci yarı	Değer	,497
		Madde sayısı	5a
Cronbach's Alpha	İkinci yarı	Değer	,611
		Madde sayısı	5b
	Toplam madde sayısı		
İki yarı arasındaki korelasyon			,637
Spearman-Brown katsayısı	Eşit uzunluk		,778
	Eşit olmayan uzunluk		,778
Guttman Split-Half katsayısı			

a. The items are: madde1, madde2, madde3, madde4, madde5.

b. The items are: madde6, madde7, madde8, madde9, madde10.

Tablo incelendiğinde Porter Ebeveyn Kabul Ölçeğinin “Karşılıksız Sevgi” boyutunun iç tutarlığına ilişkin iki yarı güvenirlik değerlerinin tümü yüksek bulunmuştur. Bu bulgular Porter Ebeveyn Kabul Ölçeğinin “Karşılıksız Sevgi” boyutunun iç tutarlık güvenirliğinin yüksek olduğunu göstermektedir.

Porter Ebeveyn Kabul Ölçeğinin “Karşılıksız Sevgi” boyutunun ayırt ediciliği

Porter Ebeveyn Kabul Ölçeğinin “Karşılıksız Sevgi” boyutunun ayırt edici geçerliğinin incelenmesinde ölçekten alınan toplam puanlar düşükten yükseğe doğru sıralanmıştır. Bu sıralama sonrası alt gruptan % 27 ve üst gruptan % 27’lik dilimler alınmıştır. Her bir maddenin bu iki grubu ayırt edip etmediğine t testi ile bakılmış olup bulgular Tablo 4.10’da verilmiştir.

Tablo 4.10.

Porter Ebeveyn Kabul Ölçeğinin “Karşılıksız Sevgi” Boyutunun Maddelerinin Ayırt Ediciliği

Sorular	Gruplar	N	\bar{X}	S.s.	t	p
Madde 1	Alt grup	54	2,22	1,525	-7,141	,000
	Üst grup	54	4,15	1,265		
Madde 2	Alt grup	54	1,67	1,166	-10,038	,000
	Üst grup	54	4,19	1,428		
Madde 3	Alt grup	54	2,70	1,621	-7,683	,000
	Üst grup	54	4,63	,875		
Madde 4	Alt grup	54	1,89	1,383	-9,711	,000
	Üst grup	54	4,33	1,229		
Madde 5	Alt grup	54	1,56	1,127	-5,592	,000
	Üst grup	54	3,07	1,647		
Madde 6	Alt grup	54	2,74	1,403	-6,956	,000
	Üst grup	54	4,44	1,127		
Madde 7	Alt grup	54	1,70	1,238	-10,581	,000
	Üst grup	54	4,19	1,199		
Madde 8	Alt grup	54	2,15	1,323	-10,114	,000
	Üst grup	54	4,56	1,144		
Madde 9	Alt grup	54	2,44	1,254	-10,858	,000
	Üst grup	54	4,63	,784		
Madde 10	Alt grup	54	1,63	1,218	-10,540	,000
	Üst grup	54	4,15	1,265		
Toplam puan	Alt grup	54	20,70	3,435	-29,532	,000
	Üst grup	54	42,33	4,144		

S.D.=106

Tablo incelendiğinde Porter Ebeveyn Kabul Ölçeğinin “Karşılıksız Sevgi” boyutunun her bir maddesine ve toplam puanına ilişkin üst ve alt gruplar arasındaki farka ait t değerleri $p < 0,05$ önem düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Bu bulgular Porter Ebeveyn Kabul Ölçeğinin “Karşılıksız Sevgi” boyutunun tüm maddelerinin ve toplam puanının Porter Ebeveyn Kabul Ölçeğinin “Karşılıksız Sevgi” boyutu puanı yüksek olanlar ile düşük olanları birbirinden ayırt ettiğini göstermektedir.

Bireylere aynı ölçme aracı farklı zamanlarda uygulandığında, onların ölçme aracının maddelerine verdiği yanıtların benzer yani tutarlı olması, o ölçme aracının puan

değişmezliğini gösterir. Yani değişmezlik bir ölçme aracının tekrarlanan uygulamalar arasında tutarlı sonuçlar verebilme gücünün bir ölçütüdür (Tezbaşaran 1997, Gözüm ve Aksayan 2002, Çimen 2003, Erkuş 2003). Ölçeğin zamana göre değişmezliğini değerlendirmek amacıyla Pearson momentler çarpımı korelasyon analizi yapılmıştır (Tablo 4.11).

Tablo 4.11.

Porter Ebeveyn Kabul Ölçeğinin “Karşılıksız Sevgi” Boyutunun Ön Test ve Son Test Puanları Arasındaki Korelasyon

	r	P
Ön test	,873	,000
Son test		

Yine tabloda görüldüğü gibi ön-test ve son-test ölçüm sonuçları arasındaki ilişkiye ait korelasyon değeri $r=0,873$ olup $p<0.001$ önem düzeyinde anlamlı olduğu görülmektedir. Bu bulgu 15 gün arayla uygulanan ölçeğin ön-test ve son-test ölçüm sonuçlarının benzer olduğunu göstermektedir.

Tüm bu bulgular Porter Ebeveyn Kabul Ölçeğinin “Karşılıksız Sevgi” boyutunun güvenilirliğinin yüksek olduğunu göstermektedir.

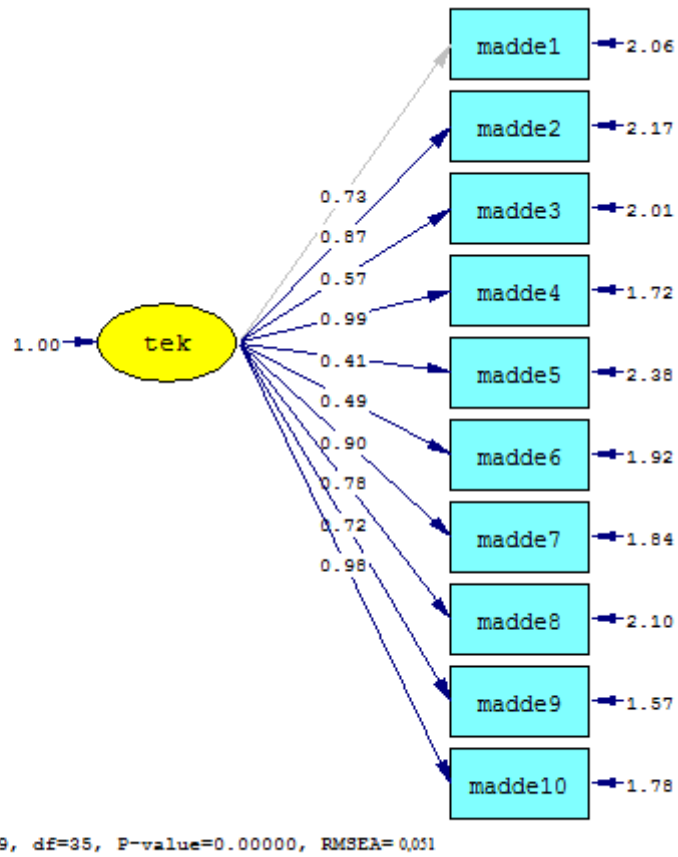
Tüm bu bulgular Porter Ebeveyn Kabul Ölçeğinin “Karşılıksız Sevgi” boyutunun tek faktörlü bir yapısının olduğunu ve ölçek bu haliyle ebeveynlerin çocuklarını kabul durumlarının ölçülmesinde kullanılabileceğini göstermektedir.

“Karşılıksız Sevgi” boyutunun Doğrulayıcı Faktör Analizi ile İlgili Bulgular

Çalışmanın bu bölümünde bundan önceki bölümde açıklayıcı faktör analizi sonucu ortaya çıkan tek faktörlü yapının uygunluğu test edilmiştir.

Doğrulayıcı Faktör Analizi sonuçlarına göre $\chi^2= 137,59$; $N=200$; $sd= 35$ ve $p=0,000$ olarak bulunmuştur. Modeli-veri uyumunu test eden χ^2 sonuçları, verilerin modele uyumlu olduğunu göstermektedir. $\chi^2/sd= 3,37$ olup kabul edilebilir referans değeri olan ≤ 5 'den küçüktür. Bu bulgu da verilerin modele uyumlu olduğunu göstermektedir. Modeli-veri uyumunun bir diğer göstergesi RMSEA 0,051 olarak kabul

edilebilir referans değeri olan 0,080'den küçüktür (Voltan Acar ve Öğretmen, 2007). Tüm bu bulgular Modeli-veri uyumunun kabul edilebilir düzeyde olduğunu göstermektedir. Bir diğer ifadeyle tek faktörlü modelin uygun olduğu ve ölçeğin yapı geçerliğinin sağlandığı söylenebilir. Doğrulayıcı faktör analizine ilişkin grafik Grafik 4.2'de verilmiştir.

Grafik 4.2. Porter Ebeveyn Kabul Ölçeğinin “Karşılıksız Sevgi” boyutunun DFA Grafiği

Grafik 4.2’de de görüldüğü gibi Porter Ebeveyn Kabul Ölçeğinin “Karşılıksız Sevgi” boyutunun tek faktörlü yapısı doğrulanmış olup ölçek bu haliyle ebeveynlerin çocuklarını kabul davranışlarının ölçülmesinde kullanılabilir.

4.1.2. Porter Ebeveyn Kabul Ölçeğinin İkinci Bölümünün Güvenirlik Analizleri

Porter Ebeveyn Kabul Ölçeğinin 30 maddelik ikinci bölümünün iç tutarlılığının ve homojenliğinin bir göstergesi olarak Cronbach Alfa katsayısı hesaplanmıştır (Tablo 4.12).

Tablo 4.12.

Porter Ebeveyn Kabul Ölçeğinin İkinci Bölümüne ait Cronbach Alfa Analizleri

MADDE NO	Aritmetik ortalama	Standart sapma	Madde silinirse ölçeğin ortalaması	Madde silinirse ölçeğin varyansı	Düzeltilmiş Madde-Toplam puan korelasyonu	Madde silinirse ölçeğin Cronbach Alfa katsayısı
Madde 11	3,82	1,263	99,4900	152,151	,268	,740
Madde 12	2,87	1,481	100,4400	150,891	,247	,742
Madde 13	3,33	1,429	99,9800	154,321	,161	,748
Madde 14	3,88	1,362	99,4300	155,714	,133	,749
Madde 15	3,88	1,002	99,4350	152,850	,332	,738
Madde 16	2,99	,902	100,3200	153,596	,343	,738
Madde 17	2,86	1,130	100,4500	158,309	,088	,750
Madde 18	3,83	1,282	99,4850	154,040	,201	,744
Madde 19	3,00	1,349	100,3100	148,155	,369	,734
Madde 20	3,94	,954	99,3700	154,837	,267	,741
Madde 21	3,98	1,127	99,3350	154,365	,230	,742
Madde 22	3,68	1,280	99,6350	146,987	,434	,730
Madde 23	4,02	1,116	99,2900	149,122	,430	,732
Madde 24	3,87	1,265	99,4400	150,338	,327	,737
Madde 25	2,62	1,059	100,6900	154,185	,258	,741
Madde 26	3,46	1,129	99,8500	158,781	,071	,751
Madde 27	3,08	1,288	100,2350	158,733	,052	,753
Madde 28	2,98	1,274	100,3350	149,179	,363	,735
Madde 29	2,78	1,175	100,5350	151,506	,318	,738
Madde 30	3,36	1,018	99,9500	160,339	,028	,752
Madde 31	3,15	1,392	100,1600	159,200	,027	,756
Madde 32	4,31	1,149	99,0000	155,035	,200	,744
Madde 33	3,85	1,334	99,4650	152,602	,234	,743
Madde 34	3,58	,953	99,7350	153,653	,318	,739
Madde 35	2,77	1,298	100,5400	146,079	,456	,729
Madde 36	2,72	1,323	100,5900	145,962	,450	,729
Madde 37	3,96	1,014	99,3550	151,999	,362	,736
Madde 38	3,71	1,572	99,6050	147,607	,314	,737
Madde 39	3,76	1,290	99,5550	151,123	,293	,739
Madde 40	3,33	1,195	99,9800	151,678	,305	,738
ÖLÇEĞİN	Aritmetik ortalama	Varyans	Standart sapma	Madde sayısı	Cronbach Alfa	Ranj
	103,31	162,084	12,731	30	,747	67

Tablo incelendiğinde Porter Ebeveyn Kabul ölçeğinin 30 maddelik ikinci bölümünde 13., 14., 17., 26., 27., 30. ve 31. maddelerin Cronbach Alfa katsayısının çok düşük olduğu görülmektedir. Bu maddelerin ölçeğe katkılarının nerdeyse hiç olmadığını gösterdiğinden 13., 14., 17., 26., 27., 30. ve 31. maddeler ölçekten atılarak yeniden Cronbach Alfa katsayısı hesaplanmıştır (Tablo 4.13).

Tablo 4.13.

Porter Ebeveyn Kabul Ölçeğinin İkinci Bölümünde Yedi Maddesi Atıldıktan Sonraki Cronbach Alfa Analizleri

MADDE NO	Aritmetik ortalama	Standart sapma	Madde silinirse ölçeğin ortalaması	Madde silinirse ölçeğin varyansı	Düzeltilmiş Madde-Toplam puan korelasyonu	Madde silinirse ölçeğin Cronbach Alfa katsayısı
Madde 11	3,82	1,263	76,3750	124,788	,248	,776
Madde 12	2,87	1,481	77,3250	123,939	,220	,780
Madde 15	3,88	1,002	76,3200	125,636	,300	,773
Madde 16	2,99	,902	77,2050	125,993	,324	,773
Madde 18	3,83	1,282	76,3700	125,521	,216	,778
Madde 19	3,00	1,349	77,1950	119,896	,395	,767
Madde 20	3,94	,954	76,2550	126,472	,279	,774
Madde 21	3,98	1,127	76,2200	126,504	,221	,777
Madde 22	3,68	1,280	76,5200	119,819	,425	,766
Madde 23	4,02	1,116	76,1750	120,999	,453	,765
Madde 24	3,87	1,265	76,3250	122,783	,321	,772
Madde 25	2,62	1,059	77,5750	126,326	,249	,776
Madde 28	2,98	1,274	77,2200	120,655	,397	,767
Madde 29	2,78	1,175	77,4200	123,260	,335	,771
Madde 32	4,31	1,149	75,8850	125,851	,241	,776
Madde 33	3,85	1,334	76,3500	124,500	,238	,777
Madde 34	3,58	,953	76,6200	125,393	,331	,772
Madde 35	2,77	1,298	77,4250	118,839	,454	,764
Madde 36	2,72	1,323	77,4750	118,954	,439	,765
Madde 37	3,96	1,014	76,2400	123,078	,412	,768
Madde 38	3,71	1,572	76,4900	118,734	,355	,770
Madde 39	3,76	1,290	76,4400	123,263	,295	,774
Madde 40	3,33	1,195	76,8650	123,544	,316	,772
ÖLÇEĞİN	Aritmetik ortalama	Standart Varyans	sapma	Madde sayısı	Cronbach Alfa	Ranj
	80,20	133,374	11,55	23	,780	62

Porter Ebeveyn Kabul ölçeğinin ikinci bölümünden sorunlu olan 13., 14., 17., 26., 27., 30. ve 31. maddeleri atıldıktan sonra kalan 23 maddeden sorunlu bir maddenin olmadığı ve ölçeğin Cronbach Alfa katsayısının 0,78 olduğu görülmektedir. Ölçeğin olması gereken ranjı 92, hesaplanan ranjının 62 olduğu görülmektedir. Tüm bu bulgular Porter Ebeveyn Kabul ölçeğinin 23 maddelik ikinci bölümünde sorunlu bir maddenin olmadığını göstermektedir.

Porter Ebeveyn Kabul Ölçeğinin 23 maddelik ikinci bölümünün her bir maddesinin ölçeğin toplam puanına etkisini bulmak amacıyla Madde-Toplam puan korelasyonu hesaplanmış ve bulgular Tablo 4.14’de verilmiştir.

Tablo 4.14.

Porter Ebeveyn Kabul Ölçeğinin Madde-Toplam Puan Korelasyonu

	r	p		r	P
Madde 11	,349**	,000	Madde 28	,487**	,000
Madde 12	,340**	,000	Madde 29	,423**	,000
Madde 15	,378**	,000	Madde 32	,333**	,000
Madde 16	,393**	,000	Madde 33	,346**	,000
Madde 18	,321**	,000	Madde 34	,404**	,000
Madde 19	,491**	,000	Madde 35	,541**	,000
Madde 20	,354**	,000	Madde 36	,529**	,000
Madde 21	,313**	,000	Madde 37	,484**	,000
Madde 22	,514**	,000	Madde 38	,471**	,000
Madde 23	,528**	,000	Madde 39	,395**	,000
Madde 24	,417**	,000	Madde 40	,408**	,000
Madde 25	,334**	,000			

** p< 0.01

Tablo incelendiğinde Porter Ebeveyn Kabul Ölçeğinin 23 maddelik ikinci bölümünün maddelerinin Madde-Toplam puan korelasyonlarının hepsi p<0.01 önem düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Madde-Toplam puan korelasyonu bir maddenin tümünün ölçtüğü özelliği ölçüp ölçmediğinin bir göstergesidir. Bir maddenin testin tümü ile tutarlılığının göstergesi olabilecek en düşük değer 0,20 olarak verilmektedir (Aiken, 1994). Buna göre Tabloda görüldüğü gibi bulunan korelasyon değerleri madde analizi için kabul edilebilir düzeydedir. Bu bulgular 23 maddeden oluşan Porter Ebeveyn Kabul Ölçeğinin 23 maddelik ikinci bölümünün sorunlu maddesinin olmadığını göstermektedir.

Porter Ebeveyn Kabul Ölçeğinin 23 maddelik ikinci bölümünün faktör yapısını ortaya çıkarmak amacıyla açıklayıcı faktör analizi uygulanmıştır.

Açıklayıcı Faktör Analizi

Verilerin faktör analizinin uygulanabilir olup olmadığını anlamak amacıyla Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) testi ve analiz edilecek değişkenler arasındaki ilişkilerin anlamlı ve sıfırdan farklı olup olmadığını anlamak amacıyla da Bartlett testi uygulanmış olup bulgular Tablo 4.15’de verilmiştir.

Tablo 4.15.

KMO and Bartlett Testi

Kaiser-Meyer-Olkin Testi (KMO)		,708
Bartlett's Test of Sphericity	Ki-kare	857,240
	S.d.	253
	p	,000

Tablo incelendiğinde KMO katsayısının 0,708 olduğu görülmektedir. Bu değer 0,70’e eşit veya bu orandan büyük olması beklenir (Hair vd., 1998, 1999). 0 ile 1 arasında değer alabilen KMO değeri;

0.5 ile 0.7 arasında normal,

0.7 ile 0.8 arasında iyi,

0.8 ile 0.9 arasında çok iyi ve

0.9’un üzerinde ise mükemmel olarak yorumlanmaktadır (Field, 2005).

Yukarıda gösterilen bulgular örneklem büyüklüğünün faktör analizi için uygun olduğunu göstermektedir. Ayrıca tabloda Bartlett testine ilişkin Ki-kare değerinin $p < 0.05$ önem düzeyinde anlamlı olduğu görülmektedir. Akgül (1997) Bartlett’s testinin korelasyon matrisinin birim matris olup olmadığını test etmek amacı ile kullanıldığını ve sonucuna göre de faktör modelinin kullanılmasının uygun olup olmadığını belirlediğini belirtmektedir. Ayrıca Bartlett’s Sphericity testinin anlamlı çıkması örneklem büyüklüğünün faktör analizi için iyi ve korelasyon matrisinin uygun olması şeklinde yorumlanmaktadır (Field, 2005; Büyüköztürk, 2002; Tabachnick & Fidell, 1996). Bulgular verilerin faktör analizi uygulanabilirliği olduğunu göstermektedir.

Ölçek maddelerinin anti imaj korelasyonlarına bakıldığında tüm anti imaj korelasyon değerlerinin pozitif ve anlamlı olduğu görülmektedir (Tablo 4.16).

Tablo 4.16.

Anti-İmage Korelasyonları

Madde	11	12	15	16	18	19	20	21	22	23	24	25	28	29	32	33	34	35	36	37	38	39	40	
11	,627 ^a																							
12		,594 ^a																						
15			,683 ^a																					
16				,704 ^a																				
18					,682 ^a																			
19						,743 ^a																		
20							,642 ^a																	
21								,602 ^a																
22									,785 ^a															
23										,743 ^a														
24											,631 ^a													
25												,697 ^a												
28													,764 ^a											
29														,728 ^a										
32															,643 ^a									
33																,652 ^a								
34																	,741 ^a							
35																		,781 ^a						
36																			,706 ^a					
37																				,720 ^a				
38																					,691 ^a			
39																						,777 ^a		
40																							,755 ^a	

Yukarıdaki bulgulara dayanarak Porter Ebeveyn Kabul Ölçeğinin 23 maddelik ikinci bölümünün açıklayıcı faktör analizi olarak temel bileşenler yöntemi ve varimaks dönüştürmesi uygulanmış ve bulgular Tablo 4.17’de verilmiştir.

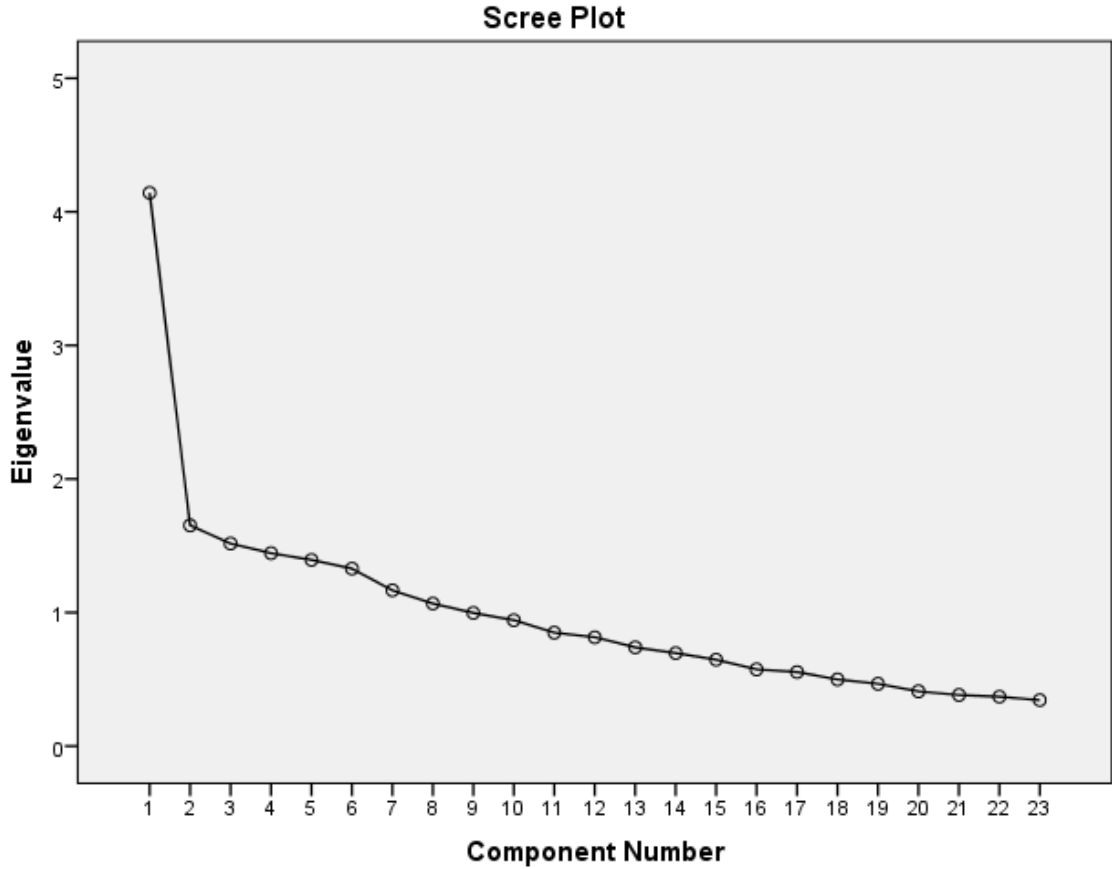
Tablo 4.17.

Porter Ebeveyn Kabul Ölçeğine İlişkin Faktör Analizi

Bileşenler	Başlangıç Özdeğerleri			Yüklerin Kareler Toplamı			Döndürme Sonrası		
	Toplam	Varyansın		Toplam	Varyansın		Toplam	Yüklerin Kareler Toplamı	
		%	Yığılmalı		%	Yığılmalı		%	Toplam
1	4,142	18,008	18,008	4,142	18,008	18,008	2,150	9,349	9,349
2	1,653	7,187	25,195	1,653	7,187	25,195	1,794	7,800	17,150
3	1,516	6,593	31,787	1,516	6,593	31,787	1,689	7,342	24,492
4	1,444	6,279	38,067	1,444	6,279	38,067	1,670	7,260	31,752
5	1,394	6,061	44,128	1,394	6,061	44,128	1,624	7,060	38,812
6	1,329	5,777	49,904	1,329	5,777	49,904	1,611	7,005	45,817
7	1,166	5,069	54,973	1,166	5,069	54,973	1,610	6,999	52,816
8	1,067	4,640	59,614	1,067	4,640	59,614	1,563	6,797	59,614
9	,997	4,335	63,949						
10	,943	4,100	68,048						
11	,850	3,694	71,743						
12	,815	3,543	75,286						
13	,739	3,215	78,500						
14	,696	3,026	81,527						
15	,647	2,813	84,340						
16	,574	2,497	86,837						
17	,555	2,411	89,248						
18	,499	2,171	91,419						
19	,467	2,029	93,447						
20	,410	1,783	95,230						
21	,383	1,666	96,896						
22	,370	1,607	98,503						
23	,344	1,497	100,000						

Tabloda görüldüğü gibi 23 maddeden oluşan Porter Ebeveyn Kabul Ölçeğinin ikinci bölümünün faktör analizi sonrası toplam varyansın 60’ını açıklayan özdeğeri 1.00’in üzerinde olan 8 faktörlü bir yapı ortaya çıkmıştır. Sekiz faktörlü yapı hem ölçeğin orijinaline uymadığından hem de böyle bir yapıda maddelerin çok fazla dağılacığı ve yorumlanamayacağı için böyle durumlarda Scree Plot test yapılarak faktör

sayısının azaltılması ve grafik eğrisinin eğiminde oluşan ilk ani değişikliğe kadar olan faktörlerin seçilmesi önerilmektedir (Kline, 1994). Aşağıda Grafik 4.3'te Scree Plot test sonucu verilmiştir.

Grafik 4.3. Scree Plot Testi

Scree Plot test sonucu elde edilen grafikte ilk ani değişiklik üçüncü faktörde olmuştur. Scree Plot test sonucuna dayanarak ve ölçeğin orijinaline de uymak amacıyla 3 faktörle sınırlandırılarak varimax döndürme yöntemine göre faktör analizi tekrar yapılmıştır. Faktör analizi sonrasında faktörlere ait özdeğer, varyans ve toplam varyansı açıklama yüzdeleri ile maddelere ait faktör yükleri Tablo 4.18'de gösterilmiştir.

Tablo 4.18.

Porter Ebeveyn Kabul Ölçeğine İlişkin Faktör Analizi

Bileşenler	Başlangıç Özdeğerleri			Yüklerin Kareler Toplamı			Döndürme Sonrası Yüklerin Kareler Toplamı		
	Toplam	Varyansın %	Yığılmalı %	Toplam	Varyansın %	Yığılmalı %	Toplam	Varyansın %	Yığılmalı %
1	4,142	18,008	18,008	4,142	18,008	18,008	2,838	12,340	12,340
2	1,653	7,187	25,195	1,653	7,187	25,195	2,339	10,172	22,512
3	1,516	6,593	31,787	1,516	6,593	31,787	2,133	9,276	31,787
4	1,444	6,279	38,067						
5	1,394	6,061	44,128						
6	1,329	5,777	49,904						
7	1,166	5,069	54,973						
8	1,067	4,640	59,614						
9	,997	4,335	63,949						
10	,943	4,100	68,048						
11	,850	3,694	71,743						
12	,815	3,543	75,286						
13	,739	3,215	78,500						
14	,696	3,026	81,527						
15	,647	2,813	84,340						
16	,574	2,497	86,837						
17	,555	2,411	89,248						
18	,499	2,171	91,419						
19	,467	2,029	93,447						
20	,410	1,783	95,230						
21	,383	1,666	96,896						
22	,370	1,607	98,503						
23	,344	1,497	100,000						

Tabloda görüldüğü gibi 3 faktörle sınırlandırılan Porter Ebeveyn Kabul Ölçeğinin ikinci bölümünün faktör analizi sonrası toplam varyansın 32'sini açıklayan özdeğeri 1.50'in üzerinde olan 3 faktörlü bir yapı ortaya çıkmıştır.

Varimax döndürme yöntemi sonrası maddelerin 3 faktördeki dağılımları Tablo 4.19'da verilmiştir.

Tablo 4.19.

Varimax Döndürme Yöntemi Sonrası Ortaya Çıkan Faktör Yükleri Matrisi

	Bileşen		
	1	2	3
Madde 36	,666		
Madde 35	,632		
Madde 19	,593		
Madde 25	,566		
Madde 28			,450
Madde 29	,445		
Madde 38			,394
Madde 40		,367	
Madde 20			,678
Madde 37			,637
Madde 32	,622		
Madde 34			,494
Madde 16			,424
Madde 39		,410	
Madde 12		,631	
Madde 22		,604	
Madde 18		,580	
Madde 24			,560
Madde 23	,339		
Madde 11	,333		
Madde 15			,310
Madde 21	,315		
Madde 33		,358	

Extraction method: principal component analysis.
Rotation method: varimax with kaiser normalization.
A. Rotation converged in 6 iterations.

Faktör analizinde faktör yüklerinin 0,30 ve üzerinde olması kabul edilebilir bulunmaktadır (Büyüköztürk, 2002). Bu açıdan tüm maddelerin faktör yükü 0,30'un üstündedir. İterasyon sayısının 6 olduğu görülmüştür. Bu bulgular ölçeğin yapı geçerliğinin uygun olduğunu göstermektedir. Hangi bileşenlerin hangi faktörlerde yer aldığı aşağıdaki Tablo 4.20'de verilmiştir.

Tablo 4.20.

Porter Ebeveyn Kabul Ölçeğinin İkinci Bölümünün Maddelerinin Faktörlere Dağılımı

	Faktörler		
	1	2	3
ÇOCUĞUN DUYGULARINA SAYGI DUYSUN			
11. Benim huzur ve sessizlik istediğim bir anda çocuğum heyecanla bağırıp dans ettiğinde, ben:	,333		
19. Çocuğum aptalca davrandığında ve gülüp durduğunda, ben:	,593		
21. Çocuğum benim önemli olduğumu düşündüğüm bir şeyde benimle aynı fikirde olmadığında, ben:	,315		
23. Benim huzur ve sessizlik istediğim bir anda çocuğum heyecanla bağırıp dans ettiğinde, ben:	,339		
25. Çocuğum yüzüme öfke ve nefret dolu şeyler söylediğinde, ben:	,566		
29. Çocuğum aptalca davrandığında ve gülüp durduğunda, ben:	,445		
32. Çocuğum benim için önemli olduğumu düşündüğüm bir konuda benimle fikir ayrılığı yaşadığında, ben:	,622		
35. Çocuğum yüzüme öfke ve nefret dolu şeyler söylediğinde, ben:	,632		
36. Çocuğum eşyalarına vurup tekmelediğinde ben:	,666		
ÇOCUĞUN BENZERSİZ OLDUĞUNU TAKDİR ETMEK			
12. Gruptaki diğer çocuklar uslu davranırken çocuğum yaramazlık yaptığında, ben:		,631	
18. Çocuğum yaş grubunun bazı klasik aktivitelerine ilgi duymadığı zaman ben:		,580	
22. Gruptaki diğer çocuklar uslu davranırken benim çocuğum yaramazlık yaptığında, ben:		,604	
33. Çocuğum bazı şeyleri grubundaki diğer çocuklar kadar iyi yapamadığında, ben:		,358	
39. Çocuğum yaş grubunun bazı olağan aktivitelerine ilgi duymadığında, ben:		,410	
40. Çocuğum benim önemli olduğumu düşünmediğim bir şeye aşırı ilgi gösterdiğinde, ben:		,367	
ÇOCUĞUN OTONOMİ İHTİYACININ FARKINDA OLMAK			
15. Çocuğum iki ya da daha fazla seçenekle karşılaştığında ve sadece bir tanesini seçmek zorunda olduğunda, ben:			,310
16. Çocuğum bana danışmadan kararlar verdiğinde, ben:			,424
20. Çocuğum ailesindense arkadaşlarıyla bir şeyler yapmayı tercih ettiğinde, ben:			,678
24. Çocuğum benden başka birisine (öğretmen, arkadaş, akraba) daha çok düşkün gibi görüldüğünde, ben:			,560
28. Çocuğum onu hayal kırıklığına sürükleyeceğinden emin olduğum bir şey yapmak istediğinde, ben:			,450
34. Çocuğum bana danışmadan kararlar verdiğinde, ben:			,494
37. Çocuğum ailesindense arkadaşlarıyla bir şeyler yapmayı tercih ettiğinde, ben:			,637
38. Çocuğum onu hayal kırıklığına sürükleyeceğinden emin olduğum bir şey yapmak istediğinde, ben:			,394
Açıkladığı varyans %	12,340	10,172	9,276
Açıklanan toplam varyans %	12,340	22,512	31,787

Tablo incelendiğinde, toplam varyansın % 12.340'ını 1. faktörün, % 10.172'sini 2. faktörün ve % 9.276'sını 3. Faktörün açıkladığı ve bu faktörlerin tümünün toplam varyansın % 31,787'sini açıkladığı görülmektedir. Porter Ebeveyn Kabul Ölçeğinin ikinci bölümünün üç faktörlü yapısını oluşturan bileşenlere incelenerek faktörlere orijinal ölçekteki adlar önerilmiştir.

1. Faktör: 11., 19., 21., 23., 25., 29., 32., 35., 36. maddelerden olmak üzere toplam 9 maddeden oluşan bu faktöre **“ÇOCUĞUN DUYGULARINA SAYGI DUYMAK”** denilebilir.

2. Faktör: 12., 18., 22., 33., 39., 40. maddelerden olmak üzere toplam 6 maddeden oluşan bu faktöre **“ÇOCUĞUN BENZERSİZ OLDUĞUNU TAKDİR ETMEK”** denilebilir.

3. Faktör: 15., 16., 20., 24., 28., 34., 37., 38. maddelerden den olmak üzere toplam 8 maddeden oluşan bu faktöre **“ÇOCUĞUN OTONOMİ İHTİYACININ FARKINDA OLMAK”** denilebilir.

Porter Ebeveyn Kabul Ölçeğinin ikinci bölümünün ikiyarı güvenilirliği ile İlgili Bulgular

Porter Ebeveyn Kabul Ölçeğinin ikinci bölümünün iç tutarlık güvenilirlik katsayısı için ölçek iki yarıya ayrılmış ve iki yarıya ilişkin tutarlılık değerleri Tablo 4.21'de verilmiştir.

Tablo 4.21.

Porter Ebeveyn Kabul Ölçeğinin İkinci Bölümünün İki Yarı Güvenirlik Değerleri

Cronbach's Alpha	Birinci yarı	Değer	,628
		Madde sayısı	12 ^a
	İkinci yarı	Değer	,678
		Madde sayısı	11 ^b
	Toplam madde sayısı		23
İki yarı arasındaki korelasyon			,586
Spearman-Brown katsayısı	Eşit uzunluk		,739
	Eşit olmayan uzunluk		,740
Guttman Split-Half katsayısı			,739
a. The items are: madde11, madde12, madde15, madde16, madde18, madde19, madde20, madde21, madde22, madde23, madde24, madde25.			
b. The items are: madde25, madde28, madde29, madde32, madde33, madde34, madde35, madde36, madde37, madde38, madde39, madde40.			

Tablo incelendiğinde Porter Ebeveyn Kabul Ölçeğinin ikinci bölümünün iç tutarlığına ilişkin iki yarı güvenilirlik değerlerinin tümü yüksek bulunmuştur. Bu bulgular Porter Ebeveyn Kabul Ölçeğinin ikinci bölümünün iç tutarlık güvenirliliğinin yüksek olduğunu göstermektedir.

Porter Ebeveyn Kabul Ölçeğinin ikinci bölümünün ayırt ediciliği

Porter Ebeveyn Kabul Ölçeğinin ikinci bölümünün ayırt edici geçerliğinin incelenmesinde ölçekten alınan toplam puanlar düşükten yükseğe doğru sıralanmıştır. Bu sıralama sonrası alt gruptan % 27 ve üst gruptan % 27'lik dilimler alınmıştır. Her bir maddenin bu iki grubu ayırt edip etmediğine t testi ile bakılmış olup bulgular Tablo 4.22'de verilmiştir.

Tablo 4.22.

Porter Ebeveyn Kabul Ölçeğinin İkinci Bölümünün Maddelerinin Ayırt Ediciliği

Sorular	Gruplar	N	\bar{X}	S.s.	t	p
Madde 1	Alt grup	54	3,37	1,233	-4,811	,000
	Üst grup	54	4,43	1,039		
Madde 2	Alt grup	54	2,33	1,441	-5,317	,000
	Üst grup	54	3,76	1,345		
Madde 3	Alt grup	54	3,20	1,155	-5,063	,000
	Üst grup	54	4,15	,737		
Madde 4	Alt grup	54	2,65	,974	-4,705	,000
	Üst grup	54	3,48	,863		
Madde 5	Alt grup	54	3,26	1,320	-3,816	,000
	Üst grup	54	4,17	1,145		
Madde 6	Alt grup	54	2,52	1,059	-6,375	,000
	Üst grup	54	4,02	1,367		
Madde 7	Alt grup	54	3,50	1,225	-3,774	,000
	Üst grup	54	4,22	,691		
Madde 8	Alt grup	54	3,72	1,204	-3,622	,000
	Üst grup	54	4,43	,767		
Madde 9	Alt grup	54	2,76	1,148	-8,824	,000
	Üst grup	54	4,50	,885		
Madde 10	Alt grup	54	3,24	1,115	-8,232	,000
	Üst grup	54	4,72	,712		
Madde 11	Alt grup	54	3,13	1,318	-5,441	,000
	Üst grup	54	4,33	,952		

Tablo 4.22. (Devamı)

Madde 12	Alt grup	54	2,28	,787	-4,089	,000
	Üst grup	54	3,07	1,195		
Madde 13	Alt grup	54	2,28	1,140	-6,618	,000
	Üst grup	54	3,63	,977		
Madde 14	Alt grup	54	2,24	,867	-5,417	,000
	Üst grup	54	3,37	1,263		
Madde 15	Alt grup	54	3,65	1,416	-3,985	,000
	Üst grup	54	4,61	1,071		
Madde 16	Alt grup	54	3,15	1,485	-5,096	,000
	Üst grup	54	4,39	,998		
Madde 17	Alt grup	54	3,07	,866	-6,748	,000
	Üst grup	54	4,15	,787		
Madde 18	Alt grup	54	1,96	,387	-9,008	,000
	Üst grup	54	3,76	1,413		
Madde 19	Alt grup	54	2,20	,939	-7,564	,000
	Üst grup	54	3,94	1,406		
Madde 20	Alt grup	54	3,24	1,243	-6,340	,000
	Üst grup	54	4,41	,533		
Madde 21	Alt grup	54	2,63	1,594	-7,498	,000
	Üst grup	54	4,50	,906		
Madde 22	Alt grup	54	2,89	1,284	-6,513	,000
	Üst grup	54	4,28	,899		
Madde 23	Alt grup	54	2,72	1,071	-6,001	,000
	Üst grup	54	3,89	,945		
Toplam puan	Alt grup	54	66,00	6,131	-25,942	,000
	Üst grup	54	94,20	5,123		

S.D.=106

Tablo incelendiğinde Porter Ebeveyn Kabul Ölçeğinin ikinci bölümü için her bir maddesine ve toplam puanına ilişkin üst ve alt gruplar arasındaki farka ait t değerleri $p < 0,05$ önem düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Bu bulgular Porter Ebeveyn Kabul Ölçeğinin ikinci bölümünün tüm maddelerinin ve toplam puanının Porter Ebeveyn Kabul Ölçeğinin ikinci bölümünde yüksek olanlar ile düşük olanları birbirinden ayırt ettiğini göstermektedir.

Porter Ebeveyn Kabul Ölçeğinin ikinci bölümünün alt ölçeklerinin birbirleriyle ve ölçeğin tümüyle olan korelasyonları, Cronbach Alfa katsayıları, aritmetik

ortalamaları, standart sapmaları ve ranjları hesaplanmış olup bulgular Tablo 4.23’de verilmiştir.

Tablo 4.23.

Porter Ebeveyn Kabul Ölçeğinin İkinci Bölümünün ve Alt Ölçeklerine Ait Korelasyon Matrisi

	1	2	3	Toplam
1. Çocuğun Duygularına Saygı Duymak	1			
2. Çocuğun Benzersiz Olduğunu Takdir Etmek	,432	1		
3. Çocuğun Otonomi İhtiyacının Farkında Olmak	,513	,382	1	
Toplam puanı	,847	,726	,799	1
Aritmetik ortalama	30,01	21,30	28,89	80,20
Standart sapma	5,525	4,172	4,802	11,549
Cronbach Alfa katsayısı	,639	,487	,629	,780
Ranj	30	18	25	62

(**) $p < 0.001$ 55

Tablo incelendiğinde Porter Ebeveyn Kabul Ölçeğinin ikinci bölümünün alt ölçeklerle olan korelasyon değerlerinin tümü $p < 0.001$ önem düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Alt ölçeklerin ve ölçeğin toplam puanın ranj değerlerine bakıldığında, birinci faktöre ait olması gereken ranjı 27 ve hesaplanan ranjının 30, ikinci faktöre ait olması gereken ranjı 18 ve hesaplanan ranjının 18, üçüncü faktöre ait olması gereken ranjı 26 ve hesaplanan ranjının 25 olduğu görülmektedir.

Tüm bu bulgular Porter Ebeveyn Kabul Ölçeğinin ikinci bölümünün 3 faktörlü bir yapısının olduğunu ve ölçek bu haliyle ebeveynlerin çocuklarını kabul durumlarının ölçülmesinde kullanılabileceğini göstermektedir.

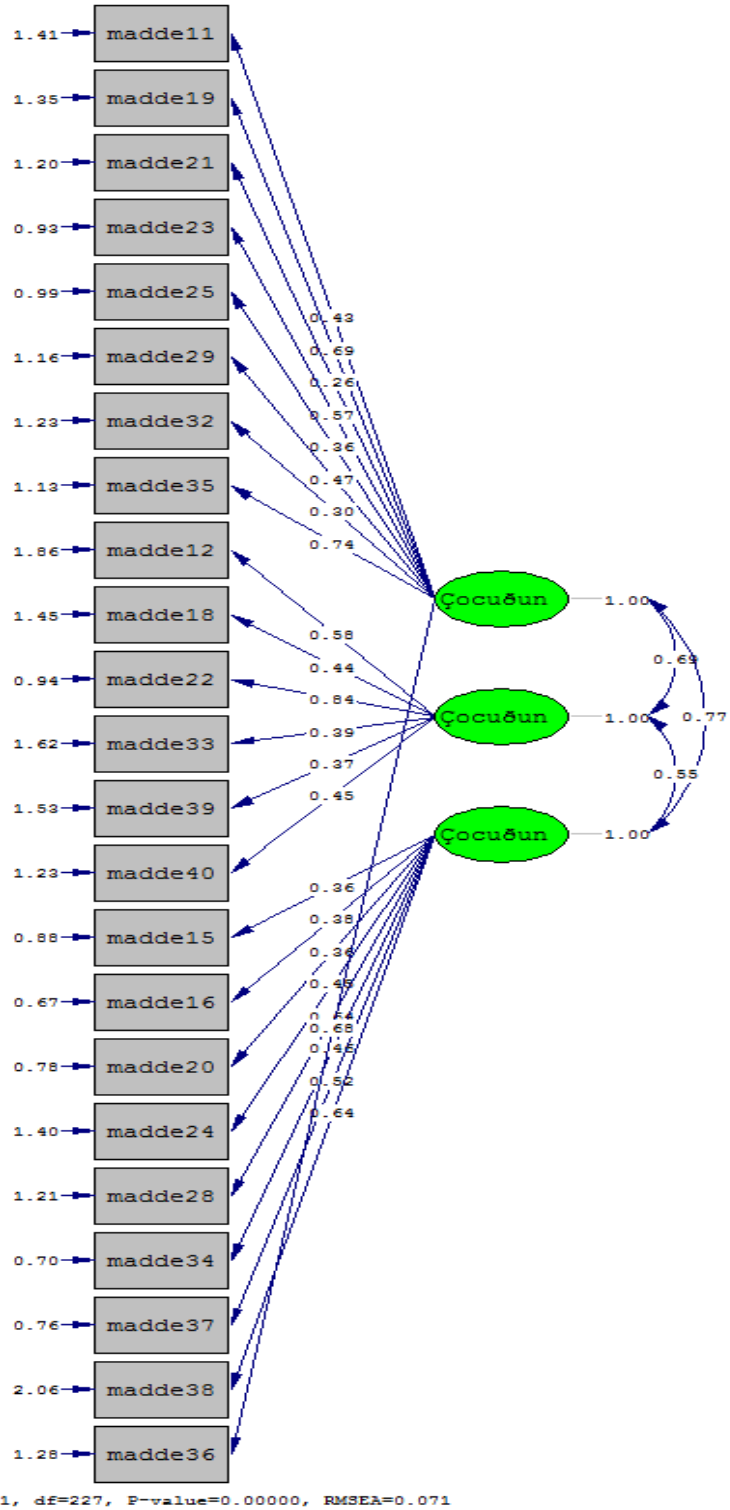
Doğrulayıcı Faktör Analizi ile İlgili Bulgular

Çalışmanın bu bölümünde bundan önceki bölümde açıklayıcı faktör analizi sonucu ortaya çıkan 3 faktörlü yapının uygunluğu test edilmiştir. Bu amaçla doğrulayıcı faktör analizi yoluyla araştırma modelindeki gözlenen ve örtük değişkenler arasındaki ilişkilerin test edildiği ölçüm modelinin test sonuçları verilmiştir.

Yapılan DFA'da ölçeğin altı faktörlü modelinin uyum indeksleri incelenmiştir. Birinci Düzey DFA'ya ilişkin veriler Grafik 4.1'de görüldüğü gibidir.

Tablo 4.18'de görüldüğü gibi modele ilişkin uyum istatistikleri referans değerlere oldukça yakın ve anlamlıdır. Doğrulayıcı Faktör Analizi sonuçlarına göre $\chi^2=1131,69$; $N=436$; $sd=480$ ve $p=0,000$ olarak bulunmuştur. Modeli-veri uyumunu test eden χ^2 sonuçları, verilerin modele uyumlu olduğunu göstermektedir. $\chi^2/sd=2,37$ olup kabul edilebilir referans değeri olan ≤ 5 'den küçüktür. Bu bulgu da verilerin modele uyumlu olduğunu göstermektedir. Modeli-veri uyumunun bir diğer göstergesi RMSEA 0,070 olarak kabul edilebilir referans değeri olan 0,080'den küçüktür (Voltan Acar ve Öğretmen, 2007). Tüm bu bulgular Modeli-veri uyumunun kabul edilebilir düzeyde olduğunu göstermektedir. Bir diğer ifadeyle 6 faktörlü modelin uygun olduğu ve ölçeğin yapı geçerliğinin sağlandığı söylenebilir.

Doğrulayıcı faktör analizine ilişkin grafik Grafik 4.4'de verilmiştir.

Grafik 4.4. Porter Ebeveyn Kabul Ölçeğinin ikinci bölümünün DFA Grafiği

Grafik 4.4'de de görüldüğü gibi Porter Ebeveyn Kabul Ölçeğinin 3 boyuttan oluşan ikinci bölümünün üç faktörlü yapısı doğrulanmış olup ölçek bu haliyle ebeveynlerin çocuklarını kabul davranışlarının ölçülmesinde kullanılabilir.

4.2. Filial Problem Kontrol Listesinin Güvenirlik Analizleri

Bu bölümde Filial Problem Kontrol Listesinin geçerlik ve güvenilirlik analizleri yapılacaktır. Problem Kontrol Listesinin maddelerinin iç tutarlığının ve homojenliğinin bir göstergesi olarak Cronbach Alfa katsayısı hesaplanmıştır (Tablo 4.24).

Tablo 4.24.

Filial Problem Kontrol Listesinin Cronbach Alfa Katsayısı

MADDE NO	Aritmetik ortalama	Standart sapma	Madde silinirse ölçeğin ortalaması	Madde silinirse ölçeğin varyansı	Düzeltilmiş Madde-Toplam puan korelasyonu	Madde silinirse ölçeğin Cronbach Alfa katsayısı
Madde 1	1,17	,963	54,4109	1438,770	,262	,964
Madde 2	,87	,887	54,7186	1439,736	,273	,964
Madde 3	,24	,654	55,3360	1438,942	,390	,963
Madde 4	,88	1,011	54,7024	1421,759	,473	,963
Madde 5	,35	,721	55,2308	1435,030	,424	,963
Madde 6	,56	,800	55,0263	1429,072	,481	,963
Madde 7	,56	,853	55,0223	1427,450	,475	,963
Madde 8	,36	,746	55,2146	1427,065	,551	,963
Madde 9	,61	,842	54,9737	1427,243	,488	,963
Madde 10	,58	,895	55,0101	1426,696	,467	,963
Madde 11	,84	,948	54,7409	1423,174	,486	,963
Madde 12	,60	,890	54,9757	1418,511	,588	,963
Madde 13	1,04	,983	54,5506	1431,696	,352	,963
Madde 14	,48	,824	55,0992	1423,392	,557	,963
Madde 15	,31	,652	55,2773	1437,308	,428	,963
Madde 16	,13	,434	55,4514	1447,652	,331	,963
Madde 17	,14	,481	55,4352	1445,139	,365	,963
Madde 18	,05	,321	55,5263	1450,972	,314	,963
Madde 19	,30	,626	55,2753	1433,729	,519	,963
Madde 20	,53	,933	55,0405	1441,649	,229	,964
Madde 21	,27	,599	55,3097	1445,188	,291	,963
Madde 22	,47	,773	55,1215	1433,912	,417	,963
Madde 23	,59	,872	54,9980	1436,160	,332	,963
Madde 24	,46	,818	55,1316	1429,502	,466	,963
Madde 25	,70	,916	54,8765	1418,133	,577	,963

Tablo 4.24. (Devamı)

Madde 26	,63	,925	54,9494	1418,531	,564	,963
Madde 27	,61	,901	54,9737	1420,784	,554	,963
Madde 28	,35	,719	55,2287	1431,361	,495	,963
Madde 29	,27	,642	55,3117	1442,061	,334	,963
Madde 30	,43	,792	55,1457	1438,421	,329	,963
Madde 31	,26	,612	55,3158	1439,791	,400	,963
Madde 32	,61	,860	54,9615	1425,855	,495	,963
Madde 33	,28	,674	55,2976	1432,708	,500	,963
Madde 34	,65	,904	54,9251	1422,005	,526	,963
Madde 35	,48	,857	55,1093	1428,783	,456	,963
Madde 36	,54	,789	55,0385	1436,114	,368	,963
Madde 37	1,05	1,012	54,5385	1417,267	,532	,963
Madde 38	1,01	,985	54,5668	1430,161	,371	,963
Madde 39	,98	,996	54,6093	1425,873	,425	,963
Madde 40	,86	,943	54,7166	1426,419	,444	,963
Madde 41	,50	,867	55,0830	1419,135	,595	,963
Madde 42	,14	,502	55,4352	1448,108	,272	,963
Madde 43	,34	,714	55,2389	1431,635	,492	,963
Madde 44	,85	,946	54,7348	1426,621	,440	,963
Madde 45	,68	,860	54,9069	1431,569	,409	,963
Madde 46	,45	,838	55,1356	1432,888	,400	,963
Madde 47	,40	,773	55,1781	1427,794	,524	,963
Madde 48	,48	,804	55,0992	1432,459	,422	,963
Madde 49	,94	,898	54,6457	1425,637	,480	,963
Madde 50	,83	,924	54,7470	1420,595	,538	,963
Madde 51	,46	,843	55,1215	1427,563	,482	,963
Madde 52	,27	,689	55,3178	1439,183	,374	,963
Madde 53	,56	,820	55,0223	1425,677	,526	,963
Madde 54	,14	,456	55,4352	1446,181	,357	,963
Madde 55	,39	,729	55,1883	1432,210	,471	,963
Madde 56	,12	,476	55,4636	1440,931	,485	,963
Madde 57	,17	,575	55,4211	1443,185	,356	,963
Madde 58	,10	,417	55,4757	1443,832	,465	,963
Madde 59	,46	,768	55,1134	1425,857	,556	,963
Madde 60	,16	,500	55,4150	1446,361	,319	,963
Madde 61	,95	,941	54,6377	1423,286	,489	,963
Madde 62	,56	,802	55,0283	1435,038	,383	,963
Madde 63	,31	,708	55,2814	1432,093	,493	,963
Madde 64	,69	,941	54,8866	1420,494	,529	,963
Madde 65	,66	,950	54,9231	1421,272	,514	,963
Madde 66	,29	,667	55,3016	1435,481	,459	,963
Madde 67	,81	,887	54,7753	1425,436	,487	,963
Madde 68	,33	,657	55,2510	1433,913	,496	,963
Madde 69	,83	,903	54,7510	1429,599	,414	,963
Madde 70	,96	,905	54,6194	1423,770	,498	,963
Madde 71	,37	,773	55,2146	1428,043	,516	,963
Madde 72	,68	,885	54,9089	1427,251	,464	,963
Madde 73	,80	,932	54,7874	1423,803	,486	,963
Madde 74	1,04	,899	54,5425	1425,863	,474	,963

Tablo 4.24. (Devamı)

Madde 75	,31	,693	55,2713	1435,464	,439	,963
Madde 76	,53	,857	55,0607	1427,100	,479	,963
Madde 77	,18	,531	55,4008	1441,892	,413	,963
Madde 78	,49	,799	55,0891	1422,507	,589	,963
Madde 79	,37	,747	55,2085	1427,520	,542	,963
Madde 80	,45	,790	55,1336	1427,146	,520	,963
Madde 81	,32	,620	55,2591	1446,415	,255	,963
Madde 82	,73	,813	54,8563	1432,480	,417	,963
Madde 83	,86	,841	54,7206	1440,538	,275	,964
Madde 84	,73	,822	54,8462	1440,305	,285	,963
Madde 85	,70	,859	54,8785	1425,888	,494	,963
Madde 86	,16	,478	55,4190	1445,335	,364	,963
Madde 87	,48	,740	55,0951	1426,691	,566	,963
Madde 88	,55	,803	55,0344	1422,622	,586	,963
Madde 89	,59	,841	54,9899	1432,886	,395	,963
Madde 90	1,34	1,023	54,2348	1429,170	,369	,963
Madde 91	,30	,665	55,2814	1436,677	,429	,963
Madde 92	,32	,665	55,2591	1437,061	,421	,963
Madde 93	,94	,966	54,6397	1419,493	,528	,963
Madde 94	,47	,789	55,1215	1431,957	,443	,963
Madde 95	,50	,771	55,0830	1435,622	,385	,963
Madde 96	,82	,942	54,7672	1427,108	,432	,963
Madde 97	,37	,719	55,2105	1436,284	,402	,963
Madde 98	,64	,863	54,9393	1421,607	,558	,963
Madde 99	,16	,468	55,4231	1444,735	,390	,963
Madde 100	,93	,912	54,6498	1428,764	,423	,963
Madde 101	,40	,775	55,1883	1436,498	,371	,963
Madde 102	,20	,585	55,3887	1439,849	,428	,963
Madde 103	,31	,700	55,2713	1440,827	,328	,963
Madde 104	,06	,321	55,5223	1449,877	,360	,963
Madde 105	,06	,333	55,5223	1451,836	,269	,963
Madde 106	,18	,547	55,4008	1444,634	,332	,963
Madde 107	,21	,606	55,3664	1435,782	,491	,963
Madde 108	,18	,513	55,4008	1441,807	,428	,963
<hr/>						
	Aritmetik	Varyans	Standart	Madde	Cronbach	Ranj
	ortalama		sapma	sayısı	Alfa	
	55,58	1458,820	38,195	108	,964	263

Tablo incelendiğinde Filial Problem Kontrol Listesinin sorunlu bir maddesinin olmadığı ve ölçeğin Cronbach Alfa katsayısının 0,96 olduğu görülmektedir. Ölçeğin olması gereken ranjı 324, hesaplanan ranjının 263 olduğu görülmektedir. Tüm bu bulgular Filial Problem Kontrol Listesinin 108 maddesinin de sorunlu olmadığını göstermektedir.

Filial Problem Kontrol Listesinin her bir maddesinin ölçeğin toplam puanına etkisini bulmak amacıyla Madde-Toplam puan korelasyonu hesaplanmış ve bulgular Tablo 4.25’de verilmiştir.

Tablo 4.25.

Filial Problem Kontrol Listesinin Madde-Toplam Puan Korelasyonu

	r	p		r	P
Madde 1	,275**	,000	Madde 55	,487**	,000
Madde 2	,301**	,000	Madde 56	,492**	,000
Madde 3	,401**	,000	Madde 57	,362**	,000
Madde 4	,497**	,000	Madde 58	,471**	,000
Madde 5	,436**	,000	Madde 59	,570**	,000
Madde 6	,492**	,000	Madde 60	,329**	,000
Madde 7	,496**	,000	Madde 61	,512**	,000
Madde 8	,560**	,000	Madde 62	,407**	,000
Madde 9	,509**	,000	Madde 63	,505**	,000
Madde 10	,490**	,000	Madde 64	,550**	,000
Madde 11	,506**	,000	Madde 65	,533**	,000
Madde 12	,605**	,000	Madde 66	,479**	,000
Madde 13	,365**	,000	Madde 67	,508**	,000
Madde 14	,571**	,000	Madde 68	,502**	,000
Madde 15	,439**	,000	Madde 69	,430**	,000
Madde 16	,339**	,000	Madde 70	,514**	,000
Madde 17	,374**	,000	Madde 71	,535**	
Madde 18	,320**	,000	Madde 72	,484**	,000
Madde 19	,532**	,000	Madde 73	,506**	,000
Madde 20	,250**	,000	Madde 74	,497**	,000
Madde 21	,307**	,000	Madde 75	,447**	,000
Madde 22	,432**	,000	Madde 76	,495**	,000
Madde 23	,353**	,000	Madde 77	,421**	,000
Madde 24	,485**	,000	Madde 78	,598**	,000
Madde 25	,589**	,000	Madde 79	,557**	,000
Madde 26	,574**	,000	Madde 80	,538**	,000
Madde 27	,568**	,000	Madde 81	,272**	,000
Madde 28	,514**	,000	Madde 82	,427**	,000
Madde 29	,346**	,000	Madde 83	,295**	,000
Madde 30	,341**	,000	Madde 84	,306**	,000
Madde 31	,410**	,000	Madde 85	,509**	,000

Tablo 4.25. (Devamı)

Madde 32	,507**	,000	Madde 86	,372**	,000
Madde 33	,510**	,000	Madde 87	,581**	,000
Madde 34	,542**	,000	Madde 88	,602**	,000
Madde 35	,476**	,000	Madde 89	,408**	,000
Madde 36	,380**	,000	Madde 90	,391**	,000
Madde 37	,553**	,000	Madde 91	,437**	,000
Madde 38	,388**	,000	Madde 92	,432**	,000
Madde 39	,451**	,000	Madde 93	,539**	,000
Madde 40	,468**	,000	Madde 94	,450**	,000
Madde 41	,612**	,000	Madde 95	,399**	,000
Madde 42	,283**	,000	Madde 96	,452**	,000
Madde 43	,501**	,000	Madde 97	,414**	,000
Madde 44	,461**	,000	Madde 98	,567**	,000
Madde 45	,433**	,000	Madde 99	,390**	,000
Madde 46	,426**	,000	Madde 100	,442**	,000
Madde 47	,543**	,000	Madde 101	,389**	,000
Madde 48	,442**	,000	Madde 102	,446**	,000
Madde 49	,497**	,000	Madde 103	,342**	,000
Madde 50	,558**	,000	Madde 104	,365**	,000
Madde 51	,504**	,000	Madde 105	,276**	,000
Madde 52	,396**	,000	Madde 106	,343**	,000
Madde 53	,536**	,000	Madde 107	,499**	,000
Madde 54	,365**	,000	Madde 108	,436**	,000

** p< 0.01

Tablo incelendiğinde Filial Problem Kontrol Listesinin maddelerinin Madde-Toplam puan korelasyonlarının hepsi p<0.01 önem düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Madde-Toplam puan korelasyonu bir maddenin tümünün ölçtüğü özelliği ölçüp ölçmediğinin bir göstergesidir. Bir maddenin testin tümü ile tutarlılığının göstergesi olabilecek en düşük değer 0,20 olarak verilmektedir (Aiken, 1994). Buna göre tabloda görüldüğü gibi bulunan korelasyon değerleri madde analizi için kabul edilebilir düzeydedir. Bu bulgular 108 maddeden oluşan Filial Problem Kontrol Listesinin sorunlu maddesinin olmadığını göstermektedir.

Filial Problem Kontrol Listesinin faktör yapısını ortaya çıkarmak amacıyla açıklayıcı faktör analizi uygulanmıştır.

Açıklayıcı Faktör Analizi

Faktör analizlerinin bir veri setine uygulanabilmesi ile ilgili çeşitli ölçütler bulunmaktadır. Bunların ilki örneklem büyüklüğü ile ilgilidir. Örneklem büyüklüğü faktör analizi sonuçlarının genellenebilirliği ve kararlılığı açısından oldukça önemli bir kriter niteliği taşımaktadır ve güvenilir faktör sonuçları için değişken başına on gözlem (1:10) oranı önerilmektedir. Faktör analizinde yeterli örneklem büyüklüğü için “50 çok zayıf, 100 zayıf, 200 orta, 300 iyi, 500 çok iyi ve 1000 mükemmel” olarak belirtilmektedir (Çokluk, Şekercioğlu, Büyüköztürk, 2010). Araştırmanın bu bölümünde örneklem büyüklüğü 500 kişi alındığından örneklem büyüklüğünün sonuçların genellenebilirliği açısından uygun olduğunu göstermektedir.

Verilerin faktör analizinin uygulanabilir olup olmadığını anlamak amacıyla Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) testi ve analiz edilecek değişkenler arasındaki ilişkilerin anlamlı ve sıfırdan farklı olup olmadığını anlamak amacıyla da Bartlett testi uygulanmış olup bulgular Tablo 4.26’da verilmiştir.

Tablo 4.26.

KMO and Bartlett Testi

Kaiser-Meyer-Olkin Testi (KMO)		,875
Bartlett's Test of Sphericity	Ki-kare	32067,796
	S.d.	5778
	p	,000

Tablo incelendiğinde KMO katsayısının 0,875 olduğu görülmektedir. Bu değer 0,70’e eşit veya bu orandan büyük olması beklenir (Hair vd., 1998:99). 0 ile 1 arasında değer alabilen KMO değeri;

0.5 ile 0.7 arasında normal,

0.7 ile 0.8 arasında iyi,

0.8 ile 0.9 arasında çok iyi ve

0.9’un üzerinde ise mükemmel olarak yorumlanmaktadır (Field, 2005).

Bu bulgu örneklem büyüklüğünün faktör analizi için uygun olduğunu göstermektedir. Yine tablodan Bartlett testine ilişkin Ki-kare değerinin $p < 0.05$ önem düzeyinde anlamlı olduğu görülmektedir. Bartlett's testi korelasyon matrisinin birim matris olup olmadığını test etmek amacı ile kullanılır ve sonuca göre faktör modelinin kullanılmasının uygun olup olmadığı belirlenir (Akgül; 1997). Ayrıca Bartlett's Sphericity testinin anlamlı çıkması örneklem büyüklüğünün faktör analizi için iyi ve korelasyon matrisinin uygun olması şeklinde yorumlanmaktadır (Field, 2005; Büyüköztürk, 2002; Tabachnick & Fidell, 1996). Bu bulgu verilerin faktör analizi uygulanabilirliği olduğunu göstermektedir.

Yukarıdaki bulgulara dayanarak 108 maddeden oluşan Filial Problem Kontrol Listesine açıklayıcı faktör analizi olarak temel bileşenler yöntemi ve varimaks dönüştürmesi uygulanmış ve bulgular Tablo 4.27'de verilmiştir.

Tablo 4.27.

Filial Problem Kontrol Listesine İlişkin Faktör Analizi

Bileşenler	Başlangıç Özdeğerleri			Döndürme Sonrası Yüklerin Kareler Toplamı		
	Toplam	Varyansın %	Yığılmış %	Toplam	Varyansın %	Yığılmış %
1	23,288	21,563	21,563	23,288	21,563	21,563
2	5,310	4,917	26,479	5,310	4,917	26,479
3	4,121	3,815	30,295	4,121	3,815	30,295
4	3,883	3,596	33,891	3,883	3,596	33,891
5	2,831	2,621	36,512	2,831	2,621	36,512
6	2,470	2,287	38,799	2,470	2,287	38,799
7	2,403	2,225	41,024	2,403	2,225	41,024
8	2,103	1,947	42,971	2,103	1,947	42,971
9	2,014	1,865	44,836	2,014	1,865	44,836
10	1,979	1,832	46,668	1,979	1,832	46,668
11	1,850	1,713	48,381	1,850	1,713	48,381
12	1,730	1,601	49,982	1,730	1,601	49,982
13	1,665	1,541	51,523	1,665	1,541	51,523
14	1,623	1,503	53,026	1,623	1,503	53,026
15	1,582	1,465	54,491	1,582	1,465	54,491
16	1,552	1,437	55,928	1,552	1,437	55,928
17	1,426	1,320	57,248	1,426	1,320	57,248
18	1,418	1,313	58,561	1,418	1,313	58,561
19	1,396	1,293	59,854	1,396	1,293	59,854
20	1,332	1,233	61,087	1,332	1,233	61,087
21	1,284	1,189	62,276	1,284	1,189	62,276
22	1,229	1,138	63,414	1,229	1,138	63,414
23	1,205	1,116	64,530	1,205	1,116	64,530

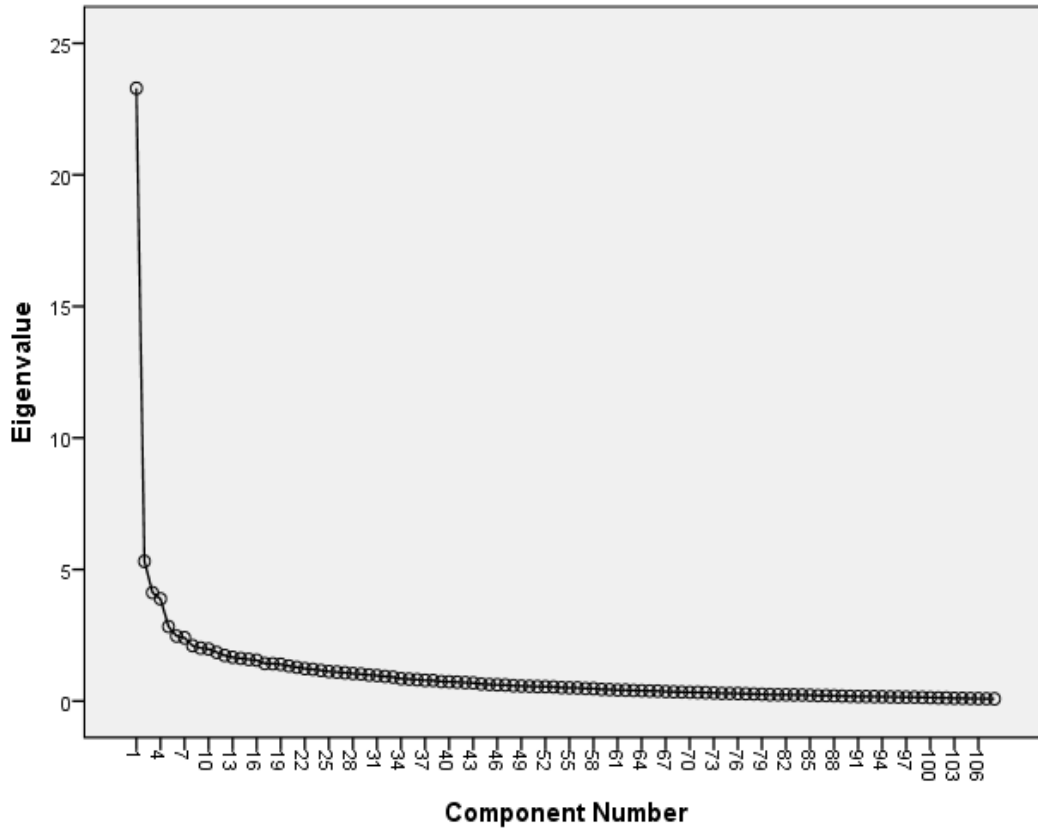
Tablo 4.27. (Devamı)

24	1,165	1,079	65,609	1,165	1,079	65,609
25	1,123	1,040	66,649	1,123	1,040	66,649
26	1,100	1,019	67,668	1,100	1,019	67,668
27	1,074	,995	68,662	1,074	,995	68,662
28	1,045	,968	69,630	1,045	,968	69,630
29	1,025	,949	70,579	1,025	,949	70,579
30	,989	,916	71,495			
31	,970	,898	72,393			
32	,936	,866	73,260			
33	,911	,843	74,103			
34	,848	,785	74,888			
35	,834	,772	75,660			
36	,812	,752	76,412			
37	,785	,727	77,139			
38	,780	,722	77,861			
39	,742	,687	78,548			
40	,733	,679	79,227			
41	,718	,665	79,891			
42	,702	,650	80,541			
43	,688	,637	81,179			
44	,647	,599	81,778			
45	,631	,585	82,363			
46	,617	,571	82,934			
47	,608	,563	83,497			
48	,584	,541	84,038			
49	,573	,530	84,568			
50	,559	,518	85,086			
51	,550	,509	85,595			
52	,543	,502	86,097			
53	,538	,498	86,595			
54	,508	,471	87,066			
55	,505	,467	87,533			
56	,498	,461	87,994			
57	,477	,441	88,436			
58	,472	,437	88,873			
59	,445	,412	89,285			
60	,435	,402	89,687			
61	,420	,389	90,077			
62	,414	,383	90,460			
63	,399	,369	90,829			
64	,391	,362	91,191			
65	,382	,354	91,545			
66	,378	,350	91,896			
67	,361	,334	92,230			
68	,350	,324	92,554			
69	,341	,316	92,870			
70	,333	,308	93,178			
71	,328	,304	93,482			
72	,321	,297	93,780			

Tablo 4.27. (Devamı)

73	,306	,283	94,063
74	,293	,272	94,335
75	,290	,268	94,603
76	,287	,265	94,869
77	,272	,251	95,120
78	,267	,247	95,367
79	,254	,236	95,602
80	,244	,226	95,828
81	,242	,225	96,053
82	,238	,221	96,274
83	,236	,218	96,492
84	,231	,214	96,706
85	,222	,206	96,912
86	,208	,192	97,104
87	,204	,189	97,293
88	,200	,185	97,478
89	,189	,175	97,653
90	,182	,168	97,822
91	,173	,160	97,981
92	,171	,158	98,140
93	,168	,156	98,296
94	,165	,153	98,449
95	,158	,146	98,595
96	,151	,140	98,735
97	,148	,137	98,871
98	,144	,133	99,005
99	,138	,128	99,132
100	,132	,123	99,255
101	,120	,111	99,366
102	,116	,108	99,474
103	,107	,099	99,573
104	,104	,096	99,669
105	,097	,090	99,759
106	,092	,086	99,844
107	,086	,079	99,924
108	,082	,076	100,000

Tabloda görüldüğü gibi 108 maddeden oluşan Filial Problem Kontrol Listesinin faktör analizi sonrası toplam varyansın 71'ini açıklayan özdeğeri 1.00'in üzerinde olan 29 faktörlü bir yapı ortaya çıkmıştır. Yirmi dokuz faktörlü yapıda maddelerin çok fazla dağılacağı ve yorumlanamayacağı için Scree Plot test yapılarak faktör sayısının azaltılması ve grafik eğrisinin eğiminde oluşan ilk ani değişikliğe kadar olan faktörlerin seçilmesi önerilmektedir (Kline, 1994). Aşağıda Grafik 5'de Scree Plot test sonucu verilmiştir.

Grafik 4.5. Scree Plot Testi

Scree Plot test sonucu elde edilen grafikte ilk ani değişiklik dördüncü faktörde olmuştur. Scree Plot test sonucuna dayanarak ve ölçeğin orijinaline de uymak amacıyla 4 faktörle sınırlandırılarak varimax döndürme yöntemine göre faktör analizi tekrar yapılmıştır. Faktör analizi sonrasında faktörlere ait özdeğer, varyans ve toplam varyansı açıklama yüzdeleri ile maddelere ait faktör yükleri Tablo 4.28’de gösterilmiştir.

Tablo 4.28.

Filial Problem Kontrol Listesine İlişkin Faktör Analizi

Bileşenler	Başlangıç Özdeğerleri			Yüklerin Kareler Toplamı			Döndürme Sonrası Yüklerin Kareler Toplamı		
	Toplam	Varyansın		Toplam	Varyansın		Toplam	Varyansın	
		%	Yığılmalı %		%	Yığılmalı %		%	Yığılmalı %
1	23,288	21,563	21,563	23,288	21,563	21,563	11,494	10,642	10,642
2	5,310	4,917	26,479	5,310	4,917	26,479	8,902	8,242	18,885
3	4,121	3,815	30,295	4,121	3,815	30,295	8,142	7,539	26,423
4	3,883	3,596	33,891	3,883	3,596	33,891	8,065	7,468	33,891
5	2,831	2,621	36,512						
6	2,470	2,287	38,799						

Tablo 4.28. (Devamı)

7	2,403	2,225	41,024
8	2,103	1,947	42,971
9	2,014	1,865	44,836
10	1,979	1,832	46,668
11	1,850	1,713	48,381
12	1,730	1,601	49,982
13	1,665	1,541	51,523
14	1,623	1,503	53,026
15	1,582	1,465	54,491
16	1,552	1,437	55,928
17	1,426	1,320	57,248
18	1,418	1,313	58,561
19	1,396	1,293	59,854
20	1,332	1,233	61,087
21	1,284	1,189	62,276
22	1,229	1,138	63,414
23	1,205	1,116	64,530
24	1,165	1,079	65,609
25	1,123	1,040	66,649
26	1,100	1,019	67,668
27	1,074	,995	68,662
28	1,045	,968	69,630
29	1,025	,949	70,579
30	,989	,916	71,495
31	,970	,898	72,393
32	,936	,866	73,260
33	,911	,843	74,103
34	,848	,785	74,888
35	,834	,772	75,660
36	,812	,752	76,412
37	,785	,727	77,139
38	,780	,722	77,861
39	,742	,687	78,548
40	,733	,679	79,227
41	,718	,665	79,891
42	,702	,650	80,541
43	,688	,637	81,179
44	,647	,599	81,778
45	,631	,585	82,363
46	,617	,571	82,934
47	,608	,563	83,497
48	,584	,541	84,038
49	,573	,530	84,568
50	,559	,518	85,086
51	,550	,509	85,595
52	,543	,502	86,097
53	,538	,498	86,595
54	,508	,471	87,066

Tablo 4.28. (Devamı)

55	,505	,467	87,533
56	,498	,461	87,994
57	,477	,441	88,436
58	,472	,437	88,873
59	,445	,412	89,285
60	,435	,402	89,687
61	,420	,389	90,077
62	,414	,383	90,460
63	,399	,369	90,829
64	,391	,362	91,191
65	,382	,354	91,545
66	,378	,350	91,896
67	,361	,334	92,230
68	,350	,324	92,554
69	,341	,316	92,870
70	,333	,308	93,178
71	,328	,304	93,482
72	,321	,297	93,780
73	,306	,283	94,063
74	,293	,272	94,335
75	,290	,268	94,603
76	,287	,265	94,869
77	,272	,251	95,120
78	,267	,247	95,367
79	,254	,236	95,602
80	,244	,226	95,828
81	,242	,225	96,053
82	,238	,221	96,274
83	,236	,218	96,492
84	,231	,214	96,706
85	,222	,206	96,912
86	,208	,192	97,104
87	,204	,189	97,293
88	,200	,185	97,478
89	,189	,175	97,653
90	,182	,168	97,822
91	,173	,160	97,981
92	,171	,158	98,140
93	,168	,156	98,296
94	,165	,153	98,449
95	,158	,146	98,595
96	,151	,140	98,735
97	,148	,137	98,871
98	,144	,133	99,005
99	,138	,128	99,132
100	,132	,123	99,255
101	,120	,111	99,366
102	,116	,108	99,474

Tablo 4.27. (Devamı)

103	,107	,099	99,573
104	,104	,096	99,669
105	,097	,090	99,759
106	,092	,086	99,844
107	,086	,079	99,924
108	,082	,076	100,000
Extraction Method: Principal Component Analysis.			

Tabloda görüldüğü gibi 4 faktörle sınırlandırılan Filial Problem Kontrol Listesinin faktör analizi sonrası toplam varyansın 34'ünü açıklayan özdeğeri 1.50'nin üzerinde olan 4 faktörlü bir yapı ortaya çıkmıştır.

Varimax döndürme yöntemi sonrası maddelerin 4 faktördeki dağılımları Tablo 4.29'da verilmiştir.

Tablo 4.29.

Varimax Döndürme Yöntemi Sonrası Ortaya Çıkan Faktör Yükleri Matrisi

	Bileşen			
	1	2	3	4
Madde 78	,743			
Madde 64	,724			
Madde 27	,687			
Madde 79	,668			
Madde 59	,663			
Madde 25	,662			
Madde 65	,654			
Madde 44	,619			
Madde 80	,612			
Madde 71	,597			
Madde 76	,578			
Madde 75	,567			
Madde 26	,550			
Madde 63	,544			
Madde 43	,542			
Madde 53	,528			
Madde 4	,526			
Madde 34	,517			
Madde 28	,507			
Madde 5	,497			
Madde 19	,487			
Madde 55	,461			

Tablo 4.29. (Devamı)

Madde 41	,448	
Madde 32	,402	
Madde 21	,400	
Madde 40	,398	
Madde 98	,394	
Madde 3	,373	
Madde 20	,333	
Madde 42	,301	
Madde 37		,680
Madde 67		,649
Madde 73		,612
Madde 96		,541
Madde 87		,537
Madde 72		,535
Madde 74		,516
Madde 11		,516
Madde 88		,516
Madde 61		,508
Madde 89		,507
Madde 49		,501
Madde 13		,481
Madde 85		,472
Madde 93		,469
Madde 50		,468
Madde 48		,455
Madde 69		,439
Madde 100		,378
Madde 90		,367
Madde 47		,357
Madde 84		,350
Madde 9		,347
Madde 95		,338
Madde 6		,570
Madde 39		,569
Madde 10		,537
Madde 38		,531
Madde 45		,527
Madde 51		,526
Madde 8		,519
Madde 7		,470
Madde 70		,468
Madde 106		,466
Madde 101		,461
Madde 24		,457

Tablo 4.29. (Devamı)

Madde 52	,455	
Madde 107	,438	
Madde 46	,426	
Madde 12	,421	
Madde 62	,411	
Madde 103	,410	
Madde 14	,392	
Madde 30	,386	
Madde 22	,361	
Madde 23	,331	
Madde 94	,320	
Madde 35	,318	
Madde 1	,309	
Madde 82	,305	
Madde 2	,304	
Madde 18		,497
Madde 56		,608
Madde 99		,560
Madde 102		,554
Madde 17		,551
Madde 58		,537
Madde 86		,528
Madde 104		,525
Madde 66		,515
Madde 54		,501
Madde 105		,497
Madde 91		,496
Madde 57		,484
Madde 16		,474
Madde 68		,470
Madde 81		,417
Madde 77		,415
Madde 97		,387
Madde 29		,379
Madde 92		,374
Madde 31		,370
Madde 108		,358
Madde 36		,354
Madde 33		,331
Madde 15		,314
Madde 60		,308
Madde 83		,329
Extraction Method: Principal Component Analysis.		
Rotation Method: Varimax with Kaiser Normalization.		
a. Rotation converged in 11 iterations.		

Faktör analizinde faktör yüklerinin 0,30 ve üzerinde olması kabul edilebilir bulunmaktadır (Büyüköztürk, 2002). Bu açıdan tüm maddelerin faktör yükü 0,30'un

üstündedir. İterasyon sayısının 11 olduğu görülmüştür. Bu bulgular ölçeğin yapı geçerliğinin uygun olduğunu göstermektedir. Hangi bileşenlerin hangi faktörlerde yer aldığı aşağıdaki Tablo 4.30'da verilmiştir.

Tablo 4.30.

Filial Problem Kontrol Listesinin Maddelerinin Faktörlere Dağılımı

	Faktörler			
	1	2	3	4
PROBLEMLİ DAVRANIŞLAR				
3. Geceleri altını ıslatır.				,373
4. Okulda alması gereken notlardan daha düşük notlar alır.				,526
5. Düzgün konuşamaz, telaffuzu zayıftır.				,497
19. Yalan söyler.				,487
20. Tırnaklarını yer.				,333
21. Burnunu karıştırır.				,400
25. Okuması yavaştır.				,662
26. Çalıştıklarını aklında tutamaz.				,550
27. Dikkatini öğretmenine veremez.				,687
28. Sınıfta huzursuzdur.				,507
32. Başkaları tarafından kolayca yönlendirilir.				,402
34. Hiçbir zaman lider olarak seçilmez.				,517
40. Cesareti çok çabuk kırılır.				,398
41. Sözüünü tutmaz.				,448
42. Parmağını emer.				,301
43. Kötü sofraya alışkanlıkları vardır.				,542
44. Düzensizdir.				,619
53. Günlük işlerini yapmaz.				,528
55. Ailesinin sözünü dinlemez.				,461
59. Plan ve programlara uyamaz.				,663
63. Okula gitmeyi sevmez.				,544
64. Ders çalışmaya yeterli zaman ayırmaz.				,724
65. Kitaplara ilgisi yoktur.				,654
71. Kötü alışkanlıklarını düzeltmeye çalışmaz.				,597
75. Dış görünüşüne dikkat etmez.				,567
76. Kıyafetlerine ve eşyalarına dikkat etmez.				,578
78. İşlerini tamamlamaz.				,743
79. Hafızası zayıftır.				,668
80. Okulda kendinden emin değildir.				,612
98. Sık sık sahip olduğu şeyleri kaybeder.				,394

Tablo 4.30. (Devamı)

DUYGU KONTROL GÜÇLÜĞÜ	
9. Diğer çocuklar ona sataşır.	,347
11. Sinirli ve gergindir.	,516
13. Çok kolay ağlar.	,481
37. Çok çabuk sinirlenir.	,680
47. Çocuklarla çok kavga eder.	,357
48. Tepesi atar, çıldırır.	,455
49. Küser, surat asar.	,501
50. Çok mızızlanır.	,468
61. Hareketlidir, bir yerde duramaz.	,508
67. Çabuk kızar.	,649
69. Çok fazla hayal kurar.	,439
72. Ailesi ile çok inatlaşır.	,535
73. Sürekli hediyeler, yeni şeyler ister.	,612
74. Ailesinden çok ilgi bekler.	,516
84. Erkek ve/veya kız kardeşlerini kıskanır.	,350
85. Kendi düşünceleri ile meşguldür.	,472
87. Değişkendir. Ne yapacağı belli olmaz.	,537
88. Duygularını kontrol edemez.	,516
89. Karşı koyar, büyüklerine karşılık verir.	,507
90. Anne babasına çok bağlıdır.	,367
93. Sürekli televizyon izler.	,469
95. Sınıfta dikkat çekmeye çalışır.	,338
96. Kız ve/veya erkek kardeş(ler)iyle kavga eder.	,541
100. Ailesinden aldığı eleştirilere karşı aşırı hassastır.	,378
KENDİNE GÜVENSİZLİK VE OLUMSUZ DUYGULAR	
1. Çok az yer.	,309
2. Sağlıklı yiyecekler yemez.	,304
6. Diğer çocukların yanında utanır.	,570
7. Çok az arkadaşı var.	,470
8. Diğer çocukların yanında kendini değersiz hisseder.	,519
10. Kendine güveni yoktur.	,537
12. Sık sık üzgün ve mutsuzdur.	,421
14. Kendini çaresiz hisseder.	,392
22. Her zaman geç kalır, sallanır.	,361
23. Uykuya dalmada ya da uyumada güçlük çeker.	,331
24. Sıkıntılı, huzursuz bir şekilde uyur.	,457
30. Mide krampları, karın ağrıları vardır.	,386

Tablo 4.30. (Devamı)

35. Kendi bedeniyle ilgili utangaçtır.	,318
39. Korktuğu zaman panik yapar.	,569
45. Kötü rüyalar görür.	,527
46. Sınıfta konuşmaktan korkar.	,426
51. Korku basar.	,526
52. Olağandışı korkuları vardır.	,455
62. Atletik değildir.	,411
70. Çok heyecanlıdır.	,468
82. Kendinden küçük çocuklarla çok oynar.	,305
94. Yeni bir okula uyum sağlamada sorun yaşar.	,320
101. Giyinirken diğer çocukların arkasına saklanır.	,461
103. Boşaltma problemleri vardır.	,410
106. Fiziksel gerginlik problemleri vardır.	,466
107. Aşırı derece pasiftir, eziktir.	,438
PROBLEMLİ SOSYAL DAVRANIŞLAR	
15. Kendini çok fazla suçlar.	,314
16. Başını derde sokar.	,474
17. Başkalarının eşyalarına zarar verir.	,551
18. Çalar.	,497
29. Fiziksel bir nedeni yokken başı ağrır.	,379
31. Kendini diğer çocuklardan farklı hisseder.	,370
33. Kendi yaşındaki çocuklar tarafından dışlanır.	,331
36. “Önemli biri” gibi davranır.	,354
54. İnsanları kullanır.	,501
56. Ailesine yakın değildir.	,608
57. Kendini çok fazla tırmalar.	,484
58. Küfreder, kötü bir dil kullanır.	,537
60. Ellerini birbiriyle uyumlu bir şekilde kullanamaz.	,308
66. Her zaman intikam almak ister.	,515
68. Çok fazla dalga geçer.	,470
77. Bencildir, paylaşmaz.	,415
81. Birçok kaza yapmıştır.	,417
83. Erkek ve/veya kız kardeşlerine sözünü geçirir.	,329
86. Kendini kaybeder.	,528
91. Ailesine karşı düşüncesizdir.	,4,37
92. Mobilyalara çarpar, tökezler vb.	496
97. İnsanları kızdırır, kışkırtır.	,387
99. Tamamen kontrolden çıkar.	,560
102. Fiziksel görünüşünden rahatsız olur.	,554

Tablo 4.30. (Devamı)

104. Zararlı alışkanlıkları vardır.					,525
105. Cinsellik ile ilgili problemler vardır.					,497
108. Vücut hareketi problemleri vardır.					,358
Açıkladığı varyans %	10,642	8,242	7,539		7,468
Açıklanan toplam varyans %	10,642	18,885	26,423		33,891

Tablo incelendiğinde, toplam varyansın % 10.642'sini 1. faktörün, % 8.242'sini 2. Faktörün, % 7.539'unu 3. Faktörün, % 7.468'ini 4. faktörün açıkladığı ve bu faktörlerin tümünün toplam varyansın % 33,891'ini açıkladığı görülmektedir. Problem Kontrol Listesi'nin dört faktörlü yapısını oluşturan bileşenlere incelenerek faktörlere şu adlar önerilmiştir.

1. Faktör: 3., 4., 5., 19., 20., 21., 25., 26., 27., 28., 32., 34., 40., 41., 42., 43., 44., 53., 55., 59., 63., 64., 65., 71., 75., 76., 78., 79., 80., 98. maddelerden olmak üzere toplam 30 maddeden oluşan bu faktöre **“PROBLEMLİ DAVRANIŞLAR”** denilebilir.

2. Faktör: 9., 11., 13., 37., 47., 48., 49., 50., 61., 67., 69., 72., 73., 74., 84., 85., 87., 88., 89., 90., 93., 95., 96., 100. maddelerden den olmak üzere toplam 24 maddeden oluşan bu faktöre **“DUYGU KONTROL GÜÇLÜĞÜ”** denilebilir.

3. Faktör: 1., 2., 6., 7., 8., 10., 12., 14., 22., 23., 24., 30., 35., 38., 39., 45., 46., 51., 52., 62., 70., 82., 94., 101., 103., 106., 107. maddelerden olmak üzere toplam 27 maddeden oluşan bu faktöre **“KENDİNE GÜVENSİZLİK VE OLUMSUZ DUYGULAR”** denilebilir.

4. Faktör: 15., 16., 17., 18., 29., 31., 33., 36., 54., 56., 57., 58., 60., 66., 68., 77., 81., 83., 86., 91., 92., 97., 99., 102., 104., 105., 108. maddelerden olmak üzere toplam 27 maddeden oluşan bu faktöre **“PROBLEMLİ SOSYAL DAVRANIŞLAR”** denilebilir.

Filial Problem Kontrol Listesinin ikiye güvenirliliği ile İlgili Bulgular

Filial Problem Kontrol Listesinin iç tutarlık güvenirlilik katsayısı için ölçek iki yarıya ayrılmış ve iki yarıya ilişkin tutarlılık değerleri Tablo 4.31'de verilmiştir.

Tablo 4.31.

Filial Problem Kontrol Listesinin İki Yarı Güvenirlik Değerleri

Cronbach's Alpha	Birinci yarı	Değer	,933
		Madde sayısı	54 ^a
	İkinci yarı	Değer	,933
		Madde sayısı	54 ^b
Toplam madde sayısı			108
İki yarı arasındaki korelasyon			,863
Spearman-Brown katsayısı	Eşit uzunluk		,926
	Eşit olmayan uzunluk		,926
Guttman Split-Half katsayısı			,925
a. The items are: madde1, madde2, madde3, madde4, madde5, madde6, madde7, madde8, madde9, madde10, madde11, madde12, madde13, madde14, madde15, madde16, madde17, madde18, madde19, madde20, madde21, madde22, madde23, madde24, madde25, madde26, madde27, madde28, madde29, madde30, madde31, madde32, madde33, madde34, madde35, madde36, madde37, madde38, madde39, madde40, madde41, madde42, madde43, madde44, madde45, madde46, madde47, madde48, madde49, madde50, madde51, madde52, madde53, madde54.			
b. The items are: madde55, madde56, madde57, madde58, madde59, madde60, madde61, madde62, madde63, madde64, madde65, madde66, madde67, madde68, madde69, madde70, madde71, madde72, madde73, madde74, madde75, madde76, madde77, madde78, madde79, madde80, madde81, madde82, madde83, madde84, madde85, madde86, madde87, madde88, madde89, madde90, madde91, madde92, madde93, madde94, madde95, madde96, madde97, madde98, madde99, madde100, madde101, madde102, madde103, madde104, madde105, madde106, madde107, madde108.			

Tablo incelendiğinde Filial Problem Kontrol Listesinin iç tutarlığına ilişkin iki yarı güvenilirlik değerlerinin tümü yüksek bulunmuştur. Bu bulgular Filial Problem Kontrol Listesinin iç tutarlık güvenirliliğinin yüksek olduğunu göstermektedir.

Filial Problem Kontrol Listesinin alt ölçeklerinin birbirleriyle ve ölçeğin tümüyle olan korelasyonları hesaplanmış olup bulgular Tablo 4.32'de verilmiştir.

Tablo 4.32.

Filial Problem Kontrol Listesi ve Alt Ölçeklerine Ait Korelasyon Matrisi

	1	2	3	4	Toplam
1. PROBLEMLİ DAVRANIŞLAR	1				
2. DUYGU KONTROL GÜÇLÜĞÜ	,607**	1			
3. KENDİNE GÜVENSİZLİK VE OLUMSUZ DUYGULAR	,586**	,649**	1		
4. PROBLEMLİ SOSYAL DAVRANIŞLAR	,576**	,618**	,631**	1	
Filial Problem Kontrol Listesi Toplam Puanı	,853**	,856**	,849**	,797**	1
Aritmetik ortalama	15,04	17,56	15,22	6,45	55,64
Standart sapma	14,284	11,494	11,470	7,573	38,148

(**) $p < 0.001$

Tablo incelendiğinde Filial Problem Kontrol Listesinin alt ölçeklerle olan korelasyon değerlerinin tümü $p < 0.001$ önem düzeyinde anlamlı bulunmuştur.

Tüm bu bulgular Filial Problem Kontrol Listesinin 4 faktörlü bir yapısının olduğunu ve ölçek bu haliyle çocukların problemli davranışlarının ölçülmesinde kullanılabileceğini göstermektedir.

4.3. Filial Terapi Öncesi ve Sonrası Elde Edilen Verilerin Analizi

Filial Terapi öncesi ve sonrası annelerin Porter Ebeveyn Kabul Ölçeğinden aldıkları puanlarının karşılaştırılması Tablo 4.33'de verilmiştir.

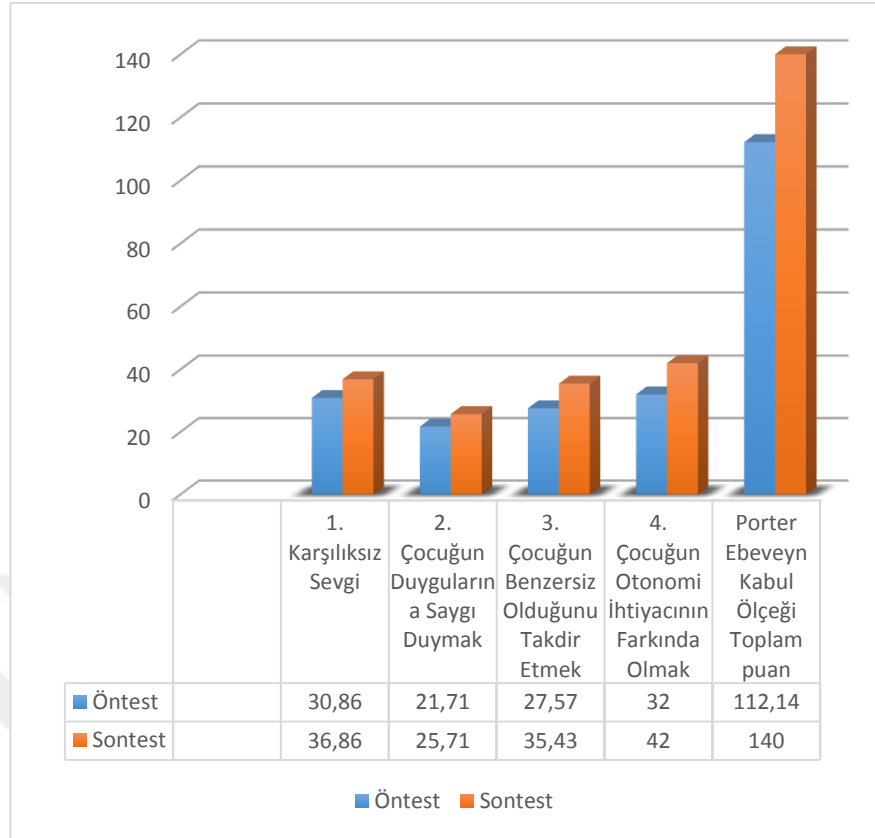
Tablo 4.33.

Filial Terapi öncesi ve sonrası Annelerin Porter Ebeveyn Kabul Ölçeği Öntest ve Sontest Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması

Ölçekler ve Alt Boyutları	Öntest Ort. ±SS	Sontest Ort. ±SS	Test ve önemlilik
1. Karşılıksız Sevgi	30,86±4,45	36,86±4,88	t=-2,564 p=,043
2. Çocuğun Duygularına Saygı Duymak	21,71±3,35	25,71±2,81	t=-4,205 p=,006
3. Çocuğun Benzersiz Olduğunu Takdir Etmek	27,57±1,51	35,43±2,25	t=-7,439 p=,000
4. Çocuğun Otonomi İhtiyacının Farkında Olmak	32,00±10,20	42,00±2,31	t=-2,682 p=,036
Porter Ebeveyn Kabul Ölçeği Toplam	112,14±12,64	140,00±9,83	t=-5,569 p=,001

Tablo incelendiğinde, deney grubundaki annelerin Porter Ebeveyn Kabul Ölçeğinin “Karşılıksız Sevgi” boyutu, “Çocuğun Duygularına Saygı Duymak” boyutu, “Çocuğun Benzersiz Olduğunu Takdir Etmek” boyutu, “Çocuğun Otonomi İhtiyacının Farkında Olmak” boyutu ve Porter Ebeveyn Kabul Ölçeği Toplam puan öntest ve son test arasındaki farklara ait tekrarlanmış ölçümler için t testi analizleri $p<0.05$ önem düzeyinde sontest lehine anlamlı bulunmuştur.

Sonuç olarak Porter Ebeveyn Kabul Ölçeğinin “Karşılıksız Sevgi” boyutu, “Çocuğun Duygularına Saygı Duymak” boyutu, “Çocuğun Benzersiz Olduğunu Takdir Etmek” boyutu, “Çocuğun Otonomi İhtiyacının Farkında Olmak” boyutu ve Porter Ebeveyn Kabul Ölçeği Toplam puanları üzerinde Filial Terapinin etkili olduğu söylenebilir (Grafik 4.6).

Grafik 4.6. Filial Terapi öncesi ve sonrası Annelerin Porter Ebeveyn Kabul Ölçeği Öntest ve Sontest Puan Ortalamaları

İlgili literatür tarandığında Bratton ve Landreth'in 1995'te 43 aileye 10 haftalık Ebeveyn-Çocuk İlişki Terapisi Eğitimi uygulayarak yaptığı çalışma bu bulguları destekler niteliktedir. Uygulamanın sonucunda kontrol grubuna kıyasla deney grubunda yer alan annelerin çocuklarını kabul düzeyinde artış olduğu görülmektedir.

Filial Terapi öncesi ve sonrası annelerin Filial Problem Kontrol Listesinden aldıkları puanların karşılaştırılması Tablo 4.34'de verilmiştir.

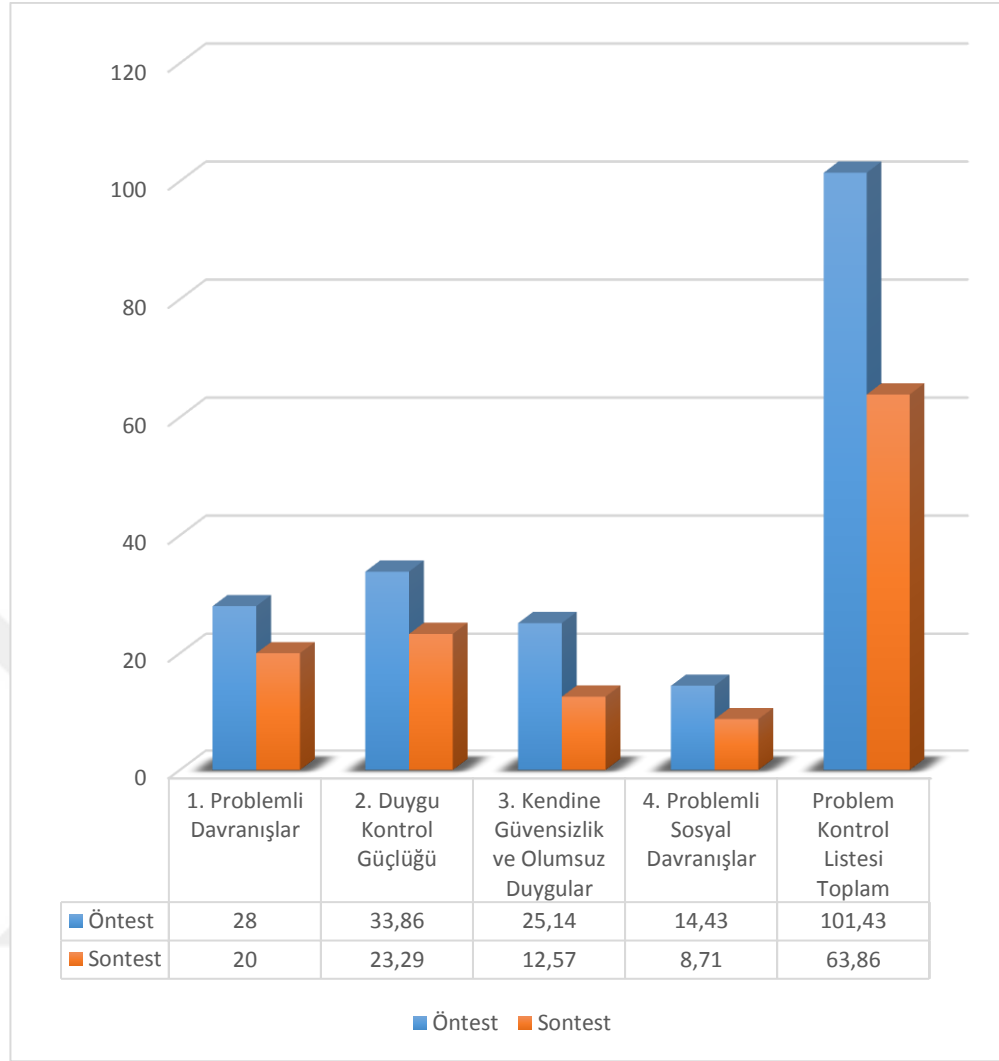
Tablo 4.34.

Filial Terapi Öncesi ve Sonrası Annelerin Filial Problem Kontrol Listesi Öntest ve Sontest Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması

Ölçekler ve Alt Boyutları	Öntest	Sontest	Test ve önemlilik
	Ort. ±SS	Ort. ±SS	
1. Problemlili Davranışlar	28,00±12,987	20,00±12,000	t=4,320 p=,005
2. Duygu Kontrol Güçlüğü	33,86±21,011	23,29±13,009	t=3,141 p=,020
3. Kendine Güvensizlik ve Olumsuz Duygular	25,14±16,577	12,57±12,713	t=3,462 p=,013
4. Problemlili Sosyal Davranışlar	14,43±10,277	8,71±6,993	t=2,547 p=,044
Problem Kontrol Listesi Toplam	101,43±52,33	63,86±37,77	t=3,846 p=,008

Tablo incelendiğinde, deney grubundaki annelerin Filial Problem Kontrol Listesinin “Problemlili Davranışlar” boyutu, “Duygu Kontrol Güçlüğü” boyutu, “Kendine Güvensizlik ve Olumsuz Duygular” boyutu, “Kendine Güvensizlik ve Olumsuz Duygular” boyutu ve Filial Problem Kontrol Listesi Toplam puan öntest ve son test arasındaki farklara ait tekrarlanmış ölçümler için t testi analizleri $p < 0.05$ önem düzeyinde sontest lehine anlamlı bulunmuştur.

Sonuç olarak Filial Problem Kontrol Listesinin “Problemlili Davranışlar” boyutu, “Duygu Kontrol Güçlüğü” boyutu, “Kendine Güvensizlik ve Olumsuz Duygular” boyutu, “Kendine Güvensizlik ve Olumsuz Duygular” boyutu ve Filial Problem Kontrol Listesi Toplam puanları üzerinde Filial Terapinin etkili olduğu söylenebilir (Grafik 4.7).

Grafik 4.7. Filial Terapi öncesi ve sonrası Annelerin Filial Problem Kontrol Listesi Öntest ve Sontest Puan Ortalamaları

İlgili literatür tarandığında Sheely-Moore ve Bratton'ın 2010'da davranış problemlerine sahip çocuğu bulunan 13 aileye 10 haftalık Ebeveyn-Çocuk İlişki Terapisi Eğitimi uygulayarak yaptığı çalışma bu bulguları destekler niteliktedir. Uygulamanın sonucunda kontrol grubuna kıyasla deney grubunda yer alan annelerin çocuklarının davranış problemlerinde azalma olduğu görülmektedir.

Filial Terapi öncesi ve sonrası annelerin Yetişkin-Çocuk Etkileşiminde Empati Ölçeğinden aldıkları puanların karşılaştırılması Tablo 4.35'de verilmiştir.

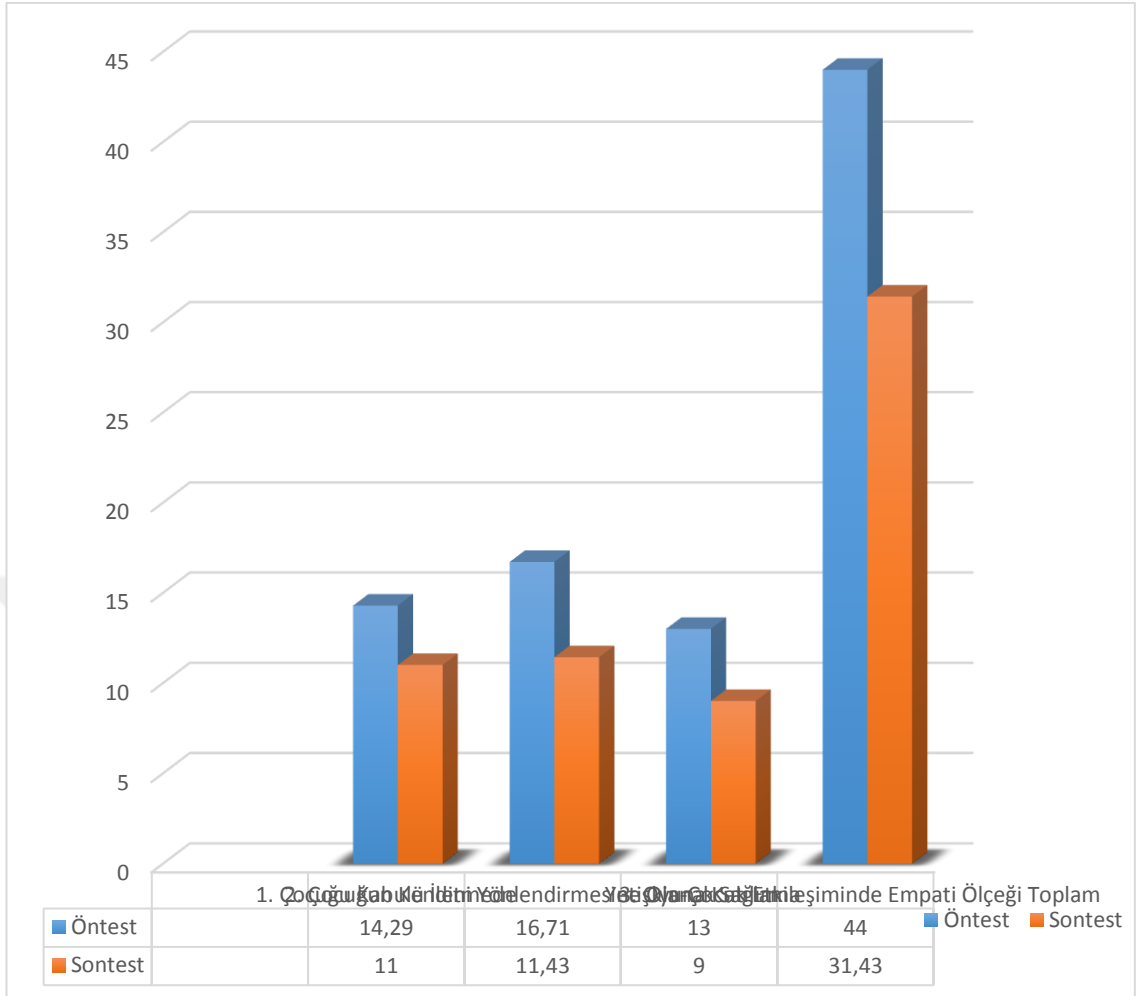
Tablo 4.35.

Filial Terapi öncesi ve sonrası Annelerin Yetişkin-Çocuk Etkileşiminde Empati Ölçeği Öntest ve Sontest Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması

Ölçekler ve Alt Boyutları	Öntest Ort. ±SS	Sontest Ort. ±SS	Test ve önemlilik
1. Çocuğu Kabulü İletmede	14,29±1,70	11,00±1,16	t=5,421 p=,002
2. Çocuğun Kendini Yönlendirmesine Olanak Sağlama	16,71±3,09	11,43±1,51	t=3,893 p=,008
3. Oyuna Katılım	13,00±3,367	9,00±3,367	t=4,733 p=,003
Yetişkin-Çocuk Etkileşiminde Empati Ölçeği Toplam	44,00±6,218	31,43±4,276	t=5,599 p=,001

Tablo incelendiğinde, deney grubundaki annelerin Yetişkin-Çocuk Etkileşiminde Empati Ölçeğinin “Çocuğu Kabulü İletme” boyutu, “Çocuğun Kendini Yönlendirmesine Olanak Sağlama” boyutu, “Oyuna Katılım” boyutu, Yetişkin-Çocuk Etkileşiminde Empati Ölçeğinin Toplam puan öntest ve son test arasındaki farklara ait tekrarlanmış ölçümler için t testi analizleri $p<0.05$ önem düzeyinde sontest lehine anlamlı bulunmuştur.

Sonuç olarak Yetişkin-Çocuk Etkileşiminde Empati Ölçeğinin “Çocuğu Kabulü İletme” boyutu, “Çocuğun Kendini Yönlendirmesine Olanak Sağlama” boyutu, “Oyuna Katılım” boyutu, Yetişkin-Çocuk Etkileşiminde Empati Ölçeğinin Toplam puanları üzerinde Filial Terapinin etkili olduğu söylenebilir (Grafik 8).

Grafik 4.8. Filial Terapi Öncesi ve Sonrası Annelerin Yetişkin-Çocuk Etkileşiminde Empati Ölçeği Öntest ve Sontest Puan Ortalamaları

İlgili literatür tarandığında Lebovitz'in 1982'de 10 haftalık Ebeveyn-Çocuk İlişki Terapisi Eğitimi uygulayarak yaptığı çalışma bu bulguları destekler niteliktedir. Uygulamanın sonucunda eğitim alan annelerin 'Ebeveynsel Empati' düzeyinde artış olduğu görülmektedir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmanın sonucunda elde edilen bulgulara dayalı olarak ulaşılan genel sonuç ve önerilere yer verilmiştir.

5.1. Sonuç

Bu araştırmada, araştırmacı tarafından 10 seanslık Çocuk-Ebeveyn İlişki Terapisi uygulamasının 3-10 yaş arası gelişimsel sorunu olan çocuklar ve aileleri üzerinde etkili olup olmadığı incelenmiştir.

Annelere öntest ve sontest olarak uygulanan Porter Ebeveyn Kabul Ölçeğinin “Karşılıksız Sevgi” boyutu, “Çocuğun Duygularına Saygı Duymak” boyutu, “Çocuğun Benzersiz Olduğunu Takdir Etmek” boyutu, “Çocuğun Otonomi İhtiyacının Farkında Olmak” boyutu ve Porter Ebeveyn Kabul Ölçeği Toplam puanları üzerinde Filial Terapinin etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Yine annelere öntest ve sontest olarak uygulanan Filial Problem Kontrol Listesinin “Problemler Davranışlar” boyutu, “Duygu Kontrol Güçlüğü” boyutu, “Kendine Güvensizlik ve Olumsuz Duygular” boyutu, “Kendine Güvensizlik ve Olumsuz Duygular” boyutu ve Problem Kontrol Listesi Toplam puanları üzerinde Filial Terapinin etkili olduğu sonucuna varılmıştır.

Ebeveynleri çocuklarıyla uyguladıkları oyun seanslarının araştırmacı tarafından izlenip değerlendirmesinin yapıldığı Yetişkin-Çocuk Etkileşiminde Empati Ölçeğinin “Çocuğu Kabulü İletme” boyutu, “Çocuğun Kendini Yönlendirmesine Olanak Sağlama” boyutu, “Oyuna Katılım” boyutu, Yetişkin-Çocuk Etkileşiminde Empati Ölçeğinin Toplam puanları üzerinde Filial Terapinin etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

10 seanslık Çocuk-Ebeveyn İlişki Terapisi eğitimi alan annelerin seanslar ilerledikçe çocukları ve ebeveynli becerileri hakkındaki olumlu ifadelerin arttığı gözlemlenmiştir. Eğitimin son seansında eğitime katılan anneler kendileri ve

çocuklarıyla ilgili farkındalık kazandıklarından, çocuklarıyla olan ilişkilerinin olumlu yönde farklılaştığından, empati kurma becerilerinin geliştiğinden ve çocuklarının davranışlarında ve problemlerinde olumlu bir değişiklik gözlemlediklerinden söz etmişlerdir. Eğitimin eşleri için de yararlı olduğundan bahsetmişlerdir.

Yine eğitimin son seansında 10 haftalık eğitimle ilgili eleştirilerde de bulunmuşlardır. Bu eleştiriler programa babaların ve diğer çocukların katılamaması, sürenin kısa olması ve öğrendikleri becerileri pratikleştirmenin zaman almasıdır.

Aşağıda araştırmada elde edilen sonuçlara ve ebeveynlerden alınan yorumlara dikkat edilerek önerilerde bulunulmuştur.

5.2. Öneriler

Araştırma sonucunda elde edilen bulgular neticesinde aşağıdaki önerilerde bulunulabilir:

1. Verilen eğitimin etkililiğinin ve uzun süreli kalıcı etkisinin ölçülmesi amacıyla deney, kontrol ve plasebo gruplarından oluşan değerlendirmelerin öntest, sontest ve izleme testi ile yapıldığı deneysel bir çalışma yapılabilir.
2. Filial Terapinin kısa sürede etkili sonuçlar yaratması ve Türkiye’de yapılan Filial Terapi çalışmalarının sınırlı olması nedeniyle farklı gelişimsel problemlere yönelik araştırmalar yapılabilir.
3. Eğitim programında araştırmacı tarafından gerekli düzenlemeler yapılarak eğitime babalar, çocuğun bakımı ile ilgilenen kişiler (bakıcı, büyükanne, büyükbaba, vb.) ve çocuğun eğitimiyle ilgilenen kişiler (öğretmen, vb.) katılabilir.
4. Filial Terapinin etkililiğini belirlemek amacıyla araştırmada farklı ölçekler kullanılabilir.
5. 3-10 yaş arası çocukların öğrenim gördüğü eğitim kurumlarında çalışan rehber öğretmenlere bilgi ve becerilerini geliştirmeleri ve okullarda Filial Terapi eğitimi verebilmeleri için hizmet içi kurslar düzenlenebilir.
6. Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık bölümü lisans, yüksek lisans ve doktora öğrencilerine bilgi ve becerilerini geliştirmeleri için uygulamalı Filial Terapi dersi konulabilir.

KAYNAKLAR

- Aiken, L.R. (1994). *Psychological testing and assessment*. Boston:Allyn and Bacon.
- Aktaran: Ayvaşık, H.B. (2000) Kaygı duyarlılığı indeksi: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Türk Psikoloji Dergisi*, 15(46),43-57
- Akgül, A. (1997). *Tıbbi Arastırmalarda _statistiksel Analiz Teknikleri SPSS Uygulamaları*, Yüksek Öğretim Kurulu, Matbaası, Ankara, 602s.
- Akgün, E. (2008). *Anne Çocuk İlişisini Oyunla Geliştirme Eğitiminin Anne Çocuk Etkileşim Düzeyine Etkisi* (Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi, 2008).
- Amerikan Psikiyatri Birliği (2001). *Psikiyatride Hastalıkların Tanımlanması ve Sınıflandırılması El Kitabı, (DSM-IV-TR)*, Amerikan Psikiyatri Birliği, Washington DC., 2000'den çeviren KÖROĞLU E., HYB, Ankara, 40-75.
- Anderson, J.C. ve Gerbing, D.W. (1984). *The effect of sampling error on convergence, improper solution, and goodness of fit indices for maximum likelihood confirmatory factor analysis*. *Psychometrika*, 49-155-173.
- Axline, V. (1947). *Play therapy*. New York: Houghton Mifflin.
- Baruch, D. (1949). *New ways to discipline*. New York: McGraw-Hill.
- Baumrind, D. (1971). *Current parents of parental authority*. *Developmental Psychology Monograph*, 2, 1-103.
- Bratton, S. & Landreth, G. (1995). *Filial therapy with single parents: Effects on parental acceptance, empathy and stress*. *International Journal of Play Therapy*, 4(1), 61-88.
- Bratton, S. & Landreth, G. (1995). *Filial therapy with single parents: Effects on parental acceptance, empathy and stress*. *International Journal of Play Therapy*, 4(1), 61-88.
- Bratton, S., Landreth, G., & Homeyer, L.(1993). *An intensive-three day play therapy supervision/training model*. *International Journal of Play Therapy*, 2(s), 61-79.
- Bronfenbrenner, U. (1979). *The Ecology of Human Development*. Cambridge, MA: Harvard University Press.

- Büyüköztürk, Ş. (2002). *Sosyal Bilimler için Veri Analizi el kitabı*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Büyüköztürk, S. (2002a). *Sosyal Bilimler için Veri Analizi Veri El Kitabı*. Pegem Yayıncılık. Ankara. s.117–129.
- Büyüköztürk, S. (2002b). *Faktör Analizi: Temel Kavramlar ve Ölçek Gelistirmede Kullanımı*. Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi 32:470-483.
- Carl A. Hack. (2005). *The effectiveness of filial therapy on children and care-takers*
- Cavedo, C., Guernsey, B. G., (1999). *Relationship Enhancement (RE) enrichment /problem-prevention programs: Therapy-derived, powerful, versatile*. In R. Berger & M. T. Hannah (Eds.), *Handbook of preventive approaches in couples therapy* (pp. 73-105). New York, NY: Wiley
- Ceballos, P., & Bratton, S. C. (2010). *School-based child-parent relationship therapy (CPRT) with low-income first-generation immigrant Latino parents: Effects on children's behaviours and parent-child relationship stress*. *Psychology in the Schools*, 47(8), 761-775.
- Chau, I. Y. ve Landreth, G. L. (1997). *Filial Therapy With Chinese Parents: Effects On Parental Empathic Interactions, Parental Acceptance of Child And Parental Stress*. *International Journal of Play Therapy*, 6(2), 75-92.
- Çepni, S. (2005). *Araştırma ve Proje Çalışmalarına Giriş*
- Çokluk Ö, Şekercioğlu G, Büyüköztürk Ş. (2010). *Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik SPSS ve LISREL uygulamaları*. Ankara: Pegem Akademi; 2010.p.177,206.
- Duyan, G. Ç. (2000). *Aile İşlevleri ile Ailenin Sosyal, Demografik ve Ekonomik Nitelikleri ve Yaşam Döngüsü Arasındaki İlişkiler*. Hacettepe Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi. Ankara.

- Edwards, N. A., Ladner, J. ve White, J., (2007). Perceived effectiveness of filial therapy for a Jamaican mother: A qualitative case study. *International Journal of Play Therapy*, 16 (1),1555-6824.
- Eggert, J. (2005). *A Qualitative Analysis Of Mother-Preschooler Dyads Exposed To Trauma Participating In Child-Parent Psychotherapy*. (Doctoral Dissertation Alliant International University, 2005). Dissertation Abstracts International, AAT, 3200228.
- Ersoy, A. F., (1997). *Aile İçi Etkileşim ve Ailede Karşılaşılan Sorunlar*. Sosyal Araştırmalar Dergisi. 1, Sayfa 27-138
- Fidler, J. W., Guernsey, B. G., Andronico, M., and Guernsey, L. (1969). Filial psychotherapy as a logical extension of current trends in psychotherapy. In B. G. Guernsey (Ed.), *Psychotherapeutic agents: New roles for nonprofessionals, parents, and teachers* (pp. 47–56). New York: Holt, Rinehart & Winston.
- Field, A. (2005). *Discovering statistics using SPSS*. London: SAGE Yayınları.
- Freud, S. (1955). *Analysis of a phobia in a five-year-old boy*. London: Hogarth Press
- Fuchs, N. R. (1957). *Play therapy at home*. *The Merrill-Palmer Quarterly*, 3, 89–95
- Ginsberg, B.G. (2003). An integrated holistic model of child-centered family therapy. In R. VanFleet & L.F. Guernsey (Eds.), *Casebook of Filial Therapy* (pp. 21-47). Boiling Springs, PA: Play Therapy Press.
- Glazer-Waldman, H., Zimmerman, J., Landreth, G., ve Norton, D. (1992). Filial Therapy: An Intervention For Parents Of Children With Chronic İllness. *International Journal of Play Therapy*,1(1), 31-42.
- Gözüm, S., Aksayan, S. (2003). *Kültürlerarası Ölçek Uyarlaması için Rehber II: Psikometrik Özellikler ve Kültürlerarası Karşılaştırma*. *Hemsirelikte Arastırma Gelistirme Dergisi* 5(1):3–14.
- Grskovic, J. A. ve Goetze, H. (2008). Short-term filial therapy with German mothers: Findings from a controlled study. *International Journal of Play Therapy*, 17(1),1555-6824.
- Guernsey, B. G., Jr (Eds.). (1969). *Psycho- therapeutic agents*. New York, NY: Holt, Rinehard and Winston, Inc Sarasota, FL: Professional Resource Press

- Guernsey, B. G., Jr. (1964). *Filial Therapy: Prescription and rationale*. *Journal of Consulting Psychology*, 28(4), 304-310.
- Guernsey, B., Guernsey, L., and Andronico, M. (1966). *Filial therapy*. *Yale Scientific Magazine*, 40, 6–14
- Guernsey, B., Stover, L., and DeMeritt, S. (1968). *A measurement of empathy for parent-child interaction*. *Journal of Genetic Psychology*, 112, 49-55.
- Guernsey, L. (1976). A program for training agency personnel as foster parent trainers. *Child Welfare*, 55(9), 652–660.
- Guernsey, L. F. (1983). *Introduction to Filial Therapy: Training parents as therapists*. In P. A. Keller and R. G. Ritt (Eds.). *Innovations in clinical practice: A source book* (Vol. 2, pp. 26-39). Sarasota, FL: Professional Resource Exchange.
- Guernsey, L.F. (1997). Filial therapy. In K. O'Connor & L. Braverman (Eds.), *Play Therapy: Theory and Practice* (pp. 131-159). New York: John Wiley & Sons.
- Guernsey, L.F. (2003). Filial play therapy. In C. Schaeffer (Ed.), *Foundations of Play Therapy* (pp. 99-142). Hoboken, NJ: John Wiley & Sons.
- Guernsey, L.F., and Ryan, V.M. (2013). *Group Filial Therapy: A Complete Guide to Teaching Parents to Play Therapeutically With Their Children*. London, England: Jessica Kingsley.
- Harris, Z. ve Landreth, G. (1997). Filial Therapy With Incarcerated Mothers: A Five Week Model, *International Journal of Play Therapy*, 6(2), 53-73.
- Holt, K. (2011). Child-parent relationship therapy with adoptive children and their parents: Effects in child behavior, parent-child relationship stress and parental empathy. *Dissertation Abstracts International: Section B. Sciences and Engineering*, 71(8), 6224.
- Hortaçsu, N. (2003). *Çocuklukta İlişkiler Ana Baba, Kardeş ve Arkadaşlar*. Ankara. İmge Kitabevi.
- Jacobs, L. (1949). Methods used in the education of mothers: A contribution to the handling and treatment of developmental difficulties in children under five years of age. *The Psychoanalytic Study of the Child*, 3–4, 408–422.

- Jang, M. (2000). Effectiveness Of Filial Therapy For Korean Parents. *International Journal of Play Therapy*, (9),2, 21-38.
- Kale, A. L., ve Landreth, G. (1999). Filial Therapy With Parents Of Children Experiencing Learning Difficulties. *International Journal of Play Therapy*, 8(2), 35-56.
- Kidron, M., & Landreth, G. (2010). Intensive child parent relationship therapy with Immigrant Israeli Parents in Israel. *International Journal of Play Therapy*, (19),2, 64-78.
- Kline, P. (1994). *An easy guide to factor analysis*. UK: Routledge.
- Landreth, G. L. (2002). *Play therapy: The art of the relationship* (2nd ed.). Philadelphia: Brunner-Routledge.
- Landreth, G. L. ve Lobaugh, F. A. (1998). Filial Therapy With Incarcerated Fathers: Effects On Parental Acceptance Of Child, Parental Stress, And Child Adjustment. *Journal of Counseling and Development*, 76, (2), 157.
- Landreth, G. L., Bratton S. C.(2006). *Child Parent Relationship Therapy (CPRT) A 10 Session Filial Therapy Model*. New York: Routledge Taylor & Francis Group.
- Lebovitz, C. K. (1982). *Filial Therapy: Outcome And Process* (Doctoral dissertations, Texas Tech University, 1982), Dissertation Abstracts International, AAT, 8309231.
- Lee, M. and Landreth, G. (2003). Filial therapy with immigrant Korean parents in the United States. *International Journal of Play Therapy*, 12, 67-85.
- Moustakas, C. E. (1959). *Psychotherapy with children*. New York: Harper & Row.
- Oktay, A. (2002). *Yaşamın Sihirli Yılları: Okul Öncesi Dönem*. İstanbul. Epsilon Yayınları.
- Poon, W. S. (1998). *The relationship between parental empathy and the parental acceptance and the effect of the filial therapy training on this relationship*. Dissertations Abstracts International, A57.
- Ray, D. E. (2003). The effect of filial therapy on parental acceptance and child adjustment (Unpublished masters' thesis, Emporia State University, Kansas).
- Schumacker, R.E. ve Lomax, R.G. (1996). *A beginner's guide to structural equation modelling*. New Jersey:Lawrence Erlbaum Associates.

- Sheely-Moore, A., & Bratton, S. (2010). A strengths-based parenting intervention with low-income African American families. *Professional School Counseling*, 13(3), 175-183.
- Smith, D. M., & Landreth, G. L. (2004). Filial therapy with teachers of deaf and hard of hearing preschool children. *International Journal of Play Therapy*, 13 (1),13-33.
- Smith, N. R. (2000). *A Comparative Analysis Of Intensive Filial Therapy, Intensive Individual Play Therapy, And Intensive Sibling Group Play Therapy With Child Witnesses Of Domestic Violence* (Doctoral Dissertation, University of North Texas, 2000). Dissertation Abstracts International, A 62 (07), 2353.
- Stevens, J. (1996). *Exploratory and Confirmatory Factor Analysis*", Applied Multivariate Statistics For The Social Sciences, Third Edition Copyright, By Lawrence Erlbaum Associates, USA. s.362-428.
- Stover, L., & Guerney, B. G. (1967). The efficacy of training procedures for mothers in filial therapy. *Psychotherapy: Theory, Research, and Practice*, 4(3), 110–115.
- Stover, L., Guerney, B., & O'Connell, M. (1971). *Measurement of acceptance, allowing self-direction, involvement and empathy in adult-child interaction*. *Journal of Psychology*, 77, 261-269.
- Sullivan, H.S. (1947). *Conceptions of Modern Psychiatry*. Washington, D.C.: The William Alanson White Psychiatric Foundation.
- Sweeney, D. (1997). *Counseling children through the world of play*. Eugene, OR: Wipf & Stock Publishers, 166-170.
- Sweeney, D. (1999). Foreword. In L. Carey, *Sandplay therapy with children and families*. Northvale, NJ: Jason Aronson.
- Sweeney, D., Homeyer, L., & Pavlishina, O. (2000). *Filial therapy: Healing children through relationship parenting*. *Marriage and Family: A Christian Journal*, 3(3), 239–254.
- Tabachnick, B.G. and Fidell, L.S. (1996). *Using multivariate statistics*. New York: HarperCollins College

- Tew, K., Landreth, G., Joiner, K. ve Solt, M. (2002). Filial Therapy with Parents of Chronically Ill Children. *International Journal of Play Therapy*, 11(1), 79-100.
- Untied States. *International Journal of Play Therapy*, (12),2, 67-85.
- VanFleet, R and Guerny, L. (2003). *Casebook of Filial Therapy*. Boiling Springs, PA: Play Therapy Press.
- VanFleet, R. (1994). *Filial therapy: Strengthening parent-child relationships through play*. Sarasota, FL: Professional Resource Press.
- VanFleet, R. (2005). *Filial Therapy: Strengthening Parent-Child Relationships Through Play*. (Second edition) USA: Professional Resource Press.
- VanFleet, R. (2006). *Introduction to Filial Therapy* (DVD). Boiling Springs, PA: Play Therapy Press.
- VanFleet, R. (2008). *Filial Play Therapy* (part of John Carlos's DVD series on children and adolescents). Washington, DC: American Psychological Association.
- VanFleet, R. (2009a). *Intensive Filial Therapy Training Program Participant Manual*, Play Therapy Press.
- VanFleet, R. (2009b). Filial Therapy. In K.J. O'Connor & L.D. Braverman (Eds.), *Play Therapy Theory and Practice: Comparing Theories and Techniques* (2nd ed., pp. 163-201). Hoboken, NJ: John Wiley & Sons.
- VanFleet, R. (2009c). Filial Therapy: Theoretical integration, empirical validation, and practical application. In A.A. Drewes (Ed.), *Blending Play Therapy with Cognitive Behavioral Therapy* (pp. 257-279). Hoboken, NJ: John Wiley & Sons.
- VanFleet, R. (2012). *A Parent Handbook of Filial Play Therapy* (Second edition)
- Villarreal, C. E., (2008). School-based child parent relationship therapy (CPRT) with Hispanic parents. *Dissertation Abstracts International: Section A. Humanities and Social Sciences*, 69(2).
- Voltan Acar, N. ve Öğretmen, T. (2007). *Kendini Belirleme (Güvengelik) Ölçeği Geliştirme Çabaları*. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, Cilt:3, sayı:27,67-78.

Wall, L. (1979). *Parents as Play Therapist: A Comparison of Three Interventions Into Child's Play*. (Doctoral dissertations, University of Northern Colorado,1979) Dissertation Abstracts International,40, 5597B.

Yavuzer, H. (2004). *Ana – Baba Okulu*. İstanbul. Remzi Kitabevi.

Yuen, T., Landreth, G., ve Baggerly, J. (2002). Filial Therapy With Immigrant Chinese Parents. *International Journal of Play Therapy*, 11(2), 63-90.

EKLER

EK 1. İZİNLER

RightsLink®

Title: Child-parent-relationship (CPRT) :
a 10-session filial therapy model

Article ID: To be determined

Publication: Publication1

Publisher: CCC Reproduction

Date: Jan 1, 2006

Copyright © 2006, CCC Reproduction

Order Completed

Thank you for your order.

This Agreement between Gulcin Guler Oztekin ("You") and Taylor and Francis Group LLC Books ("Taylor and Francis Group LLC Books") consists of your order details and the terms and conditions provided by Taylor and Francis Group LLC Books and Copyright Clearance Center.

License number	Reference confirmation email for license number
License date	Sep 12, 2015
Licensed content publisher	Taylor and Francis Group LLC Books
Licensed content title	Child-parent-relationship (CPRT) : a 10-session filial therapy model
Licensed content date	Jan 1, 2006
Type of use	Thesis/Dissertation
Requestor type	Academic institution
Format	Print
Portion	chapter/article
Number of pages in chapter/article	57
Title or numeric reference of the portion(s)	Chapter 3: Parent Notebook. Measurement of empathy in adult-child interaction scale. Porter parental acceptance scale. Filial problem checklist.
Title of the article or chapter the portion is from	N/A
Editor of portion(s)	SUE C. BRATTON
Author of portion(s)	SUE C. BRATTON
Volume of serial or monograph	N/A
Page range of portion	183-239
Publication date of portion	2006
Rights for	Main product
Duration of use	Life of current edition
Creation of copies for the disabled	no
With minor editing privileges	no
For distribution to	Other territories and/or countries
Territory/Countries where you intend to distribute new product	Erzurum/ TURKEY

In the following language(s)	Original language plus one translation
Specific languages	Turkish
With incidental promotional use	no
Lifetime unit quantity of new product	Up to 499
Made available in the following markets	education
Specified additional information	I only use these portions for my master thesis. I use these forms (chapter 3) in my filial therapy application.
The requesting person/organization	GÃ¼lÃ¼n GÃ¼ler ÃZTEKÃN/ Master Student
Order reference number	None
Author/Editor	BRATTON, SUE C
The standard identifier	master thesis
Title	The effectiveness of filial therapy on three to ten years old children with developmental problems
Publisher	ROUTLEDGE PUBLISHING INC
Expected publication date	Jan 2017
Estimated size (pages)	80
Requestor Location	Gulcin Guler Oztekin adnan menderes mah hilal sok selÃ¼klu sitesi b blok d: 21 Erzurum, Turkey Attn:
Billing Type	Invoice
Billing address	Gulcin Guler Oztekin adnan menderes mah hilal sok selÃ¼klu sitesi b blok d: 21 Erzurum, Turkey Attn: Gulcin Guler Oztekin
Total (may include CCC user fee)	0.00 USD
Total	0.00 USD

• **Permissions Mailbox** <Permissions.Mailbox@taylorandfrancis.com>
To: gi2%ili2%ain i2%zstekin

Jan 17 at 9:39 PM

Dear GÃ¼lÃ¼n GÃ¼ler ÃZTEKIN:

Thank you for your email and request.

You may accept this reply email to you as an official extension of your Thesis/Dissertation request via the Copyright Clearance Center originally requested on September 12, 2015 extended to July 2017.

Best wishes on the Ph.D.!

Kind Regards,

Diana Taylor
Permissions Coordinator | US Books Permissions Department

Taylor & Francis Group, LLC
an informa business

6000 Broken Sound Parkway NW | Suite 300 | Boca Raton | FL 33487
www.taylorandfrancis.com

EK 2. YETİŞKİN-ÇOCUK ETKİLEŞİMİNDE EMPATİ ÖLÇEĞİ

YETİŞKİN-ÇOCUK ETKİLEŞİMİNDE EMPATİ ÖLÇEĞİ (MEACİ)

Puanlama Formu

Puanlayıcı:	Video Kodu #:
-------------	---------------

Çocuğu Kabulü İletme: Kabulün/reddetmenin sözel ve sözel olmayan ifadesi

1. Duyguların Kabulünün Sözel ve Sözel Olmayan İletimi: ... ile gurur duyuyorsun, ...yı gerçekten sevdiğin, ... seni kızdırdı (ses tonu uygun olmalı)
2. Davranışı Sadece Sözel Olarak Fark Etmek & Kabul Etmek (izleme, güven verme): *Bunu o zaman aldın, ...ya vuruyorsun, ...yı gerçekten bıçakladın.*
3. Toplumcul Konuşma ya da Konuşmama: *Anneler bunda iyi değillerdir, Bunlar sevimli oyuncaklar.*
4. Hafif ve Orta Derecede Sözel Eleştirisi: *Hayır, bu şekilde değil. Daha dikkatli olmalısın. Hile yapıyorsun. Resmi mahvedeceksin.*
5. Güçlü Derecede Eleştirile Olma/Öğüt Verme/Reddetme: (Güçlü ses tonu) *Sana bunu diğer şekilde yapmanı söylemiştim. Ne kadar aptalsın! ... söylemek hoş değil. Baş belası olan bir çocuk oluyorsun.*

Çocuğun Kendini Yönlendirmesine Olanak Sağlama: Çocuğun yönlendirmesini takip etmek için davranışsal isteklilik (çocuğun davranışlarını kontrol etmek yerine)

1. Çocuğun Yönlendirmesini Takip Etme (hiçbir gerekli sözlü uyarı yok): *Benden... yapmamı istiyorsun, ...yapmam gerekiyor, Benden ne istediğini göster... (fısıltı tekniği.)*
2. Çocuğun Yönlendirmesine İzin Verme; fakat bilgi isteme/ bilgi almaya gönüllü olma, övme: *Ne yapmalyım? "Güzel." Bunu vurabilirsin. Doğru olanı yaptın.*
3. Yönlendirmeyi Ebeveynin Yapması (çocuğa nasıl yapacağını öğretme): *Bunun...olacağından emin misin, ...yapabilecek misin görelim, Acele etme ve amacını belirle, belki...daha çok işe yarar.*
4. Çocuğu Yönlendirme ya da Emir Verme (yeni aktivite başlatmak): *İlk önce bebeği oraya koy. Niçin...yapmıyorsun, Hadi...oyunalım, ... yı koyma.*
5. İkna Etme, İsteme, Yarıda Kesme, Müdahale Etme, Israr Etme: *Hayır, bunu al, Bu kadar yeter, Sana...yapmamı söylemiştim, Şunu ver!*

Oyuna Katılım: Ebeveynin çocuğun etkinliğine katılımı ve ilgisi (her zaman olumlu şekilde katkısı olmayabilir)

1. Tamamen İtaatkar (kullanılan nesnelere çocuğa karşı daha ilgili olma): *sözlü ve "gözler" ile katılım (ve fiziksel olarak, çocuk davet ettiğinde)*
2. Yüksek Seviyede İlgisi (çocuk yerine aktiviteye ilgi): *yetişkinler çocuğun tepkisine/davranışına dikkatini vermek yerine daha çok aktiviteye katılırlar.*
3. Sınırdaki İlgisi: *birlikte bir aktivite yok, ebeveyn dikkatine müdahale edilinceye kadar kendi aktivitesi ile meşguldür, bazen çocuğa tepki verir.*
4. Kısmen Geri Çekilmiş/Endişeli: *nadiren dikkatini verir; fakat yorum yapmaz, çocuğun ihtiyaçlarını karşılamada başarısız olur; fakat çocuk istediği zaman karşılık verir.*
5. Kendi İçine Çekilmiş/Soyutlanmış: *çocuk uzun süre göz ardı edilir, çocuk karşılık almak için tekrar etmelidir ya da harekete geçmelidir.*

Puanlama için yönerge: Puanlama her 3 dakikada bir minimum 6 kez yapılmalıdır: Puanlama geçmişe yöneliktir. (En yüksek puan = 1; En düşük puan = 5)

Çocuğu Kabulü İletme		1	2	3	4	5	6	Toplam Puan
En Yüksek Seviye Tepki Puanı								
En Düşük Seviye Tepki Puanı								
Ortalama Tepki Puanı								
Yorumlar:								
Çocuğun Kendini Yönlendirmesine Olanak Sağlama		1	2	3	4	5	6	Toplam Puan
En Düşük Seviye Tepki Puanı								
Yorumlar:								
Oyuna Katılım		1	2	3	4	5	6	Toplam Puan
En Özgün, Belirgin Seviye Puanı								
Yorumlar:								
Toplam Empati Puanı								Genel Toplam Puanı:

EK 3. FİLİAL PROBLEM KONTROL LİSTESİ

FİLİAL PROBLEM KONTROL LİSTESİ

Yönerge

Aşağıdaki liste genellikle çocuklarda görülen problemleri geniş bir yelpazede ele alır. Lütfen her maddeyi okuyun ve çocuğunuzda o problem var mı yok mu karar verin. Sonra, problemi ne kadar ciddi bulduğunuzu, her maddenin sağında yer alan 1, 2 ve 3 şeklinde numaralandırılmış derecelendirme ölçeğinin altındaki boşluğun içini doldurarak gösterebilirsiniz. Eğer bir madde çocuğunuz için doğru değilse DD (Doğru Değil) seçeneğinin altındaki boşluğun içini doldurunuz.

- 1 , “Bu madde çocuğum için bazen doğru; fakat bu gerçekten de problem değil.”
- 2 , “Bu madde çocuğum için doğru ve bu orta derecede bir problem.”
- 3 , “Bu madde çocuğum için doğru ve bu önemli derecede bir problem.” anlamına gelmektedir.

ÖRNEK

Eğer madde 20, “Tırnaklarını yer,” çocuğunuz için doğru değilse, sağdaki DD’ nin altındaki boşluğun içini dolduracaksınız.

Eğer madde 20, “Tırnaklarını yer,” çocuğunuz için doğruysa; fakat siz bunu problem olarak görmüyorsanız, sağdaki 1’ in altındaki boşluğun içini dolduracaksınız.

Eğer madde 20, “Tırnaklarını yer,” çocuğunuz için doğruysa ve siz bunu orta derecede bir problem olarak görüyorsanız, sağdaki 2’ nin altındaki boşluğun içini dolduracaksınız.

	DD	1	2	3
1. Çok az yer.	☐	☐	☐	☐
2. Sağlıklı yiyecekler yemez.	☐	☐	☐	☐
3. Geceleri altını ıslatır.	☐	☐	☐	☐
4. Okulda alması gereken notlardan daha düşük notlar alır.	☐	☐	☐	☐
5. Düzgün konuşamaz, telaffuzu zayıftır.	☐	☐	☐	☐
6. Diğer çocukların yanında utanır.	☐	☐	☐	☐
7. Çok az arkadaşı var.	☐	☐	☐	☐
8. Diğer çocukların yanında kendini değersiz hisseder.	☐	☐	☐	☐
9. Diğer çocuklar ona sataşır.	☐	☐	☐	☐
10. Kendine güveni yoktur.	☐	☐	☐	☐
11. Sinirli ve gergindir.	☐	☐	☐	☐
12. Sık sık üzgün ve mutsuzdur.	☐	☐	☐	☐
13. Çok kolay ağlar.	☐	☐	☐	☐
14. Kendini çaresiz hisseder.	☐	☐	☐	☐
15. Kendini çok fazla suçlar.	☐	☐	☐	☐
16. Başını derde sokar.	☐	☐	☐	☐
17. Başkalarının eşyalarına zarar verir.	☐	☐	☐	☐
18. Çalar.	☐	☐	☐	☐
19. Yalan söyler.	☐	☐	☐	☐
20. Tırnaklarını yer.	☐	☐	☐	☐
21. Burnunu karıştırır.	☐	☐	☐	☐
22. Her zaman geç kalır, sallanır.	☐	☐	☐	☐
23. Uykuya dalmada ya da uyumada güçlük çeker.	☐	☐	☐	☐
24. Sıkıntılı, huzursuz bir şekilde uyur.	☐	☐	☐	☐
25. Okuması yavaştır.	☐	☐	☐	☐
26. Çalıştıklarını aklında tutamaz.	☐	☐	☐	☐
27. Dikkatini öğretmenine veremez.	☐	☐	☐	☐
28. Sınıfta huzursuzdur.	☐	☐	☐	☐
29. Fiziksel bir nedeni yokken başı ağrır.	☐	☐	☐	☐
30. Mide krampları, karın ağrıları vardır.	☐	☐	☐	☐
31. Kendini diğer çocuklardan farklı hisseder.	☐	☐	☐	☐
32. Başkaları tarafından kolayca yönlendirilir.	☐	☐	☐	☐
33. Kendi yaşındaki çocuklar tarafından dışlanır.	☐	☐	☐	☐
34. Hiçbir zaman lider olarak seçilmez.	☐	☐	☐	☐
35. Kendi bedeniyle ilgili utangaçtır.	☐	☐	☐	☐
36. "Önemli biri" gibi davranır.	☐	☐	☐	☐
37. Çok çabuk sinirlenir.	☐	☐	☐	☐
38. Karanlıktan korkar.	☐	☐	☐	☐
39. Korktuğu zaman panik yapar.	☐	☐	☐	☐

40. Cesareti çok çabuk kırılır.	☐	☐	☐	☐
41. Sözü tutmaz.	☐	☐	☐	☐
	DD	1	2	3
42. Parmağını emer.	☐	☐	☐	☐
43. Kötü sofr alışkanlıkları vardır.	☐	☐	☐	☐
44. Düzensizdir.	☐	☐	☐	☐
45. Kötü rüyalar görür.	☐	☐	☐	☐
46. Sınıfta konuşmaktan korkar.	☐	☐	☐	☐
47. Çocuklarla çok kavga eder.	☐	☐	☐	☐
48. Tepesi atar, çıldırır.	☐	☐	☐	☐
49. Küser, surat asar.	☐	☐	☐	☐
50. Çok mızızlanır.	☐	☐	☐	☐
51. Korku basar.	☐	☐	☐	☐
52. Olağandışı korkuları vardır.	☐	☐	☐	☐
53. Günlük işlerini yapmaz.	☐	☐	☐	☐
54. İnsanları kullanır.	☐	☐	☐	☐
55. Ailesinin sözünü dinlemez.	☐	☐	☐	☐
56. Ailesine yakın değildir.	☐	☐	☐	☐
57. Kendini çok fazla tırmalar.	☐	☐	☐	☐
58. Küfreder, kötü bir dil kullanır.	☐	☐	☐	☐
59. Plan ve programlara uyamaz.	☐	☐	☐	☐
60. Ellerini birbiriyle uyumlu bir şekilde kullanamaz.	☐	☐	☐	☐
61. Hareketlidir, bir yerde duramaz.	☐	☐	☐	☐
62. Atletik değildir.	☐	☐	☐	☐
63. Okula gitmeyi sevmez.	☐	☐	☐	☐
64. Ders çalışmaya yeterli zaman ayırmaz.	☐	☐	☐	☐
65. Kitaplara ilgisi yoktur.	☐	☐	☐	☐
66. Her zaman intikam almak ister.	☐	☐	☐	☐
67. Çabuk kızar.	☐	☐	☐	☐
68. Çok fazla dalga geçer.	☐	☐	☐	☐
69. Çok fazla hayal kurar.	☐	☐	☐	☐
70. Çok heyecanlıdır.	☐	☐	☐	☐
71. Kötü alışkanlıklarını düzeltmeye çalışmaz.	☐	☐	☐	☐
72. Ailesi ile çok inatlaşır.	☐	☐	☐	☐
73. Sürekli hediyeler, yeni şeyler ister.	☐	☐	☐	☐
74. Ailesinden çok ilgi bekler.	☐	☐	☐	☐
75. Dış görünüşüne dikkat etmez.	☐	☐	☐	☐
76. Kıyafetlerine ve eşyalarına dikkat etmez.	☐	☐	☐	☐
77. Bencildir, paylaşmaz.	☐	☐	☐	☐
78. İşlerini tamamlamaz.	☐	☐	☐	☐
79. Hafızası zayıftır.	☐	☐	☐	☐

80. Okulda kendinden emin değildir.	☐	☐	☐	☐
81. Birçok kaza yapmıştır.	☐	☐	☐	☐
	DD	1	2	3
82. Kendinden küçük çocuklarla çok oynar.	☐	☐	☐	☐
83. Erkek ve/veya kız kardeşlerine sözünü geçirir.	☐	☐	☐	☐
84. Erkek ve/veya kız kardeşlerini kıskanır.	☐	☐	☐	☐
85. Kendi düşünceleri ile meşguldür.	☐	☐	☐	☐
86. Kendini kaybeder.	☐	☐	☐	☐
87. Değişkendir. Ne yapacağı belli olmaz.	☐	☐	☐	☐
88. Duygularını kontrol edemez.	☐	☐	☐	☐
89. Karşı koyar, büyüklerine karşılık verir.	☐	☐	☐	☐
90. Anne babasına çok bağlıdır.	☐	☐	☐	☐
91. Ailesine karşı düşüncesizdir.	☐	☐	☐	☐
92. Mobilyalara çarpar, tökezler vb.	☐	☐	☐	☐
93. Sürekli televizyon izler.	☐	☐	☐	☐
94. Yeni bir okula uyum sağlamada sorun yaşar.	☐	☐	☐	☐
95. Sınıfta dikkat çekmeye çalışır.	☐	☐	☐	☐
96. Kız ve/veya erkek kardeş(ler)iyile kavga eder.	☐	☐	☐	☐
97. İnsanları kızdırır, kıskırtır.	☐	☐	☐	☐
98. Sık sık sahip olduğu şeyleri kaybeder.	☐	☐	☐	☐
99. Tamamen kontrolden çıkar.	☐	☐	☐	☐
100. Ailesinden aldığı eleştirilere karşı aşırı hassastır.	☐	☐	☐	☐
101. Giyinirken diğer çocukların arkasına saklanır.	☐	☐	☐	☐
102. Fiziksel görünüşünden rahatsız olur.	☐	☐	☐	☐
103. Boşaltma problemleri (örneğin; ishal, kabızlık, gaz, idrar tutma vb.) vardır.	☐	☐	☐	☐
104. Zararlı alışkanlıkları vardır.	☐	☐	☐	☐
105. Cinsellik ile ilgili problemler (örneğin; "dikizlemek," kendini teşhir etmek vb.) vardır.	☐	☐	☐	☐
106. Fiziksel gerginlik problemleri (örneğin; kurdeşen, ülser, kalınbağırsak iltihabı (kolit), terleme, mide bulantısı, baş dönmesi vb.) vardır.	☐	☐	☐	☐
107. Aşırı derece pasiftir, eziktir.	☐	☐	☐	☐
108. Vücut hareketi problemleri (örneğin; sakarlık, kontrolsüz bacak hareketleri, tembellik, ilgisizlik, enerjisiz olma, başını vurma, felçli olma, çok yavaş hareket etme, tik, sürekli sallanma vb.) vardır.	☐	☐	☐	☐

EK 4. PORTER EBEVEYN KABUL ÖLÇEĞİ

Ebeveyn no # _____

Not: Çocuk-Ebeveyn İlişki Eğitimine (C-P-R) katılan ebeveynlerin bu soruları cevaplarırken sadece 'oyun seanslarını uygulayacakları çocuklarına' odaklanmaları rica olunur.

Porter Ebeveyn Kabul Ölçeği

Biz çocuk-ebeveyn ilişkileri hakkında bilgi edinmek istiyoruz. Bu anketi samimi ve dikkatli bir şekilde doldurarak bize yardım edebilirsiniz. Geçerli bilgiler elde edebilmek için samimi ve dürüst cevaplar verilmesi rica olunur.

Anket herhangi bir kimlik ifşası gerektirmez. Cevaplarınız, diğerleri ile birlikte, kesinlikle isimsiz olacaktır. Ayrıca yanıtların hepsi gizli tutulacak ve sadece bilimsel araştırma amaçlı kullanılacaktır.

Tüm soruların cevaplanması önemlidir. Bir soruya kesin bir cevap bulamazsanız, duygularınızı ve davranışlarınızı anlatan size en yakın cevabı seçiniz.

Genel Bilgi (Ebeveyn Bilgisi)

1. Cinsiyetiniz: Bay _____ Bayan _____ 2. Doğum Yılı: _____ 3. Kaç yıldır evlisiniz? : _____
4. Şuanda eşyle yaşıyor. Evet _____ Hayır _____
5. Bir kereden çok evlenmiş. Evet _____ Hayır _____
6. Eğer bir kereden çok evlenilmişse, önceki evliliğin sonlanma nedeni:
Ölüm _____ Boşanma _____ Diğer _____ (Lütfen belirtin) _____
7. Tamamladığınız okul yılına ait rakamı lütfen yuvarlak içine alınız.
1 2 3 4 5 6 7 8 1 2 3 4 1 2 3 4 1 2 3 4 1 2 3 4 5
İlkokul-Ortaokul Lise Üniversite Yüksek Lisans Doktora
8. Dini inancımız :
_____ Müslüman _____ Yahudi _____ Katolik _____ Hiçbiri Diğer _____
9. Çocukluğunuzun ve gençliğinizin çoğunu 10. Şu anki aile geliri (yıllık) geçirdiğiniz yer:
_____ kırsal kesim veya nüfusu 1,000 kişiden az bir köy _____ 15,000 TL'nin altında
_____ nüfusu 1,000 ile 4,999 arası bir ilçe _____ 15,000 TL ile 24,999 TL arası
_____ nüfusu 5,000 ile 9,999 arası bir şehir _____ 25,000 TL ile 34,999 TL arası
_____ nüfusu 10,000 ile 49,999 arası bir şehir _____ 35,000 TL ile 49,999 TL arası
_____ nüfusu 50,000 ile 99,999 arası bir şehir _____ 50,000 TL ile 74,999 TL arası
_____ nüfusu 100,000 ile 249,999 arası bir şehir _____ 75,000 TL ile 99,999 TL arası
_____ nüfusu 250,000 veya daha fazlası bir şehir _____ 100,000 TL veya fazlası
11. Kocanızın mesleği (Net olarak belirtiniz. Örneğin bilgisayar uzmanı, satış elemanı, öğretmen, oto tamircisi, avukat, iç mimar vs.) _____

12. Karınızın mesleği (yukarıda örneklendirildiği gibi net olarak belirtiniz) _____

13. Çocuklarınızın yaşları (küçükten büyüğe)

Erkek çocukların yaşları ____; ____; ____; ____; ____; ____.

Kız çocukların yaşları ____; ____; ____; ____; ____; ____.

Not: Aşağıdaki yönergeler (aşağıdaki kutuda) Porter Ebeveyn Kabul Ölçeğinin(PPAS) Dr. Porter tarafından yazılan resmi yönergelerdir. Çocuk Ebeveyn İlişkisi/Filial Eğitimin amaçlarına ulaşabilmek için, ebeveynlerden bu sorulara cevap verirken sadece 'oyun seansını uygulayacakları çocuklarını' düşünmeleri rica olunur.

Aşağıdaki sorulara cevap verirken, lütfen sadece bir çocuğunuzu düşünün. Eğer 6-10 yaş aralığında bir çocuğunuz varsa onu seçin. Eğer bu yaş aralığında birden fazla çocuğunuz varsa, 10 yaşa en yakın olanı seçin. Eğer bütün çocuklarınız 6 yaşından küçükse, 6 yaşa en yakın olanı seçin. Çocuğunuzla ilgili aşağıdaki sorulara cevap verirken, düşündüğünüz çocuğunuzun yaşını (yukarıdaki 13. soruda) yuvarlak içine alın. **SORULARA CEVAP VERİRKEN SADECE BU ÇOCUKLA İLGİLİ OLMASINA DİKKAT EDİN VE EMİN OLUN.**

14. Çocuğunuz: (Birini yuvarlak içine alın) Biyolojik(Öz) çocuğunuz Üvey çocuğunuz Evlat edinilmiş

Çocuğunuz Hakkında Bilgi:

Birçok anne-baba çocuklarına karşı olan sevgi ve şefkat duygularının çocuğun davranışına ve koşullara bağlı olarak değiştiğini söyler. Lütfen her maddeyi dikkatli bir şekilde okuyun ve verilen durumlarda çocuğunuza karşı sahip olduğunuz sevgi ve şefkat duygusunu en yakın şekilde açıklayan sütunu işaretleyiniz.

	Sevgi hissinin derecesi				
	Normalden çok daha fazla	Normalden biraz fazla	Aynı	Normalden biraz az	Normalden çok daha az
1. Çocuğum itaatkar olduğunda					
2. Çocuğum benimle olduğunda					
3. Çocuğum özel misafirlerimin önünde yaramazlık yaptığında					
4. Çocuğum istenmeyen sevgi gösterisi yaptığında. Örneğin 'Sen tüm dünyanın en iyi annesinin (babasının).'					
5. Çocuğum benden uzaktayken					
6. Çocuğum insanların içinde gösteriş yaptığında					

7. Çocuğum en yüksek beklentilerime göre davrandığında					
8. Çocuğum bana öfke ve nefret dolu şeyler ifade ettiğinde					
9. Çocuğum yapmasını ummadığım şeyler yaptığında					
10. Çocuğumla bir şeyleri birlikte yaparken					

Aşağıda çocukların yaptığı ve söylediği şeyleri anlatan çeşitli ifadeler listelenmiştir. Aşağıdaki her madde duygu ya da davranış biçimlerini içeren beş cevap içerir.

Her maddeyi dikkatlice okuyun, sonra çocuğunuz bu şeyleri yaptığında ve söylediğinde sizin genellikle hissettiğiniz duyguyu ya da takınacağınız davranış biçimini en yakın biçimde anlatan cevabın önündeki harfi yuvarlak içine alınız.

Henüz çocuğunuzla tecrübe etmediğiniz bir davranış çeşidini anlatan bir kaç cümle bulmanız mümkün. Bu gibi durumlarda, nasıl hissedeceğinizi ya da ne yapacağınızı düşünerek, en yakın şekilde anlatan cevabı işaretleyiniz.

Her maddeyi cevapladığınızdan ve her madde için bir cevabı işaretlediğinizden emin olun.

11. Benim huzur ve sessizlik istediğim bir anda çocuğum heyecanla bağırıp dans ettiğinde, ben:
 - a. sinirli hissederim.
 - b. çocuğumu neyin heyecanlandırıldığını bilmeyi çok isterim.
 - c. çocuğumu cezalandırıyormuş gibi hissederim.
 - d. çocuğumun bu hali geçtiğinde memnun olacağımı hissederim.
 - e. çocuğumun durmasını söyleyecekmiş gibi hissederim.
12. Gruptaki diğer çocuklar uslu davranırken çocuğum yaramazlık yaptığında, ben:
 - a. diğerleri gibi davranması için ona bakış atarım.
 - b. çocuğuma grup içerisinde uslu davranmanın önemli olduğunu söylerim.
 - c. diğerleri davranıştan rahatsız değilse çocuğumu rahat bırakırım.
 - d. çocuğumdan başka bir davranış önermesini isterim.
 - e. çocuğumun grubu rahatsız etmeden zevk alacağı başka bir davranış bulmasına yardım ederim.
13. Çocuğum benden başka birisine (öğretmen, arkadaş, akraba) daha çok düşkün gibi görüldüğünde, ben:
 - a. çocuğumun büyüdüğünün farkına varırım.
 - b. çocuğumun ilgisinin başka insanlara genişlediğini gördüğüme memnun olurum.
 - c. kırgın hissederim.
 - d. çocuğumun onun için yaptıklarını takdir etmediğini hissederim.
 - e. çocuğumun beni daha çok sevmesini dilerim.

14. Çocuğum bana danışmadan kararlar verdiğinde, ben:
- bana danışmadığı için cezalandırırım.
 - çocuğumu kendi kararlarını vermesi için cesaretlendiririm.
 - çocuğumun kendi kararlarını vermesine izin veririm.
 - karar vermeden önce onunla konu hakkında konuşmamızı öneririm.
 - çocuğuma karar vermeden önce bana danışılması gerektiğini söylerim.
15. Çocuğum yaş grubunun bazı klasik aktivitelerine ilgi duymadığı zaman ben:
- her çocuğın değişik olduğunun farkına varırım.
 - çocuğumun aynı aktivitelere ilgisinin olmasını dilerim.
 - çocuğuma karşı hayal kırıklığı hissederim.
 - çocuğumun ilgisini en çok çeken aktiviteleri bulması için ona yardım etmek isterim.
 - çocuğumun ilgi duyduğu aktiviteler hakkında bilgi sahibi olmayı çok isterim.
16. Çocuğum aptalca davrandığında ve gülüp durduğunda, ben:
- onun nasıl hissettiğini bildiğimi söylerim.
 - ona hiç ilgi göstermem.
 - çocuğuma böyle davranmaması gerektiğini söylerim.
 - çocuğumu pes ettiririm.
 - çocuğuma bu şekilde hissetmenin normal olduğunu söylerim ama kendisini ifade etmenin başka yollarını bulması için ona yardım ederim.
17. Çocuğum ailesindense arkadaşlarıyla bir şeyler yapmayı tercih ettiğinde, ben:
- çocuğumu arkadaşlarıyla bir şeyler yapması için cesaretlendiririm.
 - bunu büyümesinin bir parçası olarak kabul ederim.
 - özel aktiviteler planlarım, böylece çocuğum ailesiyle olmak isteyecektir.
 - arkadaşlarıyla buluşmasını azaltmaya çalışırım.
 - çocuğumu ailesiyle kalmaya zorlarım.
18. Çocuğum benim önemli olduğunu düşündüğüm bir şeyde benimle aynı fikirde olmadığında, ben:
- onu cezalandırmayı isterim.
 - çocuğum duygularını ve düşüncelerini ifade ederken özgür hissettiği için memnun olurum.
 - çocuğumu benim dediğimin en iyisi olduğuna ikna etmek isterim.
 - çocuğumun kendi fikirlerinin olduğunun farkına varırım.
 - sinirli hissederim.
19. Gruptaki diğer çocuklar uslu davranırken benim çocuğum yaramazlık yaptığında, ben:
- çocuğumun her zaman grubundaki diğer çocuklar gibi davranmadığının farkına varırım.
 - Utanmış hissederim.
 - çocuğumun duygularını ifade etmesi için en iyi yolları bulmasına yardım etmek isterim.
 - çocuğumun diğerleri gibi davranmasını dilerim.
 - onun duyguları hakkında daha çok şey bilmek isterim.
20. Benim huzur ve sessizlik istediğim bir anda çocuğum heyecanla bağırıp dans ettiğinde, ben:
- çocuğumun sessiz durması için bir şeyler veririm.
 - çocuğuma durmasını istediğimi söylerim.
 - çocuğumun sesini keserim.
 - çocuğumun neyin bu kadar heyecan verici olduğunu söylemesine izin veririm.
 - çocuğumu başka bir yere gönderirim.

21. Çocuğum benden başka birisine (öğretmen, arkadaş, akraba) daha çok düşkün gibi görüldüğünde, ben:
- çocuğumun o kişiyle arkadaşlık etmesini azaltmaya çalışırım.
 - çocuğumun bu gibi arkadaşlıklarına ben hazır olduğunu düşündüğüm zaman izin veririm.
 - çocuğuma ne kadar iyi olduğumu hatırlatmak için özel şeyler yaparım.
 - diğer kişi ya da kişilerin zayıf yönlerini ve hatalarını vurgularım.
 - çocuğumu böyle arkadaşlıklara başlaması ve devam ettirmesi için cesaretlendiririm.
22. Çocuğum yüzüme öfke ve nefret dolu şeyler söylediğinde, ben:
- kızgın hissederim.
 - çocuğumun bu hali geçtiğinde memnun olacağımı hissederim.
 - çocuğum kendini ifade ederken özgür hissettiği için memnun olurum.
 - çocuğumu cezalandırmak isterim.
 - çocuğuma benimle bu şekilde konuşmamasını söylemek isterim.
23. Çocuğum benim önemli olduğunu düşünmediğim bir şeye aşırı ilgi gösterdiğinde, ben:
- çocuğumun kendi ilgi alanları olduğunu fark ederim.
 - çocuğumun bu ilgisini en iyi şekilde gerçekleştirmesi için yollar bulmasına yardım etmek isterim.
 - çocuğuma karşı hayal kırıklığı hissederim.
 - çocuğumun ilgi alanları hakkında daha çok bilgi sahibi olmak isterim.
 - çocuğumun onun için önemli olduğunu düşündüğüm şeylere daha çok ilgisinin olmasını dilerim.
24. Çocuğum bazı şeyleri grubundaki diğer çocuklar kadar iyi yapamadığında, ben:
- çocuğuma diğerleri kadar iyi yapmayı denemek zorunda olduğunu söylerim.
 - onu denemeye devam etmesi için cesaretlendiririm.
 - çocuğuma herkesin her şeyi iyi yapamayacağını söylerim.
 - onun iyi yaptığı şeylere dikkat çekerim.
 - çocuğuma iyi yaptığı aktiviteleri en iyi şekilde yapması için yardım ederim.
25. Çocuğum iki ya da daha fazla seçenekle karşılaştığında ve sadece bir tanesini seçmek zorunda olduğunda, ben:
- çocuğuma hangi seçeneği ve neden seçmesi gerektiğini söylerim.
 - her bir seçeneğin avantaj ve dezavantajlarını belirtmem gerektiğini hissederim.
 - onu akıllıca seçim yapmaya hazırladığımı ümit ederim.
 - çocuğumu kendi seçimlerini yapması için cesaretlendirmek isterim.
 - çocuğum için karar vermek isterim.
26. Çocuğum onun için önemli olduğunu düşündüğüm bir şeyi yapamadığında, ben:
- ona daha iyisini yapmak zorunda olduğunu söylerim.
 - çocuğumun yapabildiği şeylerin en iyisini yapması için yardım ederim.
 - çocuğumun bana yapabildiği şeylerden daha çok bahsetmesini isterim.
 - çocuğuma herkesin her şeyi yapamayacağını söylerim.
 - çocuğumu denemeye devam etmesi için cesaretlendiririm.
27. Çocuğum benim için önemli olduğunu düşündüğüm bir konuda benimle fikir ayrılığı yaşadığında, ben:
- çocuğuma benimle farklı görüşte olmaması gerektiğini söylerim.
 - çocuğumu vazgeçiririm.
 - konuyu çocuğumun tarafından dinlerim ve eğer mantıklı görünürse fikrimi değiştiririm.
 - çocuğuma belki başka zaman onun istediği gibi yapabileceğimizi söylerim.
 - onun için en iyisini yaptığımı açıklarım.

28. Çocuğum bazı şeyleri grubundaki diğer çocuklar kadar iyi yapamadığında, ben:
- çocuğumun her şeyi diğerleri kadar iyi yapamayacağını farkına varırım.
 - çocuğumun da yapabildiğini dilerim.
 - mahcup hissederim.
 - çocuğuma iyi yapabildiği şeylerde başarıyı yakalaması için yardım etmek isterim.
 - çocuğumun iyi yapabildiği şeyler hakkında daha çok bilgi sahibi olmak isterim.
29. Çocuğum eşyalarına vurup tekmelediğinde ben:
- çocuğumu vazgeçiririm.
 - çocuğuma bu şekilde hissetmesinin normal olduğunu söylerim ama kendini ifade etmek için başka yollar bulmasına yardım ederim.
 - çocuğuma böyle şeyler yapmaması gerektiğini söylerim.
 - çocuğuma nasıl hissettiğini bildiğimi söylerim.
 - ona hiç aldırış etmem.
30. Çocuğum ailesindense arkadaşlarıyla bir şeyler yapmayı tercih ettiğinde, ben:
- çocuğumun bizimle daha çok vakit geçirmesini dilerim.
 - gücenmiş hissederim.
 - çocuğumun ilgilerinin diğer insanlara genişlediğini gördüğüme memnun olurum.
 - çocuğumun bizi takdir etmediğini hissederim.
 - onun büyüdüğünün farkına varırım.
31. Çocuğum onu hayal kırıklığına sürükleyeceğinden emin olduğum bir şey yapmak istediğinde, ben:
- onu hayal kırıklığıyla karşılaşmaya hazırladığımı umut ederim.
 - çocuğumun hoş olmayan olayları tecrübe etmek zorunda olmamasını dilerim
 - çocuğumun onu yapmasını engellemek isterim.
 - ara sıra böyle tecrübelerin onun için iyi olacağını farkına varırım.
 - bu tecrübeleri ertelemek isterim.
32. Çocuğum yaş grubunun bazı olağan aktivitelerine ilgi duymadığında, ben:
- çocuğumun gruptaki diğer çocuklar gibi aynı şeylere ilgi duymasının önemli olduğunu farkına varmasına yardım ederim.
 - onun ilgisinin olduğu aktivitelere dikkat çekerim.
 - çocuğuma gruptaki diğer çocuklarla aynı şeylere ilgi duymamasının normal olduğunu söylerim.
 - çocuğumun grubundaki diğerleri gibi aynı şeyleri yapmasını isterim.
 - çocuğuma ilgi duyduğu şeyleri en iyi şekilde yapması için yollar bulmasına yardım ederim.
33. Çocuğum benim önemli olduğunu düşünmediğim bir şeye aşırı ilgi gösterdiğinde, ben:
- Çocuğumun bu ilgisinin üzerine gitmesine izin veririm.
 - çocuğumun bana bu ilgi gösterdiği şeyden daha çok bahsetmesini isterim.
 - çocuğumun bu ilgisini en iyi şekilde gerçekleştirmesi için yollar bulmasına yardım ederim.
 - çocuğumun o şeye ilgisinden vazgeçirmek için her şeyi yaparım.
 - çocuğumun ilgisini daha değerli şeylere çekmeye çalışırım.

ÖZGEÇMİŞ

1986 yılında Suşehri’nde doğdu. İlk, orta ve lise öğrenimini Edirne’nin Keşan ilçesinde tamamladıktan sonra 2004 yılında Anadolu Üniversitesi, Açıköğretim Fakültesi, İngilizce Öğretmenliği Bölümü’nde başladığı üniversite eğitimini 2008 yılında tamamladı. 2009 yılında İngilizce öğretmeni olarak Erzurum’da göreve başladı. 2013 yılında Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Ana Bilim Dalında yüksek lisansa başladı.

